

Bijlagen bij het compendium juridische tweedelijnsbijstand geldig vanaf 1 september 2023

Inhoud

I.	Aanvraagformulier juridische tweedelijnsbijstand geldig vanaf 1 september 2023.....	2
II.	Vereenvoudigd aanvraagformulier juridische tweede-lijnsbijstand cat IV, 18+ (bijstand bij verhoor Salduz) geldig vanaf 1 september 2023	5
III.	Indicatieve tabel	6
IV.	Artikel 27 tot 33 KB 11 juli 2002	7
V.	BOEK III <i>bis</i> Ger.W. - Juridische eerste- en tweedelijnsbijstand	9
VI.	Memorie van toelichting	24
VII.	Wet tot wijziging van het gerechtelijk wetboek teneinde de toegang tot de juridische tweedelijnsbijstand en de rechtsbijstand te verbeteren, door de ter zake inkomensmaxima te verhogen.....	51
VIII.	Koninklijk Besluit van 20 december 1999 houdende uitvoeringsbepalingen inzake de vergoeding die aan advocaten wordt toegekend in het kader van de juridische tweedelijnsbijstand en inzake de subsidie voor de kosten verbonden aan de organisatie van de Bureaus voor Juridische Bijstand .	55
IX.	Ministerieel Besluit van 19 juli 2016 tot vaststelling van de nomenclatuur van de punten voor prestaties verricht door advocaten belast met gedeeltelijk of volledig kosteloze juridische tweedelijnsbijstand	61
X.	Rechtsbijstand (art. 664-699 <i>ter</i> Ger.W.).....	97
XI.	Overige wetgeving	107
XII.	De modaliteit bij de opvolging van advocaten in het kader van juridische tweedelijnsbijstand en Salduz	110
XIII.	Formulier voor de indiening verzoek rechtsbijstand in een andere lidstaat van de Europese Unie	112
XIV.	Uniform reglement verhoorbijstand Salduz in het kader van de permanentiedienst - Orde van Vlaamse Balies	119

I. Aanvraagformulier juridische tweedelijnsbijstand geldig vanaf 1 september 2023

Voorwerp aanvraag: (omschrijf - kort - waarvoor u een aanvraag wil doen)

.....
.....
.....

Ondergetekende

Naam (drukletters):.....

Voornaam (drukletters):.....

Nummer rijksregister/vreemdelingenregister:.....

Adres (straat, huisnr., postcode, gemeente):.....

.....

e-mailadres:

GSM-nummer: 00.....

Geboortedatum en -plaats:.....

Geslacht: man vrouw

Nationaliteit: Belg EU niet-EU

verklaart dat hij/zij geen aanspraak kan maken op de tussenkomst van een verzekering rechtsbijstand en verklaart dat zijn/haar gezin is samengesteld als volgt:

alleenstaande

gehuwd/samenwonend met (naam en voornaam partner):

andere personen ten laste : aantal kinderen jonger dan 18 jaar :.....

aantal kinderen vanaf 18 jaar:.....

andere (bv. inwonende ouder, broer/zus, ..):.....

Ondergetekende verklaart tevens dat hij/zij een netto(gezins)inkomen per maand heeft van:.....

Aard van de totale inkomsten én bedrag(en) vermelden van zowel van aanvrager als eventueel andere gezinsleden

Loon/wedde (privé-tewerkstelling/overheid) evenals diensten-, opleidings-, maaltijd-, en ecocheques, ...

.....

werkloosheidsvergoeding

pensioen

ziektevergoeding

inkomsten uit zelfstandige activiteit

collectieve schuldenregeling/budgetbegeleiding.....

onderhoudsgeld

inkomsten uit onroerende goederen (vb. huurinkomsten)

inkomsten uit roerende goederen of geplaatst kapitaal

andere:

geen: (indien geen: reden)

een buitengewone schuldenlast die u afbetaalt

Te voegen bij deze aanvraag: documenten - niet ouder zijn dan 2 maanden voor de aanvraag - op naam van de aanvrager en van de personen ten laste (partners, kinderen, andere inwonenden):

1. attest samenstelling gezin;
2. de recente attestering van het (de) exacte bedrag(en);
3. voor zelfstandigen: laatste aanslagbiljet + attestering boekhouder laatste kwartaal;
4. het attest van de schuldbemiddelaar dient het exacte bedrag van het leefloon te vermelden dat op maandbasis wordt uitbetaald en tevens het exacte bedrag van de vaste maandelijkse kosten (huur, nutsvoorzieningen ...) die door de schuldbemiddelaar bovenop dit leefloon rechtstreeks worden betaald.

O in aanmerking komt op basis de gelijkgestelde categorieën (art. 508/13/1 §4 Ger.W.):

- de minderjarige, *minstens op voorlegging van de identiteitskaart of een document te voegen bij deze aanvraag waaruit de minderjarigheid blijkt*

O in aanmerking komt op basis de gelijkgestelde categorieën behoudens tegenbewijs (art. 508/13/1 §2 Ger.W.):

- u ontvangt een leefloon of een maatschappelijk bijstand van het OCMW te: *minstens de geldige beslissing van het betrokken OCMW toevoegen;*
- gewaarborgd inkomen voor bejaarden: *minstens het jaarlijks attest van de Rijksdienst voor Pensioenen toevoegen;*
- u ontvangt een inkomensvervangende tegemoetkoming voor gehandicapten: *minstens de beslissing van de minister tot wiens bevoegdheid de sociale zekerheid behoort of van de door hem afgevaardigde ambtenaar bijbrengen (www.handiweb.be);*
- u hebt een kind ten laste dat de gewaarborgde kinderbijslag geniet (niet verhoogde kinderbijslag): *minstens het attest van het Federaal agentschap voor de kinderbijslag toevoegen (Famifed);*
- u bent huurder van een sociale woning in het Vlaams Gewest en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest én betaalt een huur die overeenkomt met de helft van de basishuurprijs: *minstens de laatste huurberekeningsfiche toevoegen;*
- u bent gedetineerde: *minstens een bewijs met betrekking tot het statuut van gedetineerde toevoegen, bijvoorbeeld een attest gevangenschap;*
- u bent beklagde bedoeld in de artikelen 216quinquies tot 216septies van het wetboek van Strafvordering: *minstens de nodige bewijsstukken toevoegen;*
- u bent geesteszieke voor wat betreft de toepassing van de wet van 26 juni 1990 betreffende de bescherming van de persoon van de geesteszieke: *minstens de nodige bewijsstukken toevoegen;*
- de vreemdeling, voor wat betreft de indiening van het verzoek tot machtiging van verblijf, of van een administratief of rechterlijk beroep tegen een beslissing die genomen werd met toepassing van de wetten betreffende de toegang, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen: *minstens de nodige bewijsstukken toevoegen;*
- de asielaanvrager of de persoon die een aanvraag indient van het statuut van ontheemde: *minstens de nodige bewijsstukken toevoegen;*
- de persoon belast met overmatige schulden met het oog op de inleiding van een procedure collectieve schuldenregeling;

- de aanvraag geen tegenstrijdigheid van belangen uitmaakt met de belangen van de overige gezinsleden.

Extra vragen door de rechtzoekende in te vullen (behalve voor de minderjarigen).

1. *Onroerend vermogen (ongeacht in welk land): ik/wij beschik(ken) over*
 - geen woning
 - één eigen woning
 - twee of meer woningen
2. *Gelden (ongeacht in welk land): het totale bedrag aan gelden in mijn/ons bezit is*
 - lager dan 5.000 euro
 - hoger dan 5.000 euro maar lager dan 20.000 euro
 - hoger dan 20.000 euro maar lager dan 50.000 euro
 - hoger dan 50.000 euro
3. *Rollend materiaal (ongeacht in welk land): (brommers, motorfietsen, auto's) ik/mijn gezin heb/heeft*
 - geen gemotoriseerde voertuig
 - één gemotoriseerd voertuig
 - twee gemotoriseerde voertuigen
 - drie gemotoriseerde voertuigen
 - meer dan drie gemotoriseerde voertuigen
4. *Krijgt u hulp van vrienden of familieleden (vb. gratis wonen bij vrienden of familie betaalt uw huur of, ...)*
 - nee
 - ja

Indien u in aanmerking komt voor gedeeltelijk kosteloze juridische bijstand, betaalt u eveneens een bedrag tussen de 25 euro en de 125 euro. De voorzitter van het Bureau voor Juridische Bijstand begroot het bedrag van de provisie. (art. 508/17 § 2 Ger.W.)

Indien de voorwaarden die u toestaan om een beroep te doen op de gedeeltelijke of volledige kosteloze juridische tweedelijnsbijstand wijzigen, meldt u dat onmiddellijk aan uw advocaat en aan het Bureau voor Juridische Bijstand (art. 508/13 vierde lid Ger.W.).

Indien u door het optreden van de advocaat geldsommen ontvangt die, indien zij voorhanden waren op de dag van de aanvraag tot juridische bijstand tot gevolg zouden hebben dat u niet in aanmerking zou zijn gekomen voor een pro-Deoadvocaat, zal de advocaat u met toestemming van het Bureau voor Juridische Bijstand onder bepaalde voorwaarden een vergoeding aanrekenen (art. 508/19 Ger.W.).

O Ondergetekende verklaart dat de gegevens volledig en correct werden ingevuld.

Datum en handtekening rechtzoekende voorafgegaan door de vermelding 'gelezen en goedgekeurd':

De advocaat of het BJB dient de aanvraag te voegen bij de stukken in de BJB-module en geeft een kopie aan de rechtzoekende.

Privacyverklaring: De Orde van Vlaamse Balies (hierna OVB) en de Ordes van Advocaten (al naargelang het door u gekozen Bureau voor Juridische Bijstand) verwerken persoonsgegevens om hun taak van algemeen belang uit te voeren zoals vermeld in art. 508/7 en volgende Gerechtelijk Wetboek. Persoonsgegevens zijn alle gegevens die informatie kunnen verschaffen over een geïdentificeerde of identificeerbare natuurlijke persoon. Uitwisseling van gegevens: De uitvoering van de taak van algemeen belang kan met zich meebrengen dat wij deze gegevens, inclusief persoonsgegevens, delen met de verwerker Diplad, de eventueel aangestelde advocaat en andere derde partijen indien noodzakelijk. Beveiliging persoonsgegevens: De persoonsgegevens worden beveiligd in lijn met de daarvoor geldende wettelijke eisen en richtlijnen. Bewaartermijn persoonsgegevens: Wij bewaren de persoonsgegevens niet langer dan noodzakelijk voor het doel van de gegevensverwerking. De gegevens worden niet langer bewaard dan zeven jaar na het afsluiten van uw dossier en desgevallend de uitbetaling van de pro deo prestaties. Uw privacyrechten: U heeft recht op inzage in uw persoonsgegevens (art. 15 AVG). Als u wilt weten welke persoonsgegevens wij van u verwerken, dan kunt u een schriftelijk inzageverzoek doen. Wij behandelen uw verzoek binnen een termijn van één maand. Afhankelijk van de complexiteit van het verzoek, kan die termijn met twee maanden worden verlengd. Van dergelijke verlenging wordt u in kennis gesteld. Blijkt dat uw gegevens onjuist, onvolledig of niet relevant zijn? Dan kunt u een aanvullend verzoek doen om uw gegevens te laten wijzigen of aan te vullen (art. 16 AVG). U kunt, in een aantal gevallen, vragen om verwijdering of wissing. Ook kunt u verzoeken om beperking van het verwerken van uw gegevens of daartegen bezwaar maken (art. 18 en 21 AVG). U kunt uw schriftelijke verzoeken in verband met de bescherming van uw persoonsgegevens richten aan de Orde van Vlaamse Balies via dpo@ordevanvlaamsebalies.be. Voor identificatiedoeleinden kunnen wij u vragen om een kopie van de voorzijde van uw identiteitskaart. De volledige privacyverklaring kan u op de website advocaat.be terugvinden.

II. Vereenvoudigd aanvraagformulier juridische tweedelijnsbijstand cat IV, 18+ (bijstand bij verhoor Salduz) geldig vanaf 1 september 2023

Ondergetekende:

Naam:

Voornaam:

Adres:

Geboortedatum en -plaats:

Nationaliteit: Belg EU niet -EU

verklaart dat zijn/haar gezin is samengesteld als volgt:

alleenstaande alleenstaand met persoon ten laste gehuwd of samenwonend

Naam partner:

Voornaam partner:

Aantal kinderen jonger dan 18 jaar:Aantal kinderen vanaf 18 jaar:

Anderen (bv. inwonende ouder):

Ondergetekende verklaart tevens dat hij/zij

→ als alleenstaande een netto-inkomen per maand heeft van:

maximum € 1.526 tussen € 1.526 en € 1.817 meer dan € 1.817, met name €.....

OF

→ als gehuwde, samenwonend of alleenstaande met persoon te laste een netto gezinsinkomen per maand heeft van:

maximum € 1.817 tussen € 1.817 en € 2.107 meer dan € 2.107, met name €

OF

→ in aanmerking komt voor één van categorieën zoals opgenomen in het K.B. van 18/12/2003 en 3/8/2016 namelijk:

Extra vragen voor ondergetekende (niet in te vullen door minderjarigen):

→ Ik (en mijn gezin) beschik(ken) - ongeacht in welk land - over: 1. Onroerende goederen: aantal:

2. Totaalbedrag gelden: €..... 3. Rollend materiaal (auto, brommer, ...) aantal:

→ Ik (en mijn gezin) krijg(en) hulp van vrienden of familie (vb. gratis wonen bij vrienden of familie betaalt uw huur of ...): nee ja

Als deze verklaring leidt tot de juridische tweedelijnsbijstand, dan verbind ik (ondergetekende) er mij toe de documenten in verband met de samenstelling van mijn gezin en mijn inkomen binnen de 15 dagen over te maken aan mijn advocaat. In het andere geval zal de Belgische Staat alle gemaakte kosten van mij kunnen terugvorderen.

Ondergetekende verklaart dat deze gegevens volledig en correct werden ingevuld.

Datum en handtekening:

Privacyverklaring: De Orde van Vlaamse Balies (hierna OVB) en de Ordes van Advocaten (al naargelang het door u gekozen Bureau voor Juridische Bijstand) verwerken persoonsgegevens om hun taak van algemeen belang uit te voeren zoals vermeld in art. 508/7 en volgende Gerechtelijk Wetboek. Persoonsgegevens zijn alle gegevens die informatie kunnen verschaffen over een geïdentificeerde of identificeerbare natuurlijke persoon. Uitwisseling van gegevens: De uitvoering van de taak van algemeen belang kan met zich meebrengen dat wij deze gegevens, inclusief persoonsgegevens, delen met de verwerker Diplad, de eventueel aangestelde advocaat en andere derde partijen indien noodzakelijk. Beveiliging persoonsgegevens: De persoonsgegevens worden beveiligd in lijn met de daarvoor geldende wettelijke eisen en richtlijnen. Bewaartermijn persoonsgegevens: Wij bewaren de persoonsgegevens niet langer dan noodzakelijk voor het doel van de gegevensverwerking. De gegevens worden niet langer bewaard dan zeven jaar na het afsluiten van uw dossier en desgevallend de uitbetaling van de pro deo prestaties. Uw privacyrechten: U heeft recht op inzage in uw persoonsgegevens (art. 15 AVG). Als u wilt weten welke persoonsgegevens wij van u verwerken, dan kunt u een schriftelijk inzageverzoek doen. Wij behandelen uw verzoek binnen een termijn van één maand. Afhankelijk van de complexiteit van het verzoek, kan die termijn met twee maanden worden verlengd. Van dergelijke verlenging wordt u in kennis gesteld. Blijkt dat uw gegevens onjuist, onvolledig of niet relevant zijn? Dan kunt u een aanvullend verzoek doen om uw gegevens te laten wijzigen of aan te vullen (art. 16 AVG). U kunt, in een aantal gevallen, vragen om verwijdering of wissing. Ook kunt u verzoeken om beperking van het verwerken van uw gegevens of daartegen bezwaar maken (art. 18 en 21 AVG). U kunt uw schriftelijke verzoeken in verband met de bescherming van uw persoonsgegevens richten aan de Orde van Vlaamse Balies via dpo@ordevanvlaamsebalies.be. Voor identificatie doeleinden kunnen wij u vragen om een kopie van de voorzijde van uw identiteitskaart. De volledige privacyverklaring kan u op de website advocaat.be terugvinden.

Dit formulier is bestemd voor de advocaat die het bij de pro-Deo aanvraag voor zijn cliënt voegt.

III. Indicatieve tabel

Onroerend vermogen ongeacht in welk land

ik heb geen woning	0
ik beschik over één eigen woning	0
ik beschik over twee of meer woningen	6

Gelden ongeacht in welk land

het totale bedrag aan gelden in mijn bezit is :

is lager dan 5 000,00 EUR	0
hoger dan 5 000,00 EUR maar lager dan 20 000,00 EUR	2
is hoger dan 20 000,00 EUR maar lager dan 50 000,00 EUR	4
is hoger dan 50 000,00 EUR	6

Rollend materiaal (brommers, motorfietsen, auto's), ongeacht in welk land

mijn gezin heeft

geen gemotoriseerde voertuigen	0
het gebruik over één gemotoriseerd voertuig	1
het gebruik over twee gemotoriseerde voertuigen	2
het gebruik over drie gemotoriseerde voertuigen	4
het gebruik over meer dan drie gemotoriseerde voertuigen	6

Krijgt u hulp van vrienden of familie (vb. gratis wonen bij vrienden of familie betaalt uw huur of ...)

nee	0
ja	2

IV. Artikel 27 tot 33 KB 11 juli 2002

11 JULI 2002. - Koninklijk Besluit houdende het algemeen reglement betreffende het recht op maatschappelijke integratie.

Onderafdeling 3. - De roerende kapitalen.

Art. 27. Voor de al dan niet belegde roerende kapitalen wordt rekening gehouden met 6 % van de schijf gelegen tussen 6 200 EUR en 12 500 EUR, en met 10 % van de boven die schijf gelegen bedragen.

In geval van gemeenschappelijke rekening worden de kapitalen en de in het eerste lid vermelde bedragen van 6 200 EUR en 12 500 EUR vermenigvuldigd met een breuk waarbij de teller gelijk is aan 1 en de noemer gelijk is aan het aantal personen die houder van de rekening zijn.

(In geval van gemeenschappelijke rekening van de aanvrager van een leefloon bedoeld in artikel 14, § 1, eerste lid, 3°, van de wet en zijn echtgenoot of levenspartner worden de kapitalen en de in het eerste lid vermelde bedragen van 6.200 EUR en 12.500 EUR vermenigvuldigd met een breuk waarvan de teller gelijk is aan 2 en de noemer gelijk is aan het aantal personen die houder van de rekening zijn.)

Onderafdeling 4. - De afstand van goederen.

Art. 28. § 1. Wanneer de aanvrager roerende of onroerende goederen om niet of ten bezwarende titel heeft afgestaan in de loop van de tien jaar voor de datum waarop de aanvraag om het leefloon uitwerking heeft, wordt, onverminderd de toepassing van artikel 29, een forfaitair inkomen in aanmerking genomen dat overeenstemt met de verkoopwaarde van de goederen op het tijdstip van de afstand.

Het in het eerste lid bedoelde forfaitaire bedrag wordt vastgesteld door op de verkoopwaarde van de goederen op het tijdstip van de afstand de bij artikel 27 beoogde berekeningsmodaliteiten toe te passen.

§ 2. De verkoopwaarde van de afgestane roerende of onroerende goederen waarvan de aanvrager eigenaar of vruchtgebruiker in onverdeeldheid was, wordt vermenigvuldigd met de breuk die het deel van de aanvrager in de onverdeeldheid uitdrukt.

§ 3. Bij afstand van vruchtgebruik wordt de waarde daarvan vastgesteld op 40 % van de waarde in volle eigendom.

(§ 4. De verkoopwaarde van de afgestane roerende of onroerende goederen waarvan de aanvrager op een leefloon bedoeld in artikel 14, § 1, eerste lid, 3°, van de wet eigenaar of vruchtgebruiker in onverdeeldheid was met zijn echtgenoot of levenspartner, wordt vermenigvuldigd met de breuk die het deel van de aanvrager en zijn echtgenoot of levenspartner in de onverdeeldheid uitdrukt.)

Art. 29. In geval van afstand ten bezwarende titel van :

1° hetzij het woonhuis van de aanvrager, op voorwaarde dat hij geen ander bebouwd onroerend goed bezit,

2° hetzij het enige onbebouwd onroerend goed van de aanvrager, op voorwaarde dat hij geen ander bebouwd of onbebouwd onroerend goed bezit,

wordt de eerste schijf van 37.200 EUR van de verkoopwaarde vrijgesteld.

(De vrijgestelde eerste schijf van 37.200 EUR van de verkoopwaarde van een in het eerste lid bedoelde goed wordt vermenigvuldigd met de breuk die de belangrijkheid uitdrukt van de rechten op het goed bij afstand ten bezwarende titel wanneer de aanvrager eigenaar of vruchtgebruiker in onverdeeldheid was.

In geval van afstand ten bezwarende titel door de aanvrager van een leefloon bedoeld in artikel 14, § 1, eerste lid, 3°, van de wet en zijn echtgenoot of levenspartner van een in het eerste lid bedoelde goed waarvan beiden in onverdeeldheid eigenaar of vruchtgebruiker waren, wordt de vrijgestelde eerste schijf van 37.200 EUR van de verkoopwaarde vermenigvuldigd met de breuk die de belangrijkheid uitdrukt van het recht van de aanvrager en zijn echtgenoot of levenspartner op dit goed.)

Voor de toepassing van het (eerste) lid wordt eveneens als woonhuis van de aanvrager beschouwd, het enige binnenschip als bedoeld in artikel 271, eerste lid, van Boek II, Titel X, van het Wetboek van Koophandel dat hem toebehoort en hem op duurzame wijze tot woning dient.

Art. 30. In geval van afstand onder bezwarende titel van roerende of onroerende goederen worden de persoonlijke schulden van de aanvrager afgetrokken van de verkoopwaarde van de afgestane goederen op het ogenblik van de afstand op voorwaarde dat :

1° het persoonlijke schulden van de aanvrager betreft;

2° de schulden werden aangegaan voor de afstand;

3° de schulden werden afgelost of gedeeltelijk terugbetaald met de opbrengst van de afstand.

(In geval van afstand ten bezwarende titel door de aanvrager van een leefloon bedoeld in artikel 14, § 1, eerste lid, 3°, van de wet en zijn echtgenoot of levenspartner van een in het eerste lid bedoelde goed waarvan beiden in onverdeeldheid eigenaar waren, worden de persoonlijke schulden van beiden afgetrokken van de verkoopwaarde van het goed indien voldaan is aan de in het eerste lid gestelde voorwaarden.)

Art. 31. § 1. In geval van afstand onder bezwarende titel van een onroerend goed en onverminderd de bepalingen van het vorige artikel, wordt, voorzover het een in artikel 29 bedoeld onroerend goed betreft, een jaarbedrag van 1 250 EUR, van 2 000 EUR, (...) of van 2 500 EUR van de verkoopwaarde afgetrokken naargelang aan de aanvrager een leefloon categorie 1°, 2°, of 3°) wordt toegekend.

Het aftrekbaar bedrag wordt berekend in verhouding tot het aantal maanden begrepen tussen de eerste van de maand die volgt op de datum van de afstand en de ingangsdatum van het leefloon.

§ 2. De verkoopwaarde wordt uitsluitend van ambtswege, eenmaal op de verjaardag van de ingangsdatum van het recht op een leefloon met één van de in § 1 bedoelde bedragen verminderd.

Art. 32. Het centrum kan om reden van billijkheid afzien van de berekeningsmodaliteiten voorzien in de artikelen 28 tot en met 31. Deze beslissing dient gemotiveerd te worden. Op de gebeurlijke opbrengst van de afstand zijn de bij artikel 27 bepaalde berekeningsmodaliteiten van toepassing.

Onderafdeling 5. - De voordelen in natura.

Art. 33. De kosten verbonden aan de huisvesting die de hoofdverblijfplaats van de aanvrager is, worden in acht genomen als inkomen van de aanvrager als ze ten laste worden genomen door een derde met wie hij niet samenwoont.

V. BOEK IIIbis Ger.W. – Juridische eerste- en tweedelijnsbijstand

[BOEK IIIbis](#). - (JURIDISCHE EERSTE- EN TWEEDELIJNSBIJSTAND). <Ingevoegd bij W 1998-11-23/34, art. 4; Inwerkingtreding : 01-09-1999>

[HOOFDSTUK I](#). - (Algemene bepaling). <Ingevoegd bij W 1998-11-23/34, art. 4; Inwerkingtreding : 01-09-1999>

[Art. 508/1](#). <Ingevoegd bij W 1998-11-23/34, art. 4; Inwerkingtreding : 01-09-1999> Voor de toepassing van dit boek wordt verstaan onder :

1° juridische eerstelijnsbijstand : de juridische bijstand die verleend wordt in de vorm van praktische inlichtingen, juridische informatie, een eerste juridisch advies of de verwijzing naar een gespecialiseerde instantie of organisatie;

2° juridische tweedelijnsbijstand : de juridische bijstand die wordt verleend aan een natuurlijke persoon in de vorm van een omstandig juridisch advies, bijstand al dan niet in het kader van een procedure of bijstand bij een geding met inbegrip van de vertegenwoordiging in de zin van artikel 728;

3° commissie voor juridische bijstand : de commissie bedoeld in artikel 508/2;

4° bureau voor juridische bijstand : het bureau bedoeld in artikel 508/7;

5° organisatie voor juridische bijstand : elke organisatie die in een gerechtelijk arrondissement juridische eerstelijnsbijstand verleent.

[Art. 508/1_VLAAMSE_GEMEENSCHAP](#).

<Ingevoegd bij W 1998-11-23/34, art. 4; Inwerkingtreding : 01-09-1999> Voor de toepassing van dit boek wordt verstaan onder :

1° [² ...]²

2° *juridische tweedelijnsbijstand* : de juridische bijstand die wordt verleend aan een natuurlijke persoon in de vorm van een omstandig juridisch advies, bijstand al dan niet in het kader van een procedure of bijstand bij een geding met inbegrip van de vertegenwoordiging in de zin van artikel 728;

3° [² ...]²

4° bureau voor juridische bijstand : het bureau bedoeld in artikel 508/7;

5° [² ...]²

(1)<DVR [2019-04-26/28](#), art. 45, 239; Inwerkingtreding : 01-01-2022>

[HOOFDSTUK II](#). - (Commissie voor juridische bijstand). <Ingevoegd bij W 1998-11-23/34, art. 4; Inwerkingtreding : 01-09-1999>

[Art. 508/2](#). <Ingevoegd bij W 1998-11-23/34, art. 4; Inwerkingtreding : 01-09-1999> § 1. In elk gerechtelijk arrondissement is er een commissie voor juridische bijstand. In het gerechtelijk arrondissement Brussel zijn er twee commissies : de Nederlandse commissie voor juridische bijstand en de Franse commissie voor juridische bijstand.

De commissie voor juridische bijstand heeft rechtspersoonlijkheid en stelt haar huishoudelijk reglement op.

§ 2. De commissie heeft haar zetel in de hoofdplaats van het arrondissement of in enige andere plaats die zij aanwijst.

§ 3. De commissie is paritair samengesteld uit eensdeels vertegenwoordigers van de balie die worden aangewezen door de Orde van Advocaten van het betrokken gerechtelijk arrondissement en anderdeels vertegenwoordigers van de openbare centra voor maatschappelijk welzijn en erkende organisaties voor juridische bijstand.

De Koning bepaalt bij een in Ministerraad overlegd besluit de nadere regels van erkenning van de organisaties voor juridische bijstand, de samenstelling en de werking van de commissie.

[Art. 508/2_VLAAMSE_GEMEENSCHAP.](#)

<Opgeheven bij DVR [2019-04-26/28](#), art. 45, 239; Inwerkingtreding : 01-01-2022>

[Art. 508/2_FRANSE_GEMEENSCHAP.](#)

<Ingevoegd bij W 1998-11-23/34, art. 4; Inwerkingtreding : 01-09-1999> § 1. In elk gerechtelijk arrondissement is er een commissie voor juridische bijstand. In het gerechtelijk arrondissement Brussel zijn er twee commissies : de Nederlandse commissie voor juridische bijstand en de Franse commissie voor juridische bijstand.

De commissie voor juridische bijstand heeft rechtspersoonlijkheid en stelt haar huishoudelijk reglement op.

§ 2. De commissie heeft haar zetel in de hoofdplaats van het arrondissement of in enige andere plaats die zij aanwijst.

§ 3. ¹ De Commissie is samengesteld uit vertegenwoordigers van de balies van het betrokken gerechtelijk arrondissement.

De Regering stelt de nadere regels voor de werking van de commissie vast.¹

(1)<DFG [2016-10-13/15](#), art. 52, 209; Inwerkingtreding : 01-01-2017>

[Art. 508/3.](#) <Ingevoegd bij W 1998-11-23/34, art. 4; Inwerkingtreding : 01-09-1999> De commissie voor juridische bijstand heeft tot taak :

1° de zittingen voor juridische eerstelijnsbijstand van advocaten te organiseren en ervoor te zorgen dat die diensten indien nodig worden gedecentraliseerd;

2° het overleg en de coördinatie te bevorderen tussen de organisaties voor juridische bijstand, en de doorverwijzing naar gespecialiseerde organisaties te vergemakkelijken, zulks onder meer door het sluiten van overeenkomsten in de hand te werken;

3° te zorgen voor de verspreiding van informatie over het bestaan van en de toegangsvoorwaarden tot de juridische bijstand, in het bijzonder bij de sociaal meest kwetsbare groepen.

Die verspreiding geschiedt op de plaatsen waar de juridische bijstand wordt verleend evenals onder meer in de griffies, bij de parketten, de gerechtsdeurwaarders, in de gemeentebesturen en de openbare centra voor maatschappelijk welzijn van het gerechtelijk arrondissement;

4° de aanbevelingen te doen die zij nodig acht rekening houdend met de verslagen die bedoeld zijn in de artikelen 508/6 en 508/11, en die aanbevelingen en verslagen over te zenden aan de Minister van Justitie.

[Art. 508/3_VLAAMSE_GEMEENSCHAP.](#)

<Opgeheven bij DVR [2019-04-26/28](#), art. 45, 239; Inwerkingtreding : 01-01-2022>

[Art. 508/3_FRANSE_GEMEENSCHAP.](#)

<Ingevoegd bij W 1998-11-23/34, art. 4; Inwerkingtreding : 01-09-1999> De commissie voor juridische bijstand heeft tot taak :

1° de zittingen voor juridische eerstelijnsbijstand van advocaten te organiseren en ervoor te zorgen dat die diensten indien nodig worden gedecentraliseerd;

[¹ ...]¹

[¹ ...]¹

[¹ 2° de Regering de aanbevelingen te doen die zij nodig acht rekening houdend met de verslagen die bedoeld zijn in de artikelen 508/6 en 508/11.]¹

(1)<DFG [2016-10-13/15](#), art. 53, 209; Inwerkingtreding : 01-01-2017>

[Art. 508/4](#). <Ingevoegd bij W 1998-11-23/34, art. 4; Inwerkingtreding : 01-09-1999> Het Rijk kent een subsidie toe aan de commissies voor juridische bijstand op basis van objectieve criteria, vastgesteld bij een in Ministerraad overlegd koninklijk besluit.

[Art. 508/4_FRANSE_GEMEENSCHAP](#).

<Opgeheven bij DFG [2016-10-13/15](#), art. 54, 209; Inwerkingtreding : 01-01-2017>

[HOOFDSTUK III](#). - (Juridische eerstelijnsbijstand). <Ingevoegd bij W 1998-11-23/34, art. 4; Inwerkingtreding : 01-09-1999>

[Art. 508/5](#). <Ingevoegd bij W 1998-11-23/34, art. 4; Inwerkingtreding : 01-09-1999> § 1. Onverminderd de door andere organisaties voor juridische bijstand verleende juridische eerstelijnsbijstand worden de zitdagen voor juridische eerstelijnsbijstand gehouden door advocaten.

De Orde van Advocaten stelt jaarlijks een lijst op met de advocaten die prestaties wensen te verrichten in het raam van de juridische eerstelijnsbijstand.

De lijst vermeldt de voorkeurmateries die de advocaten opgeven en die zij staven of waarvoor zij zich ertoe verbinden een opleiding te volgen die door de Raad van de Orde of de in artikel 488 bedoelde overheden wordt georganiseerd.

Tegen de weigering tot inschrijving op de lijst kan beroep worden ingesteld overeenkomstig (artikel 432bis). <W 2006-06-21/36, art. 37, 135; Inwerkingtreding : 01-11-2006>

De Orde zendt de lijst van de advocaten over naar de commissie voor juridische bijstand.

(§ 2. Onverminderd de door andere organisaties voor juridische bijstand verleende juridische bijstand, worden geen kosten of erelonen aangerekend door de advocaten aan de rechthebbende van de juridische bijstand.) <W 2003-12-22/42, art. 373, 117; Inwerkingtreding : 01-01-2004>

§ 3. Indien de doorverwijzing naar een organisatie voor juridische bijstand of naar de juridische tweedelijnsbijstand aangewezen lijkt, wordt zulks onmiddellijk medegedeeld aan de aanvrager. De organisatie of het bureau voor juridische bijstand worden hiervan onverwijld in kennis gesteld.

§ 4. De Orde van Advocaten ziet toe op de kwaliteit van de prestaties die door de advocaten worden verstrekt in het kader van de juridische eerstelijnsbijstand.

In geval van tekortkoming kan de Raad van de Orde met een met redenen omklede beslissing een advocaat schrappen van de in § 1 bedoelde lijst, volgens de bij (de artikelen 458 tot 463) bepaalde procedure. <W 2006-06-21/36, art. 38, 135; Inwerkingtreding : 01-11-2006>

[Art. 508/5_VLAAMSE_GEMEENSCHAP](#).

<Opgeheven bij DVR [2019-04-26/28](#), art. 45, 239; Inwerkingtreding : 01-01-2022>

[Art. 508/5_FRANSE_GEMEENSCHAP](#).

<Ingevoegd bij W 1998-11-23/34, art. 4; Inwerkingtreding : 01-09-1999> § 1. Onverminderd de door andere organisaties voor juridische bijstand verleende juridische eerstelijnsbijstand worden de zitdagen voor juridische

eerstelijnsbijstand gehouden door advocaten.

De Orde van Advocaten stelt jaarlijks een lijst op met de advocaten die prestaties wensen te verrichten in het raam van de juridische eerstelijnsbijstand.

De lijst vermeldt de voorkeurmateries die de advocaten opgeven en die zij staven of waarvoor zij zich ertoe verbinden een opleiding te volgen die door de Raad van de Orde of de in artikel 488 bedoelde overheden wordt georganiseerd.

Tegen de weigering tot inschrijving op de lijst kan beroep worden ingesteld overeenkomstig (artikel 432bis). <W 2006-06-21/36, art. 37, 135; Inwerkingtreding : 01-11-2006>

De Orde zendt de lijst van de advocaten over naar de commissie voor juridische bijstand.

(§ 2. Onverminderd de door andere organisaties voor juridische bijstand verleende juridische bijstand, worden geen kosten of erelonen aangerekend door de advocaten aan de rechthebbende van de juridische bijstand.) <W 2003-12-22/42, art. 373, 117; Inwerkingtreding : 01-01-2004>

§ 3. Indien de doorverwijzing naar een organisatie voor juridische bijstand of naar de juridische tweedelijnsbijstand aangewezen lijkt, wordt zulks onmiddellijk medegedeeld aan de aanvrager. De organisatie of het bureau voor juridische bijstand worden hiervan onverwijld in kennis gesteld.

§ 4. De Orde van Advocaten ziet toe op de kwaliteit van de prestaties die door de advocaten worden verstrekt in het kader van de juridische eerstelijnsbijstand.

[¹ Onverminderd de tuchtprocedures, kan de Raad van de Orde, in geval van tekortkoming en volgens de in de artikelen 458 tot 463 bepaalde procedure, het behoud van de advocaat op de in § 1 bedoelde lijst afhankelijk maken van de naleving van de door hem bepaalde voorwaarden, zijn inschrijving op die lijst schorsen voor een periode van acht dagen tot drie jaar, of die eruit weglaten.

In geval van niet naleving van de door de Raad van de Orde bepaalde voorwaarden met toepassing van het tweede lid, roept de stafhouder de advocaat voor de Raad van de Orde op om een andere in hetzelfde lid bepaalde maatregel uit te spreken.

Als de advocaat uit de lijst wordt weggelaten, kan hij zijn wederinschrijving op de in § 1 bedoelde lijst aanvragen bij een met redenen omklede aanvraag die niet vóór een termijn van vijf jaar na de weglating kan worden ingediend.

De in het tweede lid en in het vierde lid bedoelde beslissingen worden met redenen omkleed. Tegen die kan een hoger beroep worden ingesteld overeenkomstig artikel 432 bis.¹

(1)<DFG [2016-10-13/15](#), art. 55, 209; Inwerkingtreding : 01-01-2017>

[Art. 508/6.](#) <Ingevoegd bij W 1998-11-23/34, art. 4; Inwerkingtreding : 01-09-1999> Onverminderd de regels inzake beroepsgeheim, zijn de advocaten die juridische eerstelijnsbijstand verlenen ertoe gehouden om, volgens de nadere regels die door de Minister van Justitie worden vastgesteld in overleg met de in artikel 488 bedoelde overheden, aan de commissie voor juridische bijstand een jaarverslag over te zenden over hun prestaties in dat verband.

Zij doen aan het bureau beknopt verslag over de consulten die zij hebben gegeven.

[Art. 508/6_VLAAMSE_GEMEENSCHAP.](#)

<Opgeheven bij DVR [2019-04-26/28](#), art. 45, 239; Inwerkingtreding : 01-01-2022>

[Art. 508/6_FRANSE_GEMEENSCHAP.](#)

<Ingevoegd bij W 1998-11-23/34, art. 4; Inwerkingtreding : 01-09-1999> Onverminderd de regels inzake beroepsgeheim, zijn de advocaten die juridische eerstelijnsbijstand verlenen ertoe gehouden om, [¹ volgens de

*nadere regels die door de Regering worden vastgesteld in overleg met de Orde van Franstalige en Duitstalige balies*¹, aan de commissie voor juridische bijstand een jaarverslag over te zenden over hun prestaties in dat verband.

Zij doen aan het bureau beknopt verslag over de consulten die zij hebben gegeven.

(1)<DFG [2016-10-13/15](#), art. 56, 209; Inwerkingtreding : 01-01-2017>

[HOOFDSTUK IV](#). - (Gedeeltelijk of volledig kosteloze juridische tweedelijnsbijstand.) <Ingevoegd bij W 1998-11-23/34, art. 4; Inwerkingtreding : 01-09-1999>

[Afdeling I](#). - (Organisatie.) <Ingevoegd bij W 1998-11-23/34, art. 4; Inwerkingtreding : 01-09-1999>

[Art. 508/7](#).<Ingevoegd bij W 1998-11-23/34, art. 4; Inwerkingtreding : 01-09-1999> Bij elke balie stelt de Raad van de Orde van Advocaten een bureau voor juridische bijstand in volgens de nadere regels en de voorwaarden die hij bepaalt.

Het bureau heeft onder meer tot taak om wachtdiensten te organiseren.

¹De Orde van Advocaten stelt, volgens de nadere regels en de voorwaarden die zij bepaalt, een lijst op met de advocaten die in hoofdorde of in bijkomende orde prestaties wensen te verrichten in het kader van de door het bureau voor juridische bijstand georganiseerde juridische tweedelijnsbijstand en ze houdt deze lijst bij. De Orde kan in de verplichte inschrijving van advocaten voorzien voor zover noodzakelijk voor de doeltreffendheid van de juridische bijstand.¹

De lijst vermeldt de voorkeurmateries die de advocaten opgeven en die zij staven of waarvoor zij zich ertoe verbinden een opleiding te volgen die door de Raad van de Orde of de in de artikel 488 bedoelde overheden wordt georganiseerd.

Tegen de weigering tot inschrijving op de lijst kan beroep worden ingesteld overeenkomstig (artikel 432bis). <W 2006-06-21/36, art. 39, 135; Inwerkingtreding : 01-11-2006>

Het bureau zendt de lijst van de advocaten over aan de commissie voor juridische bijstand.

(1)<W [2016-07-06/01](#), art. 3, 205; Inwerkingtreding : 01-09-2016>

[Art. 508/8](#).¹ De Orde van Advocaten ziet toe op de doeltreffendheid en de kwaliteit van de prestaties verricht door de advocaten in het kader van de juridische tweedelijnsbijstand, alsook op de regelmatigheid van de stappen ondernomen op grond van de artikelen 508/9, 508/14, eerste en derde lid, en 508/19, § 2.

Onverminderd de tuchtrechtelijke vervolgingen kan de raad van de Orde in geval van tekortkoming en volgens de bij de artikelen 458 tot 463 bepaalde procedure, de handhaving van de advocaat op de in artikel 508/7 bedoelde lijst afhankelijk stellen van de naleving van de voorwaarden die hij bepaalt, diens inschrijving op die lijst schorsen gedurende een periode van acht dagen tot drie jaar of hem eruit weglaten.

Bij niet-naleving van de voorwaarden bepaald door de raad van de Orde overeenkomstig het tweede lid, roept de stafhouder de advocaat voor de raad van de Orde op om een andere maatregel waarin is voorzien in hetzelfde lid, te doen uitspreken.

Behoudens andersluidende beslissing van de raad van de Orde, heeft de in het tweede lid bedoelde maatregel van schorsing geen gevolgen voor de aanstellingen die werden verricht bij het bureau voor juridische bijstand vóór zijn inwerkingtreding.

In geval van weglating, wordt de advocaat van de behandeling van zijn dossiers in het kader van de juridische tweedelijnsbijstand ontlast, behoudens andersluidende beslissing van de raad van de Orde. Het bureau voor

juridische bijstand wijst een nieuwe advocaat aan. De advocaat kan vragen om zijn wederinschrijving op de in artikel 508/7 bedoelde lijst middels een met redenen omkleed verzoek, dat niet mag worden ingediend voordat een termijn van vijf jaar verstreken is sinds zijn weglating.

De beslissingen bedoeld in het tweede, vierde en vijfde lid worden met redenen omkleed. Zij zijn vatbaar voor beroep overeenkomstig artikel 432bis.¹

(1)<W [2016-07-06/01](#), art. 4, 205; Inwerkingtreding : 01-09-2016>

[Art. 508/9](#). <Ingevoegd bij W 1998-11-23/34, art. 4; Inwerkingtreding : 01-09-1999> § 1. Voor het verkrijgen van gedeeltelijk of volledig kosteloze juridische tweedelijnsbijstand verwijzen de personen die de juridische eerstelijnsbijstand verlenen de aanvrager door naar het bureau.

Het bureau wijst een advocaat aan, die de aanvrager heeft gekozen op de in artikel 508/7 bedoelde lijst. Het bureau stelt de advocaat in kennis van zijn aanwijzing.

De advocaat wiens naam op de lijst voorkomt en tot wie een rechtzoekende zich heeft gewend zonder zich eerst bij het bureau aan te melden, vraagt aan het bureau de toestemming om aan zijn cliënt de juridische tweedelijnsbijstand te verlenen, indien hij van oordeel is dat deze aanspraak kan maken op gedeeltelijke of volledige kosteloosheid. De advocaat zendt de in artikel 508/13 bedoelde stukken over aan het bureau.

In spoedeisende gevallen mag de persoon die geen advocaat heeft zich rechtstreeks tot de advocaat van de wachtdienst wenden. Die advocaat verleent hem juridische bijstand en vraagt aan het bureau bevestiging van zijn aanwijzing.

§ 2. Een advocaat die optreedt met toepassing van dit hoofdstuk, mag zich in geen geval rechtstreeks tot de rechthebbende richten met het oog op de betaling van de honoraria en kosten, tenzij het bureau hem in spoedeisende gevallen toestemming verleent om voorschotten te innen.

[Art. 508/10](#). <W 2006-06-15/53, art. 2, 137; Inwerkingtreding : 10-08-2006> Wanneer de begunstigde de taal van de rechtspleging niet spreekt, stelt het bureau hem voor zover mogelijk een advocaat voor die zijn taal spreekt of een andere taal die hij begrijpt en bij ontstentenis hiervan een tolk. De kostenvergoeding voor de tolk komt ten laste van het Rijk. Zij wordt vastgesteld op de wijze bepaald in het algemeen reglement op de gerechtskosten in strafzaken.

[Art. 508/11](#). <Ingevoegd bij W 1998-11-23/34, art. 4; Inwerkingtreding : 01-09-1999> De advocaten moeten geregeld aan het bureau verslag doen, op de wijze die door de Minister van Justitie wordt bepaald in overleg met de in artikel 488 bedoelde overheden.

Het bureau zendt jaarlijks een verslag inzake de werking van de juridische tweedelijnsbijstand over aan de commissie voor juridische bijstand en aan de Minister van Justitie, op de wijze die deze laatste bepaalt.

[Art. 508/12](#). <Ingevoegd bij W 1998-11-23/34, art. 4; Inwerkingtreding : 01-09-1999> Behalve in spoedeisende gevallen of wanneer het bureau er uitdrukkelijk mee heeft ingestemd, is het de advocaten verboden juridische tweedelijnsbijstand te verlenen voor de zaken waarin ze zijn opgetreden in het raam van de in artikel 508/4 bedoelde juridische eerstelijnsbijstand.

[Afdeling II](#). - (Toekenning van de gedeeltelijke of volledige kosteloosheid.) <Ingevoegd bij W 1998-11-23/34, art. 4; Inwerkingtreding : 01-09-1999>

[Art. 508/13](#). <Ingevoegd bij W 1998-11-23/34, art. 4; Inwerkingtreding : 01-09-1999> De juridische tweedelijnsbijstand kan gedeeltelijk of volledig kosteloos zijn voor wie over ¹ ontoereikende

bestaansmiddelen]¹ beschikt en voor de met hen gelijkgestelde personen. [¹ De juridische tweedelijnsbijstand wordt niet toegekend als en in de mate dat de begunstigde een beroep kan doen op de tussenkomst van een derde betaler.]¹

[³ ...]³

Het bureau gaat na of voldaan is aan de voorwaarden inzake kosteloosheid. [² Daartoe machtigt de Koning het bureau voor juridische bijstand ertoe niet alleen aan de rechtzoekende maar ook aan derden bewijsstukken te vragen volgens de nadere regels die Hij bepaalt.]²

Het bureau bewaart een afschrift van de stukken.

[¹ Indien de voorwaarden die de begunstigde hebben toegestaan een beroep te doen op gedeeltelijk of volledig kosteloze juridische tweedelijnsbijstand wijzigen, meldt de begunstigde dit onmiddellijk aan zijn advocaat.]¹

(1)<W [2016-07-06/01](#), art. 5, 205; Inwerkingtreding : 01-09-2016>

(2)<W [2018-12-21/09](#), art. 206, 222; Inwerkingtreding : 01-09-2016>

(3)<W [2020-07-31/02](#), art. 2, 229; Inwerkingtreding : 01-09-2020>

[Art. 508/13/1](#). [¹ § 1. Behoudens internationale of nationale bepalingen op grond waarvan voor sommige personen wordt voorzien in de toekenning zonder voorwaarden van volledig kosteloze juridische tweedelijnsbijstand beschikken de hierna vermelde personen over ontoereikende bestaansmiddelen als bedoeld in artikel 508/13, eerste lid, en genieten zij de volledige kosteloosheid van de juridische bijstand :

1° de alleenstaande persoon die, aan de hand van om het even welk document dat te beoordelen is door het bureau voor juridische bijstand bewijst dat zijn maandelijks netto-inkomen lager dan 1 226 euro is;

2° de alleenstaande persoon met iemand ten laste of de samenwonende met zijn echtgenoot of met iedere andere persoon met wie hij een feitelijk gezin vormt, indien hij bewijst, aan de hand van om het even welk document te beoordelen door het bureau voor juridische bijstand dat het maandelijks netto-inkomen van het gezin lager is dan 1 517 euro.

Voor de vaststelling van de in het eerste lid, 2°, bedoelde inkomsten wordt rekening gehouden met een aftrek van 20 % van het leefloon per persoon ten laste.

Voor de vaststelling van de in het eerste lid, 1° en 2°, bedoelde inkomsten wordt rekening gehouden met de lasten die voortvloeien uit een buitengewone schuldenlast, alsook met elk ander bestaansmiddel, met name beroepsinkomsten, inkomsten uit onroerende goederen, inkomsten uit roerende goederen en diverse inkomsten, kapitalen, voordelen, alsmede tekenen en aanwijzingen waaruit een hogere graad van gegoedheid blijkt dan uit de aangegeven bestaansmiddelen, behoudens de kinderbijslag en de enige en eigen woning.

Onder de samenwoning bedoeld in het eerste lid, 2°, wordt verstaan het feit dat twee of meer personen samen onder hetzelfde dak wonen en de huishoudelijke aangelegenheden hoofdzakelijk gezamenlijk regelen.

Wanneer de belangen van de persoon bedoeld in het eerste lid, 2°, strijdig zijn met die van zijn echtgenoot of met die van een persoon met wie hij samenwoont, wordt met het inkomen van deze laatste geen rekening gehouden.

§ 2. Behoudens tegenbewijs wordt beschouwd als een persoon wiens bestaansmiddelen onvoldoende zijn in de zin van artikel 508/13, eerste lid :

1° degene die bedragen ontvangt die worden uitgekeerd als leefloon of als maatschappelijke bijstand, minstens op overlegging van de geldige beslissing van het betrokken openbaar centrum voor maatschappelijk welzijn;

2° degene die bedragen ontvangt die worden uitgekeerd als gewaarborgd inkomen voor bejaarden, minstens op overlegging van het jaarlijks attest van de Rijksdienst voor Pensioenen;

3° degene die een inkomensvervangende tegemoetkoming voor gehandicapten ontvangt, minstens op overlegging van de beslissing van de minister tot wiens bevoegdheid de sociale zekerheid behoort of van de door hem afgevaardigde ambtenaar;

4° de persoon die een kind ten laste heeft dat gewaarborgde kinderbijslag ontvangt, minstens op overlegging van het attest van het gewestelijk organisme voor de kinderbijslag;

5° de huurder van een sociale woning die in het Vlaams Gewest en in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest een huur betaalt die overeenkomt met de helft van de basishuurprijs of die in het Waals Gewest een minimumhuur betaalt, minstens op overlegging van de laatste huurberekeningsfiche;

6° de gedetineerde, op overlegging van bewijsstukken met betrekking tot het statuut van gedetineerde;

7° de beklaagde bedoeld in de artikelen 216quinquies tot 216septies van het Wetboek van Strafvordering;

8° de geesteszieke persoon, wat de toepassing van de wet van 26 juni 1990 betreffende de bescherming van de persoon van de geesteszieke betreft, op overlegging van bewijsstukken;

9° de vreemdeling, wat de indiening van het verzoek tot machtiging van verblijf betreft, of van een administratief of rechterlijk beroep tegen een beslissing die werd genomen met toepassing van de wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen, op overlegging van bewijsstukken;

10° de asielaanvrager of de persoon die een aanvraag indient tot verkrijgen van het statuut van ontheemde, op overlegging van bewijsstukken;

11° de persoon belast met overmatige schulden, op overlegging van een verklaring van hem waaruit blijkt dat de toekenning van de juridische tweedelijnsbijstand wordt aangevraagd met het oog op de inleiding van een procedure van collectieve schuldenregeling.

§ 3. Het bureau voor juridische bijstand kan hetzij aan de rechtzoekende hetzij aan derden, inclusief overheidsinstanties, alle informatie opvragen die nuttig wordt geacht, waaronder het laatste aanslagbiljet, om zich ervan te vergewissen dat de voorwaarden van de juridische tweedelijnsbijstand zijn vervuld.

§ 4. Voor de minderjarige geldt volledige kosteloosheid, op voorlegging van zijn identiteitskaart of van enig ander document waaruit zijn staat blijkt.¹

(1)<Ingevoegd bij W [2020-07-31/02](#), art. 3, 229; Inwerkingtreding : 01-09-2020>

[Art. 508/13/2](#). ¹ De hierna vermelde personen beschikken over ontoereikende bestaansmiddelen zoals bedoeld in artikel 508/13, eerste lid, en kunnen aanspraak maken op de gedeeltelijke kosteloosheid :

1° de alleenstaande persoon die bewijst, aan de hand van om het even welk document te beoordelen door het bureau voor juridische bijstand dat zijn maandelijks netto-inkomen tussen 1 226 euro en 1 517 euro ligt;

2° de alleenstaande persoon met iemand ten laste of de samenwonende met zijn echtgenoot of met iedere andere persoon met wie hij een feitelijk gezin vormt, indien hij bewijst, aan de hand van om het even welk document te beoordelen door het bureau voor juridische bijstand dat het maandelijks netto-inkomen van het gezin tussen 1 517 euro en 1 807 euro ligt.

Voor de vaststelling van de in het eerste lid, 2°, bedoelde inkomsten wordt rekening gehouden met een aftrek van 20 % van het leefloon per persoon ten laste.

Voor de vaststelling van de in het eerste lid, 1° en 2°, bedoelde inkomsten wordt rekening gehouden met de lasten die voortvloeien uit een buitengewone schuldenlast, alsook met elk ander bestaansmiddel, met name beroepsinkomsten, inkomsten uit onroerende goederen, inkomsten uit roerende goederen en diverse inkomsten, kapitalen, voordelen, alsmede tekenen en aanwijzingen waaruit een hogere graad van goedgeheid blijkt dan uit de aangegeven bestaansmiddelen, behoudens de kinderbijslag en de enige en eigen woning.

Onder de samenwoning bedoeld in het eerste lid, 2°, wordt verstaan het feit dat twee of meer personen samen onder hetzelfde dak wonen en de huishoudelijke aangelegenheden hoofdzakelijk gezamenlijk regelen.

De in het eerste lid, 2°, bedoelde persoon die de juridische bijstand vraagt teneinde zijn belangen te verdedigen, valt onder de toepassing van het eerste lid, 1°, wanneer die belangen strijdig zijn met die van zijn

echtgenoot of van de persoon met wie hij samenwoont.

De persoon die de gedeeltelijke kosteloosheid geniet, betaalt aan de advocaat een eigen bijdrage in de kosten van de juridische bijstand per aanstelling door het bureau van juridische bijstand.

Het bedrag van de door de begunstigde van de gedeeltelijk kosteloze tweedelijnsbijstand verschuldigde bijdrage is gelijk aan het verschil tussen zijn inkomsten uit de bestaansmiddelen en de bedragen van de inkomstengrenzen voor de toegang tot de volledig kosteloze juridische bijstand, zonder dat dit bedrag hoger mag liggen dan 125 euro noch lager dan 25 euro. De advocaat voegt het ontvangstbewijs van deze betaling bij het dossier.

Het bureau voor juridische bijstand kan hetzij aan de rechtzoekende hetzij aan derden, inclusief overheidsinstanties, alle informatie opvragen die nuttig wordt geacht, waaronder het laatste aanslagbiljet, om zich ervan te vergewissen dat de voorwaarden van de juridische tweedelijnsbijstand zijn vervuld.¹

(1)<Ingevoegd bij W [2020-07-31/02](#), art. 4, 229; Inwerkingtreding : 01-09-2020>

[Art. 508/13/3](#). ¹ Onverminderd de artikelen 508/13/1 en 508/13/2 wordt de kosteloze juridische bijstand geweigerd indien blijkt dat de rechtzoekende beschikt over kapitalen of voordelen, alsook indien uit tekenen en aanwijzingen een hogere graad van goeiedheid blijkt dan uit de aangegeven bestaansmiddelen, waaruit kan worden besloten dat hij in de mogelijkheid is zelf zijn advocaat te betalen.¹

(1)<Ingevoegd bij W [2020-07-31/02](#), art. 5, 229; Inwerkingtreding : 01-09-2020>

[Art. 508/13/4](#). ¹ § 1. De bedragen vastgesteld in artikel 508/13/1, eerste lid, 1° en 2°, en in artikel 508/13/2, eerste lid, 1° en 2°, worden op 1 september 2021, 2022 en 2023 telkens verhoogd met een vast bedrag van 100 euro.

§ 2. Vanaf 1 september 2024, worden de in artikel 508/13/1, eerste lid, 1° en 2°, en in artikel 508/13/2, eerste lid, 1° en 2°, bepaalde bedragen telkens op 1 september aangepast, rekening houdend met de evolutie van het indexcijfer der consumptieprijzen van de maand juli van elk jaar, daartoe berekend en benoemd zoals geregeld in het koninklijk besluit van 24 december 1993 ter uitvoering van de wet van 6 januari 1989 tot vrijwaring van 's lands concurrentievermogen.

Het aanvangsindexcijfer is dat van de maand juli 2023.

Elke verhoging of verlaging van het indexcijfer leidt tot een verhoging of een verlaging van de bedragen overeenkomstig de volgende formule : het nieuwe bedrag is gelijk aan het basisbedrag, vermenigvuldigd met het nieuwe indexcijfer en gedeeld door het aanvangsindexcijfer.

Het resultaat wordt tot op een euro en naar boven afgerond.

§ 3. De nieuwe bedragen worden jaarlijks bekendgemaakt in het Belgisch Staatsblad. Ze treden in werking op 1 september van het jaar van de aanpassing.¹

(1)<Ingevoegd bij W [2020-07-31/02](#), art. 6, 229; Inwerkingtreding : 01-09-2020>

[Art. 508/14](#).<Ingevoegd bij W 1998-11-23/34, art. 4; Inwerkingtreding : 01-09-1999> De aanvraag tot gedeeltelijke of volledige kosteloosheid wordt mondeling of schriftelijk gedaan door de aanvrager of zijn advocaat wiens naam voorkomt op de lijst bedoeld in artikel 508/7.

(Onverminderd het bepaalde in het vorige lid, mag de aanvraag eveneens ingediend worden via de bevoegde autoriteiten, in de zin van richtlijn 2003/8/EG van de Raad van 27 januari 2003 tot verbetering van de toegang tot de rechter bij grensoverschrijdende geschillen, door middel van gemeenschappelijke minimumvoorschriften betreffende rechtsbijstand bij die geschillen.) <W 2006-06-15/53, art. 3, 137; Inwerkingtreding : 10-08-2006>

Behalve in spoedeisende gevallen worden alle [² in de artikelen 508/13, 508/13/1 en 508/13/2, eerste en achtste lid, bedoelde bewijsstukken]² bij de aanvraag gevoegd.

[¹ In spoedeisende gevallen kan door het bureau voor juridische bijstand het voordeel van de gedeeltelijke of volledige kosteloosheid voorlopig worden toegekend aan de aanvrager zonder overlegging van alle of een deel van [² de bewijsstukken bedoeld in de artikelen 508/13, 508/13/1 en 508/13/2, eerste en achtste lid]². In dat geval moet de aanvrager de bewijsstukken overleggen binnen een termijn bepaald door het bureau voor juridische bijstand die niet meer bedraagt dan vijftien dagen te rekenen vanaf de dag van de beslissing. Indien de bewijsstukken niet worden ingediend binnen die termijn, wordt de juridische bijstand van rechtswege beëindigd.]¹

Het bureau oordeelt op stukken bij zijn beslissing over de aanvraag tot gedeeltelijke of volledige kosteloosheid. De aanvrager of, in voorkomend geval, zijn advocaat, wordt gehoord op zijn verzoek of indien het bureau dat nodig acht.

[¹ De aanvragen betreffende zaken die kennelijk onontvankelijk of kennelijk ongegrond lijken, worden geweigerd.]¹

[¹ Ingeval meerdere advocaten tegelijk worden aangesteld voor eenzelfde persoon in het kader van eenzelfde procedure, wordt de vergoeding verdeeld zonder dat de totale vergoeding hoger kan zijn dan deze die zou zijn toegekend bij de aanstelling van één enkele advocaat.]¹

(1)<W [2016-07-06/01](#), art. 6, 205; Inwerkingtreding : 01-09-2016>

(2)<W [2020-07-31/02](#), art. 7, 229; Inwerkingtreding : 01-09-2020>

[Art. 508/15](#). <W 1998-11-23/34, art. 4; Inwerkingtreding : 01-09-1999> Behoudens in spoedeisende gevallen wordt aan de aanvrager en, in voorkomend geval, aan zijn advocaat kennis gegeven van de beslissing binnen vijftien dagen na de aanvraag.

Elke beslissing tot weigering wordt met redenen omkleed.

De kennisgeving ervan moet nuttige informatie bevatten om het beroep bepaald bij artikel 508/16 in te stellen.

[Art. 508/16](#). <Ingevoegd bij W 1998-11-23/34, art. 4; Inwerkingtreding : 01-09-1999> De aanvrager kan binnen een maand na de in artikel 508/15 bedoelde kennisgeving beroep instellen bij de arbeidsrechtbank tegen een beslissing tot weigering.

[Art. 508/17](#). [¹ § 1. Wanneer de aanvrager voldoet aan de voorwaarden voor het verkrijgen van gedeeltelijk of volledig kosteloze juridische tweedelijnsbijstand, stelt het bureau voor juridische bijstand een advocaat aan die voorkomt op de in artikel 508/7 bedoelde lijst.

Behoudens in geval van opvolging van advocaten, geeft elke aanstelling aanleiding tot de inning door de advocaat van een forfaitaire bijdrage ten laste van de begunstigde.

De begunstigde is er bovendien toe gehouden om, ten behoeve van zijn advocaat, een forfaitaire bijdrage te betalen per aanleg voor elke gerechtelijke procedure waarin hij door die laatste wordt vertegenwoordigd of bijgestaan.

De Koning bepaalt, bij een besluit vastgesteld na overleg in de Ministerraad, het bedrag van de in het tweede en derde lid bedoelde bijdragen, zonder dat het lager kan zijn dan 10 euro en hoger dan 50 euro.

§ 2. De persoon die de gedeeltelijk kosteloze juridische tweedelijnsbijstand geniet, betaalt *naast de bijdragen bedoeld in paragraaf 1* een bijdrage die afhankelijk is van zijn bestaansmiddelen, behoudens in geval van opvolging van advocaten. De Koning bepaalt het bedrag van de bijdrage die afhankelijk is van de bestaansmiddelen.

§ 3. De advocaat treedt slechts op vanaf het ogenblik van ontvangst van de in de paragrafen *1 en 2* bedoelde

bijdragen, tenzij in geval van vrijstelling van bijdragebetaling voorzien in de paragrafen 4 of 5, of tenzij ingeval de advocaat afziet van de inning van de bijdragebetaling of een betalingstermijn toestaat.

§ 4. Geen enkele in paragraaf 1 bedoelde bijdrage is verschuldigd :

1° wanneer de persoon de leeftijd van achttien jaar niet heeft bereikt;

2° in hoofde van de persoon van de geesteszieke voor wat betreft de toepassing van de wet van 26 juni 1990 betreffende de bescherming van de persoon van de geesteszieke en in hoofde van de geïnterneerde voor wat betreft de toepassing van de wet van 5 mei 2014 betreffende de internering;

3° in strafzaken in hoofde van personen die volledig kosteloze juridische tweedelijnsbijstand genieten;

4° wanneer het een persoon betreft die een procedure instelt tot erkenning als staatloze;

5° wanneer het een persoon betreft die een asielaanvraag indient;

6° wanneer het een persoon betreft die een procedure instelt tegen een terugkeerbeslissing of een inreisverbod;

7° wanneer het een persoon betreft die een aanvraag indient om een collectieve schuldenregeling te verkrijgen;

8° wanneer het een persoon betreft die niet over enig bestaansmiddel beschikt.

De Koning kan bijkomende vrijstellingen van de betaling van de in paragraaf 1 bedoelde bijdragen bepalen.

§ 5. Onverminderd paragraaf 4, beslist het bureau voor juridische bijstand bij een met redenen omklede beslissing en op verzoek van de aanvrager of van de begunstigde van de juridische bijstand, tot de gehele of gedeeltelijke vrijstelling van betaling van de in paragraaf 1 bedoelde bijdragen, indien het van mening is :

1° dat de opeenstapeling van de procedures waarvoor een bijdrage verschuldigd is, de toegang tot de rechter voor de aanvrager of voor de begunstigde van de juridische tweedelijnsbijstand ernstig zou belemmeren, of zijn proces oneerlijk zou maken, of

2° dat de betaling van de bijdragen de toegang tot de rechter voor de aanvrager of voor de begunstigde van de juridische tweedelijnsbijstand ernstig zou belemmeren, of zijn proces oneerlijk zou maken.

Het bureau voor juridische bijstand houdt een lijst bij met een beschrijving van de gevallen waarin een vrijstelling zoals bedoeld in het eerste lid werd verleend, het totale aantal verleende vrijstellingen en het totaalbedrag van deze vrijstellingen.

Het bureau voor de juridische bijstand zendt deze lijst over aan de stafhouder. De stafhouder deelt de lijst mee aan de in artikel 488 bedoelde overheden, die op hun beurt eenmaal per jaar de lijsten van alle balies meedelen aan de minister van Justitie op hetzelfde moment dat zij het totaal van de punten meedelen in toepassing van artikel 508/19, § 2, derde lid.

§ 6. Wanneer de begunstigde zich in een van de gevallen van vrijstelling van betaling van de bijdragen bedoeld in de paragrafen 4 en 5 bevindt, verstrekt het bureau voor juridische bijstand zowel aan de begunstigde als aan de advocaat een document waarin vastgesteld wordt dat er geen enkele bijdrage is verschuldigd voor die procedure en die aanstelling.^[1]

(1)<W [2016-07-06/01](#), art. 7, 205; Inwerkingtreding : 01-09-2016> (NOTA : bij arrest nr.77/2018 van 21-06-2018 (B.St. 18-07-2018, p. 57082), heeft het Grondwettelijk Hof in dit artikel vernietigd : paragraaf 1, tweede, derde en vierde lid; in paragraaf 2, de woorden " naast de bijdragen bedoeld in paragraaf 1 "; in paragraaf 3, de woorden " 1 en " en de woorden " tenzij in geval van vrijstelling van bijdragebetaling voorzien in de paragrafen 4 of 5 "; de paragrafen 4, 5 en 6;)

[Art. 508/18.](#)^[1] Het bureau voor juridische bijstand kan, ambtshalve of op een met redenen omkleed verzoek van de advocaat, een einde stellen aan de juridische tweedelijnsbijstand indien het vaststelt dat de begunstigde niet voldeed of niet langer voldoet aan de voorwaarden bepaald bij artikel 508/13 of wanneer de begunstigde kennelijk geen medewerking verleent bij de verdediging van zijn belangen. Het bureau brengt de advocaat daarvan op de hoogte.

Het bureau voor juridische bijstand kan tevens een einde stellen aan de juridische tweedelijnsbijstand op een

met redenen omkleed verzoek van de advocaat als deze meent dat zijn interventie geen enkele meerwaarde biedt. Het bureau brengt de advocaat daarvan op de hoogte.

Wanneer het bureau voor juridische bijstand een verzoek ontvangt van de advocaat of de in het eerste lid bedoelde vaststelling doet, stelt het de begunstigde daarvan in kennis, met het verzoek zijn opmerkingen te formuleren binnen de twintig dagen.

Elke beslissing tot beëindiging van de toegekende bijstand wordt bij een aangetekende zending ter kennis van de begunstigde gebracht. Tegen die beslissing kan beroep worden ingesteld.

De artikelen 508/15 en 508/16 zijn van toepassing.¹

(1)<W [2016-07-06/01](#), art. 8, 205; Inwerkingtreding : 01-09-2016>

[HOOFDSTUK V](#) - (De vergoeding van de advocaten). <Ingevoegd bij W 1998-11-23/34, art. 4; Inwerkingtreding : 01-09-1999>

[Art. 508/19](#).<Ingevoegd bij W 1998-11-23/34, art. 4; Inwerkingtreding : 01-09-1999> (§ 1. De advocaat int de aan de begunstigde toegekende rechtsplegingsvergoeding ¹ en betaalt de eigen bijdrage bedoeld in artikel 508/17, [¹ ...]³ § 2 terug aan de rechtzoekende voor zover de rechtsplegingsvergoeding de vergoeding berekend op basis van punten bedoeld in artikel 508/19, § 2, tweede lid, overtreft¹.) <W [2007-04-21/85](#), art. 2, 1°, 147; Inwerkingtreding : 01-01-2008 ; zie ook art. 13>

(§ 2.) De advocaten belast met de gedeeltelijk of volledig kosteloze juridische tweedelijnsbijstand doen verslag aan het bureau over elke behandelde zaak waarvoor zij in dit raam prestaties hebben verricht. (Dit verslag vermeldt eveneens de door de advocaat geïnde rechtsplegingsvergoeding ¹ en de vergoedingen geïnd overeenkomstig artikel 508/19ter alsook de bijdragen bedoeld in artikel 508/17, [¹ ...]³ § 2¹.) <W [2007-04-21/85](#), art. 2, 2° en 3°, 147; Inwerkingtreding : 01-01-2008 ; zie ook art. 13>

¹ Het bureau voor juridische bijstand kent voor die prestaties ² op grond van een lijst met de punten die voor bepaalde uurprestaties worden aangerekend, waarvan de nadere regels worden bepaald door de Koning,² aan de advocaten punten toe en doet hierover verslag aan de stafhouder. Het bureau voor juridische bijstand kent geen punten toe of vermindert de punten, in voorkomend geval, voor de prestaties waarvoor geldsommen werden geïnd op grond van de artikelen 508/17, [¹ ...]³ § 2, 508/19, § 1, en 508/19ter of voor de prestaties voor dewelke de advocaat afziet van de inning van geldsommen op grond van artikel 508/17, § 3.¹

De stafhouder deelt het totaal van de punten van de balie mee aan de in artikel 488 bedoelde overheden die het totaal van de punten van alle balies meedelen aan de Minister van Justitie.

(§ 3.) Zodra hij de mededeling heeft ontvangen van de informatie bedoeld in (§ 2), kan de Minister van Justitie een controle laten uitvoeren op de wijze die hij bepaalt na raadpleging van de in artikel 488 bedoelde overheden. Hij gelast de betaling van de vergoeding aan die overheden die ¹ in voorkomend geval¹ via de Ordes van Advocaten voor de verdeling ervan zorgen. <W [2007-04-21/85](#), art. 2, 2° en 4°, 147; Inwerkingtreding : 01-01-2008 ; zie ook art. 13>

² § 4. De Koning bepaalt de uitvoeringsbepalingen van dit artikel, inzonderheid de criteria inzake toekenning, niet-toekenning of vermindering van de punten, de berekeningswijze van de waarde van het punt, de voorwaarden inzake indiening van de aanvraag tot vergoeding en de nadere regels en voorwaarden inzake betaling van de vergoeding.²

(1)<W [2016-07-06/01](#), art. 9, 205; Inwerkingtreding : 01-09-2016>

(2)<W [2018-12-21/09](#), art. 207, 222; Inwerkingtreding : 01-09-2016>

(3)<W [2020-07-31/02](#), art. 8, 229; Inwerkingtreding : 01-09-2020>

[HOOFDSTUK Vbis](#). - Kosten verbonden aan de organisatie van de bureaus voor juridische bijstand. <ingevoegd bij W 2005-12-27/30, art. 12; Inwerkingtreding : 01-01-2005>

[Art. 508/19bis](#). <ingevoegd bij W 2005-12-27/30, art. 12; Inwerkingtreding : 01-01-2005> Er wordt in een jaarlijkse subsidie voorzien voor de kosten verbonden aan de organisatie van de bureaus voor juridische bijstand, ten laste van de begroting van de FOD Justitie. Deze stemt overeen met 8,108 % van de in artikel 508/19, (§ 3), bedoelde vergoeding. <W [2007-04-21/85](#), art. 3, 147; Inwerkingtreding : 01-01-2008 ; zie ook art. 13>

Deze subsidie is betaalbaar na het vervallen van de termijn.

De Koning bepaalt de nadere regels voor de uitvoering van dit artikel, en meer bepaald de manier waarop deze subsidie verdeeld wordt.

[HOOFDSTUK VI](#). - [¹ Terugvordering van de rijksvergoeding - Recht van de advocaat op de betaling van vergoedingen]¹

(1)<W [2016-07-06/01](#), art. 10, 205; Inwerkingtreding : 01-09-2016>

[Art. 508/19ter](#).¹ § 1. De advocaat die vaststelt dat zijn optreden de begunstigde in staat heeft gesteld om geldsommen te ontvangen, waardoor hij een vergoeding kan betalen, stelt de begunstigde en het bureau voor juridische bijstand daarvan in kennis.

De geldsommen die in aanmerking kunnen worden genomen zijn deze die, mochten zij bestaan hebben op de dag van de aanvraag, de begunstigde niet hadden toegestaan te voldoen aan de voorwaarden om te genieten van juridische tweedelijnsbijstand.

Het bureau voor juridische bijstand houdt rekening met de verrichte prestaties en stelt het bedrag vast van de vergoeding die de advocaat inhoudt van of oplegt aan de begunstigde.

§ 2. De in paragraaf 1 bedoelde vergoeding kan niet tot gevolg hebben dat :

1° een bedrag wordt ingehouden of opgelegd dat hoger is dan 150 % van de vergoeding die de advocaat zou hebben ontvangen in toepassing van artikel 508/19, § 2, tweede lid;

2° een bedrag wordt ingehouden of geheven op het totaal van de door de begunstigde of voor zijn rekening ontvangen geldsommen waardoor het saldo lager is dan 250 euro;

3° een bedrag wordt ingehouden of geheven dat hoger is dan 50 % van het totaal van de ontvangen geldsommen.

Het bureau voor juridische bijstand kan, in uitzonderlijke gevallen, bij een met redenen omklede beslissing beslissen dat de in het eerste lid, 1°, bedoelde maximale percentages niet toepasselijk zijn.

De berekening van de voor juridische bijstand toegekende vergoeding gebeurt op basis van de meest recente gekende waarde van het punt.

In het geval dat de dankzij het optreden van de advocaat geïnde bedragen maandelijks sommen zijn, worden de in te houden of te heffen bedragen bedoeld in het eerste lid, 2° en 3°, berekend op basis van de sommen die de inkomensdrempels vastgesteld krachtens artikel 508/13 overschrijden.

§ 3. Wanneer de advocaat vergoedingen heeft ontvangen in toepassing van artikel 508/17, [² ...]² § 2, of een rechtsplegingsvergoeding in toepassing van artikel 508/19, § 1, trekt het bureau voor juridische bijstand die bedragen af van de geldsommen die de advocaat mag inhouden van of opleggen aan de begunstigde.

§ 4. Het bureau voor juridische bijstand deelt zijn beslissing mee aan de begunstigde en aan de advocaat volgens de vormen voorgeschreven bij artikel 508/15. De beslissing is vatbaar voor beroep overeenkomstig artikel 508/16.

§ 5. Wanneer de advocaat in de onmogelijkheid verkeert om de geldsommen bestemd voor de begunstigde in

te houden, of zijn vergoeding onbetaald blijft ondanks twee opeenvolgende aanmaningen, brengt hij het bureau voor juridische bijstand daarvan op de hoogte ten vroegste twee maanden na de mededeling bedoeld in paragraaf 1, eerste lid, en vraagt hij om de betaling van de vergoeding berekend op basis van de punten bedoeld in artikel 508/19, § 2, tweede lid.

Wanneer de advocaat slechts een gedeelte van de vergoeding die hem verschuldigd is kan inhouden of opleggen of een gedeelte van zijn vergoeding onbetaald blijft, brengt hij het bureau voor juridische bijstand hiervan op de hoogte binnen dezelfde termijn en onder dezelfde voorwaarden als in het eerste lid en verzoekt hij de betaling van het saldo van de vergoeding berekend op basis van de punten bedoeld in artikel 508/19, § 2, tweede lid.

Voor de prestaties waarvoor een voor de juridische bijstand toegekende vergoeding werd ingehouden of opgelegd, overeenkomstig paragraaf 1, tweede lid, worden geen punten toegekend overeenkomstig artikel 508/19, § 2, tweede lid.

§ 6. Het bureau voor juridische bijstand doet verslag aan de stafhouder van de bedragen waarvoor het toestemming tot inhouding of oplegging heeft gegeven evenals van de opgelegde bedragen die onbetaald zijn gebleven.

De stafhouder deelt die bedragen mee aan de in artikel 488 bedoelde overheden, die op hun beurt eenmaal per jaar het totaal van die bedragen van alle balies meedelen aan de minister van Justitie op hetzelfde moment dat zij het totaal van de punten meedelen in toepassing van artikel 508/19, § 2, derde lid.¹

(1)<Ingevoegd bij W [2016-07-06/01](#), art. 11, 205; Inwerkingtreding : 01-09-2016>

(2)<W [2020-07-31/02](#), art. 9, 229; Inwerkingtreding : 01-09-2020>

[Art. 508/20](#).<Ingevoegd bij W 1998-11-23/34, art. 4; Inwerkingtreding : 01-09-1999> § 1. Onverminderd strafrechtelijke sancties kan de vergoeding verleend voor de juridische tweedelijnsbijstand door de Schatkist van de bijgestane persoon worden teruggevorderd :

1° indien blijkt dat zich een wijziging heeft voorgedaan in zijn vermogen, inkomsten of lasten en hij derhalve in staat is te betalen;

2° wanneer de rechtzoekende voordeel heeft gehaald uit het optreden van de advocaat, zodanig dat, mocht dat voordeel hebben bestaan op de dag van de aanvraag, die bijstand hem niet zou zijn toegekend ¹, voor zover die bedragen niet door de advocaat geïnd werden overeenkomstig artikel 508/19ter¹;

3° indien de bijstand is verleend op grond van valse verklaringen of door andere bedrieglijke middelen is verkregen.

[¹ ...]¹

§ 2. Ingeval de begunstigde recht heeft op een tegemoetkoming binnen het raam van een rechtsbijstandverzekering, stelt de aangewezen advocaat het bureau hiervan in kennis en treedt de Schatkist in de rechten van de begunstigde ten belope van het door haar gedragen bedrag van de verleende juridische bijstand.

Ingeval de begunstigde voornoemde tegemoetkoming heeft ontvangen, vordert de Schatkist op hem het bedrag van de verleende juridische bijstand terug.

(Hetzelfde geldt ingeval de begunstigde recht heeft op een rechtsplegingvergoeding, en hij deze ontvangt nadat de advocaat zijn verslag heeft ingediend bij het bureau overeenkomstig artikel 508/19, § 2.) <W [2007-04-21/85](#), art. 4, 1°, 147; Inwerkingtreding : 01-01-2008 ; zie ook art. 13>

Ingeval de advocaat van de begunstigde (de tegemoetkoming van een rechtsbijstandsverzekering) heeft ontvangen, vordert de Schatkist op hem het bedrag van de verleende juridische bijstand terug. <W [2007-04-21/85](#), art. 4, 2°, 147; Inwerkingtreding : 01-01-2008 ; zie ook art. 13>

§ 3. De terugvordering bedoeld in § 1 van dit artikel verjaart na een termijn van vijf jaar te rekenen van de

beslissing tot verlening van de gedeeltelijk of volledig kosteloze juridische bijstand, zonder dat de verjaringstermijn korter kan zijn dan één jaar, te rekenen van de ontvangst van de vergoeding door de advocaat."

(1)<W [2016-07-06/01](#), art. 12, 205; Inwerkingtreding : 01-09-2016>

[HOOFDSTUK VII.](#) - (De ambtshalve toevoeging van advocaten). <Ingevoegd bij W 1998-11-23/34, art. 4; Inwerkingtreding : 01-09-1999>

[Art. 508/21.](#) <Ingevoegd bij W 1998-11-23/34, art. 4; Inwerkingtreding : 01-09-1999> Telkens wanneer krachtens de wet een advocaat ambtshalve moet worden toegevoegd, gebeurt de aanwijzing door de stafhouder of door het bureau, behoudens de uitzonderingen waarin de wet voorziet.

[Art. 508/22.](#) <Ingevoegd bij W 1998-11-23/34, art. 4; Inwerkingtreding : 01-09-1999> Wanneer de persoon die moet worden bijgestaan niet voldoet aan de in artikel 508/13 bedoelde [¹ voorwaarden betreffende de bestaansmiddelen]¹, wijst de stafhouder naar keuze van die persoon een advocaat aan. In de gevallen die hij spoedeisend acht, wijst de stafhouder een advocaat aan. die deelneemt aan de in artikel 508/7 bedoelde wachtdiensten.

(Artikel 446ter) is van toepassing op de honoraria van deze advocaat. <W 2006-06-21/36, art. 41, 135; Inwerkingtreding : 01-11-2006>

Ingeval de bijgestane persoon nalaat of weigert te betalen, wordt aan de ambtshalve toegevoegde advocaat een rijksvergoeding toegekend wegens de werkzaamheden waarvoor de toevoeging heeft plaatsgehad.

In geval van gedeeltelijke betaling van de honoraria door de bijgestane persoon wordt de vergoeding verminderd met het betaalde bedrag.

Wanneer een vergoeding wordt toegekend, zijn de hoofdstukken V en VI van toepassing.

(1)<W [2016-07-06/01](#), art. 13, 205; Inwerkingtreding : 01-09-2016>

[Art. 508/23.](#) <Ingevoegd bij W 1998-11-23/34, art. 4; Inwerkingtreding : 01-09-1999> Wanneer de bijgestane persoon voldoet aan de bij artikel 508/13 bepaalde [¹ voorwaarden betreffende de bestaansmiddelen]¹, wijst het bureau een advocaat aan uit de in artikel 508/7 bedoelde lijst.

In de gevallen die hij spoedeisend acht, wijst de stafhouder een advocaat aan die is ingeschreven op de in artikel 508/7 bedoelde lijst en geeft hij hiervan kennis aan het bureau.

Voor het overige zijn de hoofdstukken IV tot VI van toepassing.

(1)<W [2016-07-06/01](#), art. 13, 205; Inwerkingtreding : 01-09-2016>

[HOOFDSTUK VIII.](#) - Grensoverschrijdende geschillen bedoeld in richtlijn 2003/8/EG. <ingevoegd bij W 2006-06-15/53, art. 5; Inwerkingtreding : 10-08-2006>

[Art. 508/24.](#) <ingevoegd bij W 2006-06-15/53, art. 6; Inwerkingtreding : 10-08-2006> § 1. De Federale Overheidsdienst Justitie is de bevoegde autoriteit belast met de verzending en de ontvangst van het verzoek met betrekking tot de grensoverschrijdende geschillen in de zin van richtlijn 2003/8/EG van de Raad van 27 januari 2003 tot verbetering van de toegang tot de rechter bij grensoverschrijdende geschillen, door middel van gemeenschappelijke minimumvoorschriften betreffende rechtsbijstand bij die geschillen.

§ 2. Het bureau voor juridische bijstand is eveneens bevoegd om de verzoeken om juridische bijstand of

rechtsbijstand op het grondgebied van een andere Lidstaat van de Europese Unie, in ontvangst te nemen.

(In dat geval stuurt het dit verzoek dadelijk door naar de Federale Overheidsdienst Justitie die het, na vertaling in een taal erkend door de Staat van bestemming, binnen de vijftien dagen ter kennis brengt van de bevoegde autoriteit van dat land.) <Erratum, B.S. 10.08.2006, p. 39181>.

§ 3. Om de verzending van de verzoeken te vergemakkelijken wordt gebruik gemaakt van de modelformulieren voor de verzoeken en voor de verzending ervan, bedoeld in artikel 16 van de in § 1 bedoelde richtlijn.

§ 4. Wanneer het verzoek via de in § 1 bedoelde autoriteit wordt ingediend, komen de kosten voor de vertaling van dat verzoek en van de vereiste begeleidende stukken ten laste van het Rijk. Zij worden vastgesteld op de wijze bepaald in het algemeen reglement op de gerechtskosten in strafzaken.

§ 5. Ingeval een persoon juridische bijstand heeft genoten in een lidstaat van de Europese Unie, waarvan de rechter de beslissing heeft gewezen, geniet hij juridische bijstand wanneer de beslissing in België moet worden erkend, uitvoerbaar verklaard of ten uitvoer gelegd.

§ 6. De in § 1 bedoelde overheid weigert het verzoek te verzenden indien het kennelijk ongegrond is of indien het kennelijk buiten het toepassingsgebied van de in § 1 bedoelde richtlijn valt. Bij het nemen van een besluit over de gegrondheid van een verzoek wordt het belang van de betrokken zaak voor de verzoeker in overweging genomen. De beslissing tot weigering wordt met redenen omkleed en bij gewone brief ter kennis gebracht van de verzoeker.

[Art. 508/25](#).<ingevoegd bij W 2006-06-15/53, art. 7; Inwerkingtreding : 10-08-2006> De persoon die niet over onvoldoende ^[1] bestaansmiddelen¹ beschikt in de zin van artikel 508/13, kan evenwel juridische bijstand genieten indien hij het bewijs levert dat hij de kosten niet kan dragen als gevolg van de verschillen in de kosten van levensonderhoud tussen de lidstaat waar hij zijn woonplaats of gewone verblijfplaats heeft en België.

(1)<W [2016-07-06/01](#), art. 14, 205; Inwerkingtreding : 01-09-2016>

VI. Memorie van toelichting

Gevoegd bij het ontwerp van wet van 4 mei 2016 tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek met betrekking tot de juridische bijstand.

ROYAUME DE BELGIQUE

**Projet de loi modifiant le Code judiciaire en
ce qui concerne l'aide juridique**

EXPOSÉ DES MOTIFS

Mesdames, messieurs

PARTIE GÉNÉRALE

KONINKRIJK BELGIË

**Ontwerp van wet tot wijziging van het Gerechtelijk
Wetboek met betrekking tot de juridische bijstand**

MEMORIE VAN TOELICHTING

Dames en heren,

ALGEMEEN DEEL

Le présent projet de loi relative à l'aide juridique vise à préserver la philosophie du système de l'aide juridique gratuite, notamment l'accès pour tous à la justice, tout en répondant à un nombre important de demandes d'aide juridique en Belgique. Le projet réforme et modernise le système de l'aide juridique de deuxième ligne afin de garantir durablement cette aide à ceux qui y ont droit.

La dimension sociale de la justice est cruciale. Dans tous les cas, il faut tenir compte de la capacité financière des personnes à faire valoir leurs droits. Pour cette raison, le système de l'aide juridique de deuxième ligne est essentiel. Il permet aux plus démunis de pouvoir exercer concrètement leur droit d'accès à la justice.

Dans le cadre d'un rapport de recherche émanant de l'Université de Liège et de l'Institut national de Criminalistique et de Criminologie (INCC) de septembre 2012, des données statistiques permettent de constater un accroissement progressif du nombre de points sollicités depuis l'année 1998, soit depuis l'entrée en vigueur de la loi du 23 novembre 1998 relative à l'aide juridique (*MB* 22 décembre 1998) ayant profondément réformé la matière.

Si l'on compare les données pour les années 1998-1999 à 2010-2011, une augmentation de 229,26 % de dossiers clôturés a été constatée sur tout le territoire:

Les données plus récentes pour les années 2011-2012 à 2013-2014, confirment une augmentation de 9,7% de dossiers clôturés, qui peut s'expliquer en partie par l'introduction de la législation « Salduz ».

Le présent projet, au côté d'autres mesures, vise à rechercher un équilibre entre l'accès des justiciables à la justice et une rémunération plus équitable des avocats pour les prestations réellement fournies.

Dit wetsontwerp met betrekking tot de juridische bijstand beoogt de filosofie te behouden van het systeem van kosteloze juridische bijstand, namelijk de toegang tot justitie voor iedereen, rekening houdend met een belangrijk aantal verzoeken om juridische bijstand in België. Het hervormt en moderniseert het systeem van juridische tweedelijnsbijstand zodat we het duurzaam kunnen garanderen voor wie er daadwerkelijk recht op heeft.

In justitie is de sociale dimensie cruciaal. In geen geval mag de financiële draagkracht van mensen bepalend zijn om recht te laten gelden. Om die reden is het systeem van juridische tweedelijnsbijstand essentieel. Het laat de minstbesteden toe om hun recht op toegang tot justitie concreet uit te oefenen.

In het kader van een onderzoeksrapport van de Universiteit van Luik en van het Nationaal Instituut voor Criminalistiek en Criminologie (NICC) van september 2012 kan op basis van statistische gegevens een geleidelijke stijging van het aantal toegekende punten worden vastgesteld sinds 1998, datum van inwerkingtreding van de wet van 23 november 1998 betreffende de juridische bijstand (*B.S.* 22 december 1998) die de materie grondig heeft hervormd.

Indien de gegevens voor de jaren 1998-1999 tot 2010-2011 worden vergeleken, kan een stijging van 229,26 % van de afgesloten dossiers over het ganse grondgebied worden vastgesteld:

De meest recente gegevens voor de jaren 2011-2012 tot 2013-2014 bevestigen een toename van de afgesloten dossiers met 9,7 %, wat gedeeltelijk kan worden verklaard door de invoering van de Salduz-wetgeving

Naast andere maatregelen wil dit ontwerp zoeken naar een evenwicht tussen de toegang van de rechtszoekende tot het gerecht en een billijke vergoeding van de advocaten voor de werkelijk geleverde prestaties.

Les ordres d'avocats sont d'avis qu'un taux horaire d'au minimum 75 euros constitue une rémunération équitable dans le cadre de l'aide juridique de deuxième ligne.

Afin de pouvoir garantir une aide juridique de qualité, le présent projet tend à limiter la croissance des dossiers en responsabilisant entre autres les acteurs de l'aide juridique. On peut également espérer que la modification favorisera les modes alternatifs de règlement des conflits.

Le présent projet tend à permettre un financement supplémentaire du régime de l'aide juridique par des moyens nouveaux et ce afin de garantir, tout en conservant avant tout le droit au libre accès à la justice consacré par la Constitution, une indemnisation appropriée aux avocats.

Le gouvernement s'engage à ne pas diminuer l'enveloppe globale dans le futur.

S'inspirant de certaines pistes évoquées aux termes des conclusions du rapport de recherche précité, le présent projet entend également réformer le régime de l'aide juridique belge en améliorant l'ensemble de la chaîne de l'aide juridique, tant du côté des bénéficiaires que du côté des dispensateurs.

Du côté des bénéficiaires de l'aide juridique :

La présente réforme entend d'une part instaurer en Belgique le principe du paiement d'une contribution par le bénéficiaire, à l'instar de ce qui se pratique dans certains pays étrangers, et notamment les Pays-Bas, d'autre part mieux définir quelles ressources du candidat à l'aide juridique doivent être prises en compte pour vérifier s'il est dans les conditions pour l'obtenir.

De ordes van advocaten zijn van oordeel dat een uurtarief van minimaal 75 euro een billijke vergoeding is in het raam van de juridische tweedelijnsbijstand.

Teneinde een kwaliteitsvolle juridische bijstand te kunnen waarborgen, beoogt dit ontwerp de stijging van het aantal dossiers te beperken onder meer door de actoren van de juridische bijstand te responsabiliseren. De hoop wordt uitgesproken dat dit ontwerp bovendien de alternatieve wijzen van conflictbeheersing zal stimuleren.

Het ontwerp is erop gericht het stelsel van juridische bijstand bijkomend te kunnen financieren via nieuwe middelen, en dit opdat aan de advocaten een gepaste vergoeding zou worden gegarandeerd waarbij op de eerste plaats het door de Grondwet gewaarborgde recht op vrije toegang tot het gerecht wordt behouden.

De regering verbindt zich ertoe om de globale enveloppe in de toekomst niet te verminderen.

Dit ontwerp is geïnspireerd op bepaalde pistes die aangehaald zijn in de besluiten van voormeld onderzoeksrapport en beoogt het Belgische stelsel van juridische bijstand te hervormen door de volledige keten van juridische bijstand te verbeteren, zowel voor de begunstigden als voor de verstrekkers.

Wat de begunstigden van juridische bijstand betreft:

Dit ontwerp beoogt enerzijds het beginsel van betaling van een bijdrage door de begunstigde in België in te voeren, naar het voorbeeld van wat gebeurt in bepaalde andere landen, inzonderheid Nederland, en anderzijds beter te definiëren met welke bestaansmiddelen van de kandidaat voor juridische bijstand rekening moet worden gehouden om na te gaan of hij voldoet aan de voorwaarden om die te krijgen.

En premier lieu, il sera ainsi demandé aux bénéficiaires de participer, de manière modique, au financement de l'aide juridique.

A l'exception de certains cas tenant compte de la précarité particulière du bénéficiaire, il sera prévu que des contributions financières forfaitaires seront demandées au bénéficiaire, d'abord au stade même de la désignation d'un avocat, ensuite au stade de la procédure.

Si la contribution pour la désignation d'un avocat revêtira un caractère symbolique, celle destinée à assurer la représentation ou l'assistance d'un bénéficiaire en justice sera légèrement plus conséquente, tout en restant modique, ceci afin de responsabiliser le bénéficiaire dans le choix de mener une procédure contentieuse qui, à l'heure actuelle, peut être diligentée pour des montants très nettement inférieurs aux coûts réels de la procédure à charge de la société ou alors que les chances de succès de la procédure sont inexistantes.

La contribution destinée à garantir la représentation du bénéficiaire devant un tribunal, une cour ou une juridiction administrative doit être payée par instance.

Si le droit pour le justiciable de faire appel à la justice doit indiscutablement être maintenu quel que soit le montant en jeu, ce choix sera néanmoins plus responsable et réfléchi par la conséquence financière qu'il implique.

Par ailleurs, un contrôle plus adéquat des moyens d'existence du demandeur sera mis en place.

Le système actuel d'examen des ressources laisse apparaître que nombre de celles-ci ne sont pas suffisamment prises en compte, et notamment les

Ten eerste zal dan ook aan de begunstigden worden gevraagd om, op bescheiden wijze, bij te dragen aan de financiering van de juridische bijstand.

Met uitzondering van bepaalde gevallen waar rekening wordt gehouden met de bijzonder precaire situatie van de begunstigde, wordt bepaald dat aan de begunstigde forfaitaire financiële bijdragen worden gevraagd, eerst in het stadium van de aanstelling van een advocaat zelf en vervolgens in het stadium van de procedure.

De bijdrage voor de aanstelling van een advocaat zal een symbolisch karakter hebben, terwijl de bijdrage om de vertegenwoordiging of de bijstand van de begunstigde voor de rechtbank te verzekeren iets hoger zal zijn, maar bescheiden zal blijven. Deze bijdrage beoogt de begunstigde te responsabiliseren bij zijn keuze om een geschillenprocedure te voeren die al te voortvarend kan zijn voor bedragen die duidelijk lager liggen dan de werkelijke kosten van deze procedure ten laste van de maatschappij of wanneer de kansen op succes van de procedure onbestaande zijn.

De bijdrage om de vertegenwoordiging van de begunstigde voor een rechtbank, een hof of een administratief rechtscollege te verzekeren dient betaald te worden per procedure.

Het recht van de rechtzoekende om een beroep te doen op het gerecht moet vast en zeker worden behouden, ongeacht het bedrag dat op het spel staat, maar die keuze zal meer verantwoord en doordacht zijn door het financiële gevolg van die keuze.

Bovendien zal een meer adequate controle van de bestaansmiddelen van de verzoeker worden ingevoerd.

Het huidige systeem van onderzoek van de inkomsten toont aan dat heel wat van die inkomsten niet voldoende in aanmerking worden genomen, inzonderheid het inkomen uit onroerende goederen, roerende goederen of het spaargeld als dusdanig.

revenus de biens immobiliers, les revenus de biens mobiliers, ou l'épargne en tant que telle.

Ainsi les textes du Code judiciaire relatifs aux conditions financières d'accès à l'aide juridique de deuxième ligne et à l'assistance judiciaire seront harmonisés et feront référence à la notion de « moyens d'existence ». De même, l'arrêté royal du 18 décembre 2003 déterminant les conditions de la gratuité totale ou partielle du bénéfice de l'aide juridique de deuxième ligne et de l'assistance judiciaire (MB 24 décembre 2003) sera également modifié afin de prendre en compte l'ensemble des moyens d'existence du bénéficiaire.

L'examen de l'ensemble des moyens d'existence des demandeurs permettra ainsi d'assurer l'aide juridique à ceux qui en ont besoin, et permettra de faire échec à ce bénéfice pour ceux qui disposent, en réalité, d'un accès à la justice par la voie traditionnelle.

Enfin, le rapport de recherche précité a mis en exergue la répartition inadéquate parmi les bénéficiaires de l'aide juridique suivant leurs moyens d'existence, et suivant leur état.

Il est ainsi démontré qu'en l'état actuel de la législation, seuls 20 % des bénéficiaires ont accès à l'aide juridique en raison de leurs revenus, alors que 80 % en bénéficient en raison de leur qualité.

Les diverses présomptions d'insuffisance de revenus en raison d'une situation de faiblesse momentanée seront maintenues.

Il convient néanmoins, pour ces personnes-là aussi, que le bureau d'aide juridique puisse apprécier l'importance exacte de leur patrimoine, afin de s'assurer que ces personnes, présumées indigentes, ne disposent pas de moyens d'existence qui leur permettrait de faire appel aux services d'un avocat en dehors de l'aide juridique. Dès lors, les diverses présomptions d'insuffisance de revenus seront rendues réfragables. Cette adaptation sera

Zo worden de teksten van het Gerechtelijk Wetboek inzake de financiële voorwaarden voor toegang tot juridische tweedelijnsbijstand en tot rechtsbijstand geharmoniseerd en wordt verwezen naar het begrip bestaansmiddelen. Het Koninklijk Besluit van 18 december 2003 tot vaststelling van de voorwaarden van de volledige of gedeeltelijke kosteloosheid van de juridische tweedelijnsbijstand en de rechtsbijstand (BS 24 december 2003) zal ook worden gewijzigd teneinde rekening te houden met alle bestaansmiddelen van de begunstigde.

Door alle bestaansmiddelen van de verzoekers te onderzoeken, kan juridische bijstand worden gewaarborgd aan diegenen die het nodig hebben en kan dit voordeel worden geweigerd aan diegenen die, in werkelijkheid, beschikken over een toegang tot het gerecht via de traditionele weg.

Tot slot heeft voormeld onderzoeksrapport de nadruk gelegd op de inadequate verdeling tussen de begunstigten van juridische bijstand volgens hun bestaansmiddelen en volgens hun staat.

Zo wordt aangetoond dat in de huidige stand van de wetgeving slechts 20 % van de begunstigten toegang heeft tot juridische bijstand op grond van hun inkomen, terwijl 80 % juridische bijstand genieten wegens hun kwaliteit.

De verschillende vermoedens van onvoldoende inkomen wegens een tijdelijke situatie van onvermogen blijven behouden.

Voor die personen moet echter ook de exacte omvang van hun patrimonium worden beoordeeld door het Bureau voor Juridische Bijstand, teneinde zich ervan te vergewissen dat die personen, van wie vermoed wordt dat zij behoeftig zijn, niet over bestaansmiddelen beschikken waardoor zij een beroep zouden kunnen doen op de diensten van een advocaat buiten de juridische bijstand. De verschillende vermoedens van ontoereikend inkomen worden bijgevolg weerlegbaar. Die aanpassing wordt op technisch vlak verwezenlijkt in het Koninklijk Besluit van 18 december 2003 en niet in artikel

techniquement réalisée au sein de l'arrêté royal du 18 décembre 2003 et pas dans l'article 508/13 du Code judiciaire dont le libellé très large ne nécessite pas d'adaptation pour atteindre ce but.

Enfin, le présent projet prévoit l'introduction d'un système similaire au système de subsidiarité de l'aide juridictionnelle existant en France depuis 2007.

Il s'agit de n'accorder le bénéfice de l'aide juridique de deuxième ligne qu'en l'absence d'une intervention d'un tiers-payant comme par exemple un assureur dans le cadre d'un contrat d'assurance de protection juridique.

Du côté des dispensateurs de l'aide juridique :

Plusieurs modifications du présent projet concernent les avocats et certaines ont été préparées en concertation avec les ordres des barreaux eux-mêmes.

Tout d'abord, en lieu et place du système actuel qui pêche par son laconisme, un mécanisme de contrôle adapté sera prévu afin de permettre au bureau de contrôler plus adéquatement les prestations accomplies et, le cas échéant, d'adopter une sanction à la mesure d'un éventuel manquement constaté.

L'éventail des sanctions proposé répondra de manière optimale aux divers cas de figure pouvant se présenter.

Ensuite, en vue d'accroître le nombre d'avocats qui souhaitent accomplir des prestations au titre de l'aide juridique de deuxième ligne, il est prévu que l'Ordre des avocats inscrive également les avocats désireux d'accomplir de telles prestations à la liste des volontaires. L'Ordre tiendra cette liste à jour et pourra prévoir l'inscription obligatoire d'avocats.

508/13 van het Gerechtelijk Wetboek, waarvan de zeer brede formulering geen wijziging vereist om dat doel te bereiken.

Ten slotte voorziet dit ontwerp in de invoering van een gelijkaardig systeem als het subsidiariteitssysteem van gerechtelijke bijstand dat sinds 2007 in Frankrijk bestaat.

De bedoeling is om het voordeel van de juridische bijstand slechts toe te kennen wanneer er geen tussenkomst is van een derde betaler, zoals bijvoorbeeld een verzekeraar in het raam van een overeenkomst van rechtsbijstandsverzekering.

Van de zijde van de verstrekkers van juridische bijstand:

Meerdere wijzigingen van dit ontwerp betreffen de advocaten en werden tot stand gebracht in overleg met de ordes van balies zelf.

Vooreerst, in de plaats van het huidige systeem dat uitblinkt in beknoptheid, wordt voorzien in een aangepast controlemechanisme dat aan het bureau zal toelaten om op meer adequate wijze de verrichte prestaties te controleren en desgevallend te sanctioneren in overeenstemming met de vastgestelde tekortkoming.

De waaier van voorgestelde sancties zal op optimale wijze beantwoorden aan de verschillende gevallen die zich kunnen voordoen.

Teneinde het aantal advocaten die prestaties in het raam van de juridische tweedelijnsbijstand wensen te vervullen te verhogen, wordt er verder in voorzien dat de Orde van advocaten eveneens de advocaten die dergelijke prestaties willen verrichten, inschrijft op de lijst van vrijwilligers. De Orde houdt deze lijst bij en zal in de verplichte inschrijving van advocaten kunnen voorzien.

Met het oog op een betere verdeling van de juridische bijstand ten behoeve van de personen die er het meest behoefte aan hebben, wordt voorzien in een mechanisme waardoor de advocaten van wie het

Enfin, dans le souci de mieux répartir la charge de l'aide juridique au profit de ceux qui en ont besoin, un mécanisme sera prévu pour que les avocats dont l'intervention aura permis au bénéficiaire de percevoir un certain montant, puissent réclamer directement une indemnité au bénéficiaire au lieu de demander l'attribution des points et le paiement de la prestation.

Ce système permettra du reste aux avocats d'être rémunérés beaucoup plus rapidement pour leurs prestations que s'ils sollicitent l'attribution et le paiement de points.

En concertation avec les ordres des barreaux, la « nomenclature » sera intégralement revue afin d'attribuer les points de manière plus juste et d'harmoniser la valeur des points pour les procédures équivalentes. Cette adaptation sera techniquement réalisée au sein d'un arrêté ministériel qui remplacera l'arrêté ministériel du 5 juin 2008 fixant la liste des points pour les prestations effectuées par les avocats chargés de l'aide juridique de deuxième ligne partiellement ou complètement gratuite (*MB* 9 juin 2008). L'arrêté royal du 20 décembre 1999 contenant les modalités d'exécution relatives à l'indemnisation accordée aux avocats dans le cadre de l'aide juridique de deuxième ligne et relatif au subsidie pour les frais liés à l'organisation des bureaux d'aide juridique (*MB* 30 décembre 1999) sera également modifié.

Enfin, bien que nous sortions ici du champ d'application strict de l'aide juridique, le projet adaptera l'article 668 du Code judiciaire à l'arrêt Anakomba rendu par la Cour européenne des droits de l'homme le 10 mars 2009.

optreden de begunstigde de mogelijkheid biedt een bepaald bedrag te ontvangen, hun vergoeding rechtstreeks kunnen aanrekenen in plaats van de toekenning van punten en de betaling van de vergoeding te vragen.

Door dit systeem zullen de advocaten overigens veel sneller kunnen worden betaald voor hun prestaties dan wanneer zij verzoeken om de toekenning en betaling van punten.

In overleg met de ordes van de balies zal de volledige "nomenclatuur" worden herzien, met als doel een rechtvaardigere toekenning van de punten, en een harmonisering van de puntwaardes voor gelijkwaardige procedures. Die aanpassing wordt op technisch vlak verwezenlijkt door een ministerieel besluit dat in de plaats zal komen van het ministerieel besluit van 5 juni 2008 tot vaststelling van de lijst met punten voor prestaties verricht door advocaten belast met gedeeltelijk of volledig kosteloze juridische tweedelijnsbijstand (*BS* 9 juni 2008). Ook het Koninklijk Besluit van 20 december 1999 houdende uitvoeringsbepalingen inzake de vergoeding die aan advocaten wordt toegekend in het kader van de juridische tweedelijnsbijstand en inzake de subsidie voor de kosten verbonden aan de organisatie van de Bureaus voor Juridische Bijstand (*BS* 30 december 1999) wordt aangepast.

Ten slotte, hoewel wij hier het strikte toepassingsgebied van de juridische bijstand verlaten, zal het ontwerp het artikel 668 van het Gerechtelijk Wetboek aanpassen aan het arrest Anakomba gewezen door het Europees Hof voor de rechten van de mens d.d. 10 maart 2009.

COMMENTAIRES DES ARTICLES

Article 1er

ARTIKELSGEWIJZE BESPREKING

Artikel 1

Cette loi règle une matière visée à l'article 74 de la Constitution.

Article 2

L'article 2 modifie l'article 432*bis* du Code judiciaire. Il s'agit d'une modification technique faisant suite à la modification de l'article 508/8 du Code judiciaire opérée par l'article 4 du présent projet. Il faut permettre à l'avocat qui est l'objet d'une mesure prévue à l'article 4 (suspension de la liste des avocats pratiquant l'aide juridique, omission de la liste etc...) de pouvoir faire appel devant le conseil de discipline d'appel. Nous renvoyons pour le surplus au commentaire de l'article 4.

Article 3

En vue d'accroître le nombre d'avocats qui accomplissent des prestations au titre de l'aide juridique de deuxième ligne, il est prévu que l'Ordre des avocats inscrive les avocats (ci-inclus les avocats stagiaires) désireux d'accomplir de telles prestations à la liste des volontaires. L'Ordre tiendra cette liste à jour et pourra prévoir l'inscription obligatoire d'avocats.

Article 4

Cet article a pour objet d'assurer un contrôle accru des prestations accomplies par les avocats dans le cadre de l'aide juridique et de prévoir un panel de mesures effectives adaptées à la gravité des manquements constatés.

En l'état actuel de la législation, lorsqu'un manquement est constaté dans le chef d'un avocat inscrit sur la liste de l'aide juridique de première ou de deuxième ligne, la seule mesure possible est sa radiation de la liste des avocats.

Deze wet regelt een aangelegenheid zoals bedoeld in artikel 74 van de Grondwet.

Artikel 2

Artikel 2 wijzigt artikel 432*bis* van het Gerechtelijk Wetboek. Het betreft hier een technische wijziging ten gevolge van de wijziging van artikel 508/8 van het Gerechtelijk Wetboek uitgewerkt in artikel 4 van dit ontwerp. Het moet toelaten aan de advocaat die het voorwerp uitmaakt van een maatregel zoals voorzien in artikel 4 (schorsing of weglating van de lijst van de advocaten die juridische tweedelijnsbijstand verlenen en dergelijke meer) beroep aan te tekenen bij de tuchtraad van beroep. Voor het overige verwijzen wij naar de toelichting bij artikel 4.

Artikel 3

Teneinde het aantal advocaten die prestaties in het raam van de juridische tweedelijnsbijstand wensen te vervullen te verhogen, wordt erin voorzien dat de Orde van advocaten de avocats (daarin begrepen de advocaten-stagiairs) die dergelijke prestaties willen verrichten, inschrijft op de lijst van vrijwilligers. De Orde houdt deze lijst bij en zal in de verplichte inschrijving van advocaten kunnen voorzien.

Artikel 4

Dit artikel is erop gericht te zorgen voor een versterkte controle van de prestaties verricht in het kader van de juridische bijstand en te voorzien in een arsenaal van effectieve maatregelen aangepast aan de ernst van de vastgestelde tekortkomingen.

Wanneer in de huidige stand van de wetgeving in hoofde van een advocaat ingeschreven op de lijst van juridische eerstelijns- of tweedelijnsbijstand een tekortkoming wordt vastgesteld, bestaat de enige mogelijke maatregel erin hem te schrappen van de lijst van advocaten.

La modification proposée tend à donner aux ordres diverses alternatives afin de moduler la mesure par rapport au manquement. Il s'agit du maintien sur la liste moyennant conditions, de la suspension de l'inscription pour une durée de huit jours à trois ans ou de l'omission.

Les Ordres peuvent décider de maintenir un avocat sur la liste moyennant des conditions à respecter. En réponse à une remarque du Conseil d'Etat mentionnée dans son avis n°58.761 du 17 février 2016, il est impossible de prévoir la nature de telles conditions dans le dispositif du texte étant donné la diversité des mesures qui pourraient être envisagées par les Ordres. Par ailleurs, cette matière relève de la compétence des Ordres. Toutefois des exemples peuvent être donnés pour illustrer cette hypothèse : maintien sur la liste avec interdiction de faire certains types de procédures ou d'exercer dans certaines matières ou une obligation de suivre une formation.

La suspension signifie que l'avocat ne sera plus désigné dans de nouvelles affaires mais continuera à gérer les dossiers pour lesquels il a été désigné avant la mesure de suspension sauf décision contraire du Conseil de l'Ordre.

L'omission quant à elle est une mesure plus grave car l'avocat, outre le fait qu'il ne fait plus partie de la liste visée à l'article 508/7, sera tout simplement immédiatement déchargé de tous ses dossiers dans le cadre de l'assistance juridique.

Un droit d'appel est également prévu, en incluant ces cas de figure dans l'article 432*bis* (cf. l'article 2 de ce projet de loi).

Article 5

De voorgestelde wijziging is erop gericht de ordes verschillende alternatieven aan te bieden, teneinde de maatregel te kunnen aanpassen in functie van de tekortkoming. Het gaat om de handhaving op de lijst onder bepaalde voorwaarden, de schorsing van de inschrijving voor een duur van acht dagen tot drie jaar of de weglating.

De Ordes kunnen beslissen een advocaat op de lijst te houden mits het respecteren van bepaalde voorwaarden. In antwoord op een opmerking gemaakt in het advies van de Raad van State nr. 58.761 van 17 februari 2016, is het onmogelijk de aard van dergelijke voorwaarden in het dispositief van de tekst op te nemen, gegeven de diversiteit van de maatregelen die door de Ordes kunnen worden genomen. Anderzijds gaat het om een materie die tot de bevoegdheid van de Ordes behoort. Wel kunnen voorbeelden worden gegeven die deze hypothese kunnen illustreren: behoud op de lijst met verbod om op te treden in het kader van bepaalde types van procedures of in het kader van bepaalde materies, of met de verplichting om een opleiding te volgen.

De schorsing betekent dat de advocaat geen nieuwe aanstelling meer kan krijgen voor de duur van de schorsing; hij kan wel nog de zaken waarvoor hij eertijds was aangesteld opvolgen behoudens wanneer de Raad van de orde er anders over beslist.

De weglating, van haar kant, is een zwaardere maatregel omdat de advocaat, naast het feit dat hij geen deel meer uitmaakt van de lijst vermeld in artikel 508/7, onmiddellijk ontlast zal worden van de behandeling van zijn dossiers in het kader van de juridische bijstand.

Er wordt ook voorzien in een recht op hoger beroep, met inbegrip van de hypothesen bepaald in artikel 432*bis* (cf. artikel 2 van dit wetsontwerp).

Artikel 5

Le projet de loi entend harmoniser les conditions d'accès de l'aide juridique de deuxième ligne et de l'assistance judiciaire.

Actuellement, la version française de l'article 508/13 du code judiciaire vise la notion de « ressources » de la personne, la version française de l'article 664 du code judiciaire concernant l'assistance judiciaire parle quant à lui de « revenus » alors que lorsqu'il s'agit de déterminer les conditions pour bénéficier de la gratuité, l'arrêté royal du 18 décembre 2003 fait référence à la notion de « revenus ». Il faut noter que la version néerlandaise actuelle des articles 508/13 et 664 du Code judiciaire utilise le terme « inkomsten ».

Le terme « ressources » est plus large que le terme « revenus », il vise tout moyen d'existence. Le terme « revenus » suppose un paiement présentant une certaine régularité (salaires, revenus de capitaux, allocations de chômage, pensions alimentaires, avantages,...).

L'exposé des motifs de la proposition de loi du 26 avril 1996, qui a inspiré la loi du 23 novembre 1998 relative à l'aide juridique¹, précise que le bénéficiaire, même s'il remplit les conditions de revenus, peut être exclu du bénéfice de l'aide juridique s'il dispose de moyens de subsistance lui permettant de faire face aux honoraires d'avocat.² L'article 508/20 CJ quant à lui substitue la notion de revenus à celle « d'être en mesure de payer » dans l'hypothèse d'un recouvrement par le Trésor public³. Enfin, l'article 1er, §1er, alinéa 3 et §2, alinéa 3 de l'arrêté royal du 18 décembre 2003 précise que pour la détermination des montants visés aux 1° et 2° (les

Het ontwerp van wet strekt ertoe de voorwaarden inzake de toegang tot de juridische tweedelijnsbijstand en de rechtsbijstand te harmoniseren.

Thans beoogt de Franstalige versie van artikel 508/13 van het Gerechtelijk Wetboek het begrip "ressources" van de persoon, spreekt de Franstalige versie van artikel 664 van het Gerechtelijk Wetboek inzake rechtsbijstand over "revenus" en verwijst de Franstalige versie van het Koninklijk Besluit van 18 december 2003, bij de bepaling van de voorwaarden om de kosteloosheid te genieten, naar het begrip "revenus". Er moet worden opgemerkt dat in de huidige Nederlandstalige versie van de artikelen 508/13 en 664 van het Gerechtelijk Wetboek het begrip "inkomsten" wordt gebruikt.

Het begrip "bestaansmiddelen" is breder dan het begrip "inkomsten"; het omvat elk bestaansmiddel. Het begrip "inkomsten" veronderstelt een betaling met een zekere regelmatigheid (lonen, inkomsten uit kapitaal, werkloosheidsuitkeringen, ontvangsten, onderhoudsgeld, voordelen,...).

De memorie van toelichting bij het voorstel van wet van 26 april 1996, waarop de wet van 23 november 1998 betreffende de juridische bijstand is geïnspireerd⁴, verduidelijkt dat de rechthebbende het recht op juridische bijstand kan verliezen, zelfs indien hij de inkomensvoorwaarden vervult, maar voorts over andere bestaansmiddelen beschikt die hem in staat stellen de honoraria van de advocaat te betalen⁵. Artikel 508/20 van het Gerechtelijk Wetboek vervangt het begrip inkomsten door het begrip "in staat [zijn] te betalen" in het geval van een terugvordering door de Schatkist⁶. Tot slot bepaalt artikel 1, § 1, derde lid, en § 2, derde lid, van het Koninklijk Besluit van 18 december 2003 dat voor de vaststelling van de

¹ Proposition de loi relative à l'intervention gratuite ou partiellement gratuite des avocats, *Doc. Parl., Ch.*, session ordinaire, 1995-1996, n° 549/1, cité par S. BOONEN, *L'aide juridique*, Kluwer, 2007, p. 74, n° 96.

² S. BOONEN, *op. cit.*, p. 74, n° 96.

³ *Ibidem*.

⁴ Wetsvoorstel betreffende het kosteloos of gedeeltelijk kosteloos optreden van advocaten, *Parl. St. Kamer*, gewone zitting, 1995-1996, nr. 549/1, aangehaald door S. BOONEN, *L'aide juridique*, Kluwer, 2007, p. 74, nr. 96.

⁵ S. BOONEN, *op. cit.*, p. 74, nr. 96.

⁶ *Ibid.*

revenus), il est tenu compte de tous les moyens d'existence.

Même si ces éléments permettent de conclure qu'il convient de tenir compte de toutes les ressources quelle qu'en soit la nature ou l'origine, cette dualité de termes génère une insécurité juridique en ce qu'elle laisse le champ libre à des interprétations diverses malgré les pratiques uniformes retenues par les Ordres dans leur mémorandum respectif.

L'examen de l'ensemble des moyens d'existence des demandeurs permettra d'assurer l'aide juridique à ceux qui en ont besoin, et permettra de faire échec à ce bénéfice pour ceux qui disposent, en réalité, d'un accès à la justice par la voie traditionnelle.

Même si le présent projet entend recourir au concept unique de « ressources » et de l'utiliser à la fois pour l'aide juridique et l'assistance judiciaire, il convient cependant d'aligner également les versions linguistiques.

En effet, la version française actuelle de l'article 508/13 utilise le concept de « ressources », ce qui est en concordance avec le but du présent projet. Toutefois, en néerlandais, le terme « inkomsten » ne reflète pas exactement la notion de « ressources ». C'est pourquoi il est fait appel à la notion de « bestaansmiddelen » en néerlandais. En vue d'une traduction harmonieuse, on utilisera dorénavant les mots « moyens d'existence » en français plutôt que « ressources », ce qui s'accorde tout aussi bien au but visé par le présent projet.

Il faut préciser que c'est l'arrêté royal du 18 décembre 2003 déterminant les conditions de la gratuité totale ou partielle du bénéfice de l'aide juridique de deuxième ligne et de l'assistance judiciaire qui met en œuvre cet article et qui précise les éléments du patrimoine à prendre en compte pour pouvoir bénéficier de l'aide juridique. Cet arrêté devra être modifié afin de pouvoir

bedragen bedoeld in 1° en 2° (de inkomsten) rekening wordt gehouden met alle bestaansmiddelen.

Zelfs indien uit die elementen kan worden opgemaakt dat rekening moet worden gehouden met alle bestaansmiddelen ongeacht de aard of oorsprong ervan, zorgt die dualiteit van begrippen voor rechtsonzekerheid omdat de deur wordt opengezet voor uiteenlopende interpretaties ondanks de eenvormige handelwijzen van de ordes in hun respectievelijk vademecum.

Door het onderzoek van alle bestaansmiddelen van de verzoekers kan juridische bijstand worden gewaarborgd aan wie het nodig heeft en kan dit voordeel worden geweigerd aan diegenen die in werkelijkheid beschikken over een toegang tot justitie via de traditionele weg.

Het huidige voorontwerp heeft tot doel terug te grijpen naar het begrip "bestaansmiddelen" en dit begrip zowel te gebruiken voor de juridische tweedelijnsbijstand als voor de rechtsbijstand; toch is het ook noodzakelijk de taalkundige versies met elkaar in overeenstemming te brengen.

De Franstalige versie van artikel 508/13 maakt gebruik van het begrip "ressources", hetgeen overeenstemt met het doel van dit ontwerp. Desalniettemin, komt in het Nederlands het begrip "inkomsten" niet helemaal overeen met het begrip "ressources". Om die redenen hebben wij in het Nederlands het begrip "bestaansmiddelen" ingevoerd. Om tot een overeenstemmende vertaling te komen gebruiken we derhalve in het Frans de woorden "moyens d'existence" eerder dan "ressources" dat nochtans ook overeenkomt met het doel van het huidige voorontwerp.

Er dient verduidelijkt dat het Koninklijk Besluit van 18 december 2003 tot vaststelling van de voorwaarden van de volledige of gedeeltelijke kosteloosheid van de juridische tweedelijnsbijstand en de rechtsbijstand, uitvoering geeft aan dit artikel en preciseert met welke vermogensbestanddelen rekening moet worden gehouden om in aanmerking te komen voor juridische bijstand. Dit KB zal moeten aangepast worden opdat

tenir compte de tous les moyens d'existence du bénéficiaire comme par exemple les revenus professionnels, les revenus des biens immobiliers, les revenus des biens mobiliers et divers, les capitaux, les avantages, etc. le bien immobilier à l'exception de sa propre et unique habitation, etc....

Dans le même ordre d'idée, le présent projet de loi prévoit l'ajout d'un alinéa afin d'obliger le bénéficiaire à avertir immédiatement son avocat si les conditions qui lui ont permis de bénéficier de l'aide juridique de deuxième ligne se modifient.

Enfin, le présent projet prévoit l'introduction d'un système similaire au système de subsidiarité de l'aide juridictionnelle existant en France depuis 2007. Ainsi, si le justiciable bénéficie de l'intervention d'un tiers payant, comme par exemple un contrat d'assurance protection juridique, qui couvre les frais habituellement pris en charge par l'aide juridique de deuxième ligne, ce dernier ne bénéficiera pas de l'aide juridique de deuxième ligne. Il va de soi que si l'intervention du tiers-payant ne couvre pas la totalité des frais, le justiciable pourra demander l'aide juridique pour les frais non pris en charge par ce tiers-payant.

Ce principe figure déjà par ailleurs dans le memorandum sur l'aide juridique d'avocats.be ainsi que dans le Code de déontologie des avocats.

Il faut également noter que l'intervention d'une assurance protection juridique est déjà mentionnée à l'article 508/20, §2, mais il s'agit d'hypothèses dans lesquelles, l'aide juridique ayant déjà été octroyée, le Trésor peut récupérer le montant de l'aide juridique consentie soit auprès de l'assureur, du justiciable ou de l'avocat.

En revanche, l'insertion telle que visée ici à l'alinéa 1er se situe en amont c'est-à-dire avant toute décision d'octroi de l'aide juridique de deuxième ligne dans le but d'éviter de recourir inutilement au système de

rekening zou worden gehouden met alle bestaansmiddelen van de begunstigde. met name beroepsinkomsten, inkomsten van onroerende goederen, inkomsten van roerende goederen, diverse inkomsten, kapitalen, voordelen, het onroerend goed behoudens de enige en eigen woning, enz.

In dezelfde lijn voorziet dit wetsontwerp in de toevoeging van een lid teneinde de begunstigde te verplichten onmiddellijk zijn advocaat in te lichten indien de voorwaarden die hem hebben toegestaan een beroep te doen op juridische bijstand, wijzigen.

Ten slotte voorziet dit ontwerp in de invoering van een gelijkaardig systeem als het subsidiariteitssysteem van gerechtelijke bijstand dat sinds 2007 in Frankrijk bestaat. Zodoende zal de rechtszoekende niet genieten van de juridische tweedelijnsbijstand wanneer hij kan rekenen op de tussenkomst van een derde betaler, zoals bijvoorbeeld een overeenkomst van rechtsbijstandsverzekering, die de kosten dekt die gebruikelijk ten laste worden genomen door de juridische tweedelijnsbijstand. Het spreekt voor zich dat indien die tussenkomst van de derde betaler de kosten niet integraal dekt, de rechtszoekende de juridische bijstand zal kunnen vragen voor de kosten die niet worden ten laste genomen door deze derde betaler.

Dit principe komt overigens al voor in het memorandum van de juridische bijstand van advocats.be alsook in de deontologische code van de advocaten.

Er moet verder worden opgemerkt dat de tussenkomst van een rechtsbijstandsverzekeraar reeds wordt vermeld in artikel 508/20, § 2, maar dat die bepaling handelt over de hypothese waarin de Schatkist de juridisch bijstand die reeds werd verleend, terugvordert van de verzekeraar, de rechtszoekende of de advocaat.

Daarentegen heeft de invoeging in het eerste lid betrekking op een eerdere fase, namelijk voorafgaand aan een beslissing om juridische tweedelijnsbijstand toe te kennen, met de bedoeling om niet nutteloos een

l'aide juridique en présence d'une assurance protection juridique.

Article 6

L'article 6 vise à modifier l'article 508/14 du Code judiciaire d'une part afin de préciser la procédure applicable en cas d'urgence, d'autre part à préciser les hypothèses dans lesquelles la cause peut être rejetée.

Dans l'hypothèse d'une désignation sous bénéfice de l'urgence, le justiciable peut se voir désigner un avocat sans devoir déposer tout ou partie des pièces justificatives.

En ce cas, un délai de maximum quinze jours est prévu pour régulariser le dossier.

En ce qui concerne l'aide juridique de deuxième ligne, il faut également rappeler l'article 429 du Code judiciaire, qui rappelle le serment de l'avocat et les causes justes que ce dernier estime devoir défendre. Ainsi un avocat, confronté à une désignation par le bureau, doit refuser d'introduire une procédure quand il ne trouve pas la cause « juste » au sens de l'article 429 ou quand la procédure ne présente aucun avantage pour son client.

Un dernier alinéa est ajouté et précise que plusieurs avocats peuvent être désignés simultanément pour une même personne dans le cadre d'une même procédure. Il va de soi que l'indemnisation sera partagée entre les avocats et que l'indemnisation totale ne peut pas être supérieure à celle qui aurait été accordée si un seul avocat avait été désigné.

beroep te doen op het systeem van de juridische bijstand wanneer er een rechtsbijstandsverzekeraar betrokken is.

Artikel 6

Artikel 6 beoogt artikel 508/14 van het Gerechtelijk Wetboek te wijzigen, om de procedure toepasselijk in spoedeisende gevallen te verduidelijken en om nader te bepalen in welke gevallen de zaak kan worden geweigerd.

In geval van een aanwijzing bij dringende noodzaak kan de rechtzoekende een advocaat toegewezen krijgen zonder alle of een deel van de bewijsstukken te moeten overleggen. In dat geval wordt voorzien in een termijn van maximaal vijftien dagen voor de regularisatie van het dossier.

Wat de juridische tweedelijnsbijstand betreft, moet worden herinnerd aan artikel 429 van het Gerechtelijk Wetboek, dat verwijst naar de eed van de advocaat en de rechtvaardige zaken die deze meent te moeten verdedigen. Zo moet een advocaat die wordt geconfronteerd met een aanwijzing door het bureau, weigeren een procedure in te stellen wanneer hij de zaak niet "rechtvaardig" vindt in de zin van artikel 429 of wanneer deze voor zijn cliënt geen enkel voordeel oplevert.

Er wordt een lid toegevoegd waarin wordt gepreciseerd dat meerdere advocaten tegelijk kunnen worden aangesteld voor eenzelfde persoon in eenzelfde procedure. Het spreekt vanzelf dat de vergoeding zal verdeeld worden tussen de advocaten en dat de totale vergoeding niet hoger mag zijn dan diegene die zou zijn toegekend indien slechts één advocaat was aangesteld.

Article 7

Le présent projet introduit le principe du paiement d'une contribution financière par la personne se trouvant dans les conditions pour bénéficier de l'aide juridique de deuxième ligne entièrement ou partiellement gratuite.

Cette mesure se situe à un double niveau.

Tout d'abord, le demandeur de l'aide juridique de deuxième ligne dont le bureau constate qu'il se trouve dans les conditions fixées à l'article 508/13 du Code judiciaire, devra s'acquitter auprès de l'avocat désigné d'une contribution modique pour la désignation de ce dernier.

Ensuite, et outre cette première contribution due pour toute désignation, une seconde contribution forfaitaire sera due pour chaque instance au sein de laquelle l'avocat désigné devra intervenir au nom du bénéficiaire. Il s'agit donc de prévoir le paiement d'un montant forfaitaire toutes les fois que le bénéficiaire introduit une procédure contentieuse ou est amené à se défendre dans le cadre d'une procédure contentieuse. La notion d'instance recouvre toute saisine d'une juridiction, à chaque degré de la procédure. Le paiement d'une nouvelle contribution sera donc demandé toutes les fois qu'une procédure est introduite. Cela signifie plus précisément que le bénéficiaire doit payer la contribution dès qu'une procédure est engagée devant les cours et tribunaux de l'ordre juridictionnel ou la Cour constitutionnelle. Cela vaut également en cas de renvoi préjudiciel devant la Cour de Justice ou la Cour constitutionnelle ou lors du dépôt d'une plainte devant la Cour européenne des droits de l'homme. Pour ce qui concerne les juridictions administratives, le bénéficiaire est tenu de payer la contribution dès qu'une procédure est engagée devant le Conseil d'État, le Conseil du contentieux des étrangers, le Conseil pour les contestations d'autorisation, etc.

Artikel 7

Dit ontwerp beoogt de invoering van het principe van de betaling van een financiële bijdrage door de persoon die voldoet aan de voorwaarden voor gedeeltelijk of volledig kosteloze juridische tweedelijnsbijstand.

Die maatregel heeft een tweeledig karakter.

Ten eerste moet de aanvrager van juridische tweedelijnsbijstand, in wiens geval het bureau vaststelt dat hij voldoet aan de voorwaarden bedoeld in artikel 508/13 van het Gerechtelijk Wetboek, een bescheiden bijdrage aan de aangestelde advocaat betalen voor de aanstelling van deze laatste.

Ten tweede geldt er, naast die eerste bijdrage die verschuldigd is voor elke aanstelling, nog een forfaitaire bijdrage per procedure waarin de aangestelde advocaat zal optreden namens de begunstigde. Het is dus de bedoeling dat een forfaitair bedrag wordt betaald telkens de begunstigde een gerechtelijke procedure instelt of zich moet verdedigen in het kader van een gerechtelijke procedure. De notie van procedure dekt elke aanhangigmaking bij een rechtscollege, in elke aanleg van de procedure. De betaling van een nieuwe bijdrage zal dus gevraagd worden telkens wanneer een procedure wordt ingesteld. Meer precies wil dit zeggen dat de begunstigde de bijdrage dient te betalen telkens een procedure wordt opgestart voor de hoven en rechtbanken van de jurisdictionele orde of voor het Grondwettelijk Hof. Dit geldt eveneens in geval van prejudiciële vraag aan het Hof van Justitie of aan het Grondwettelijk Hof, of bij het neerleggen van een klacht bij het Europees Hof voor de Rechten van de Mens. Voor wat de administratieve rechtscolleges betreft, gaat het over elke procedure opgestart voor de Raad van State, de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen, de Raad voor Vergunningsbetwistingen en dergelijke meer.

C'est la raison pour laquelle la personne qui bénéficie de l'aide juridique de deuxième ligne entièrement gratuite s'acquittera d'un montant forfaitaire minimale pour la désignation d'un avocat et d'un montant forfaitaire si l'affaire est portée devant une juridiction. Outre ces deux contributions, le bénéficiaire de l'aide juridique de deuxième ligne partiellement gratuite s'acquittera de la contribution existante dont le montant est fixé en fonction de ses revenus.

En réponse à une remarque mentionnée dans l'avis du Conseil d'Etat, il convient de préciser qu'il s'agit, en ce qui concerne le bénéficiaire de l'aide juridique partiellement gratuite, d'appliquer les règles actuellement prévues par l'article 2, alinéa 6 de l'Arrêté royal du 18 décembre 2003 déterminant les conditions de la gratuité totale ou partielle du bénéfice de l'aide juridique de deuxième ligne et de l'assistance judiciaire. Rien n'est changé à l'état actuel du texte. La contribution est fixée notamment en fonction des revenus issus des moyens d'existence du bénéficiaire.

Les montants fixés sont raisonnables afin de ne pas entraver le libre accès à la justice garanti par l'article 23 de la Constitution pour les personnes les plus démunies et des exceptions sont prévues afin de respecter les obligations internationales, telles que la Convention européenne des droits de l'homme, la Convention internationale des droits de l'enfant, la Convention de Genève relative au statut des réfugiés, Convention de New York relative au statut des apatrides et la Convention sur la réduction des cas d'apatridie, la Convention de La Haye du 23 novembre 2007 sur le recouvrement international des aliments destinés aux enfants et à d'autres membres de la famille, le règlement (CE) n°4/2009 du Conseil du 18 décembre 2008 relatif à la compétence, la loi applicable, la reconnaissance et l'exécution des décisions et la coopération en matière d'obligations alimentaires, etc.

Derhalve zal de persoon die de volledig kosteloze juridische tweedelijnsbijstand geniet een minimum forfaitair bedrag betalen voor de aanstelling van een advocaat plus een forfaitair bedrag indien hij de zaak aanhangig maakt bij een rechtscollege. Hij die de gedeeltelijke juridische tweedelijnsbijstand geniet zal naast deze twee forfaitaire bijdragen de bestaande bijdrage betalen afhankelijk van zijn inkomen.

Als antwoord op een opmerking gemaakt in het advies van de Raad van State, dient men te verduidelijken, voor wat betreft de begunstigde van de gedeeltelijke kosteloze rechtsbijstand, dat het de toepassing betreft van de regels die op dit ogenblik voorzien zijn in het artikel 2, zesde lid van het Koninklijk Besluit van 18 december 2003 dat de voorwaarden bepaalt voor het verkrijgen van de totale of gedeeltelijke tweedelijns juridische bijstand en rechtsbijstand. Niets werd aan de huidige tekst veranderd. De bijdrage is vastgesteld in functie van de inkomsten voortvloeiend uit de bestaansmiddelen van de begunstigde.

De vastgestelde bedragen zullen redelijk zijn teneinde de vrije toegang tot het gerecht, zoals gewaarborgd door artikel 23 van de Grondwet, voor de meest hulpbehoevenden niet te belemmeren met het oog op het respecteren van de internationale verplichtingen, zoals het Europees Verdrag ter bescherming van de Rechten van de Mens, het Internationaal Verdrag ter bescherming van de Rechten van het Kind, het Verdrag van Genève betreffende het statuut van de Vluchtelingen, het Verdrag van New York betreffende het statuut van de staatlozen en het Verdrag ter beperking van de gevallen van Staatloosheid, het Verdrag van Den Haag van 23 november 2007 inzake de internationale inning van levensonderhoud ten behoeve van kinderen en andere familieleden, de Verordening (EU) nr. 4/2009 van de Raad van 18 december 2008 betreffende de bevoegdheid, de toepasselijke wet, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen, en de samenwerking op het gebied van onderhoudsverplichtingen enz.

Les exemptions au paiement de la contribution ont été explicitement prévues par la loi pour les mineurs et pour les malades mentaux sur base de la loi du 26 juin 1990 relative à la protection de la personne des malades mentaux, et pour les internés. Les personnes amenées à se défendre dans le cadre d'une procédure pénale et bénéficiant de l'aide juridique de deuxième ligne entièrement gratuite sont également dispensées de payer la contribution afin de respecter le prescrit de l'article 6 de la Convention européenne de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales (CEDH) qui garantit l'assistance gratuite d'un avocat. Cela vise par exemple le détenu amené à se défendre dans le cadre d'une procédure pénale. Toutefois, cette exemption ne vaut plus lorsque le détenu est amené à se défendre dans une affaire civile, comme par exemple dans le cadre d'une procédure de divorce.

Les autres personnes qui ne doivent pas payer ces montants sont :

- les personnes qui introduisent une procédure de reconnaissance de la qualité d'apatride ;
- les personnes qui introduisent une demande d'asile (ci-inclus les recours);
- les personnes qui introduisent une procédure contre une décision de retour ou une interdiction d'entrée ;
- les personnes qui introduisent une demande en règlement collectif de dettes ; et

- les personnes qui ne disposent d'aucuns moyens d'existence.

Le Roi peut déterminer des exemptions additionnelles au paiement de la contribution.

Enfin, le bureau d'aide juridique pourra dispenser, par une décision motivée, les bénéficiaires de l'aide juridique d'une contribution si le paiement entrave gravement leur accès à la justice ou rend le procès inéquitable. Les bureaux d'aide juridique doivent tenir compte de certains critères, comme la complexité de l'affaire, la législation applicable et la possibilité pour les parties de défendre elles-mêmes leur affaire.

De vrijstellingen op de betaling van bijdragen zijn in de wet uitdrukkelijk voorzien voor de minderjarigen en voor de geesteszieken op grond van de wet van 26 juni 1990 betreffende de bescherming van de persoon van de geesteszieke, en voor de geïnterneerden.

Ook zij die zich dienen te verdedigen in een strafrechtelijke procedure en die volledig kosteloze juridische bijstand genieten, zijn vrijgesteld van betaling van de bijdrage, dit met het oog op de eerbiediging van artikel 6 van het Europees verdrag voor de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (EVRM) dat de kosteloze bijstand van een advocaat waarborgt. Dit geldt bijvoorbeeld voor de gedetineerde die zich moet verdedigen in het raam van een strafrechtelijke procedure. Deze uitzondering geldt evenwel niet wanneer een gedetineerde zich dient te verdedigen in een burgerlijke procedure, bijvoorbeeld in het raam van een echtscheidingsprocedure.

Andere personen die de bijdragen niet verschuldigd zijn, zijn :

- de personen die een procedure instellen tot erkenning als staatloze ;
- de personen die een asielaanvraag indienen (daarin begrepen de beroepen);
- de personen die een procedure instellen tegen een terugkeerbeslissing of een inreisverbod;
- de personen die een aanvraag indienen om toe te treden tot het systeem van collectieve schuldenregeling en;
- de personen die niet over enig bestaansmiddel beschikken.

De Koning kan bijkomende vrijstellingen bepalen op de betaling van de bijdragen.

Ten slotte kunnen de Bureaus voor Juridische Bijstand begunstigden door middel van een met redenen omklede beslissing vrijstellen van het betalen van de bijdrage als de betaling ervan hun toegang tot justitie ernstig bemoeilijkt of hun proces oneerlijk maakt. De Bureaus voor Juridische Bijstand dienen rekening te houden met bepaalde criteria, zoals de complexiteit van de zaak, de toepasselijke wetgeving en de

Ce paragraphe 5 est adapté conformément à l'avis du Conseil d'Etat n°58.761/3 du 17 février 2016 afin de tenir compte de l'éventuelle complexité de certaines procédures entraînant la possible accumulation des montants qui pourrait avoir pour conséquence d'entraver gravement l'accès à la justice du bénéficiaire.

Ce paragraphe est également adapté conformément au même avis du Conseil d'Etat afin de tenir compte de la spécificité du groupe cible des personnes demandant l'aide juridique. Les personnes doivent simplement introduire une demande de dispense au bureau d'aide juridique et ne doivent plus démontrer elles-mêmes que le paiement des contributions entraverait gravement l'accès à la justice ou rendrait le procès inéquitable. C'est au bureau à procéder à cet examen

Chaque bureau d'aide juridique tiendra une liste des personnes exemptées du paiement de la contribution. Il transmettra la liste au bâtonnier. Ce dernier la communique aux autorités visées à l'article 488 du Code judiciaire qui se chargent de transmettre les listes de tous les barreaux au ministre de la Justice en même temps qu'elles transmettent le total des points prévus à l'article 508/19, §2, troisième alinéa.

La dissociation entre le paiement unique par désignation et le paiement d'une contribution par instance poursuit un triple objectif.

D'abord, elle permet d'encourager le recours aux modes alternatifs de résolution des conflits, en ce sens que la contribution due par instance concerne la procédure contentieuse. De cette manière on contribue à l'objectif du gouvernement de promouvoir la médiation.

mogelijkheid van de partijen om hun zaak zelf te verdedigen.

Deze paragraaf 5 werd aangepast overeenkomstig het advies van de Raad van State nr. 58.761/3 van 17 februari 2016, om rekening te houden met de eventuele complexiteit van bepaalde procedures die zou kunnen leiden tot een accumulatie van bedragen en een daaruit volgende ernstige belemmering van de toegang tot de rechter van de begunstigde.

Deze paragraaf werd eveneens aangepast aan hetzelfde advies van de Raad van State om rekening te houden met de specificiteit van de doelgroep van de personen die juridische bijstand verzoeken. Deze personen moeten gewoon een verzoek tot vrijstelling indienen bij het Bureau voor Juridische Bijstand, en moeten niet meer zelf aantonen dat de betaling van de bijdragen hun toegang tot de rechter ernstig zou belemmeren of hun proces oneerlijk zou maken. Het is aan het bureau om over te gaan tot dit onderzoek.

Elk Bureau voor Juridische Bijstand dient een lijst bij te houden van hen die vrijgesteld zijn van betaling van de bijdrage. Het bureau maakt deze lijst over aan de stafhouder. De stafhouder deelt de lijst mee aan de in artikel 488 bedoelde overheden, die de lijsten van alle balies meedeelt aan de minister van Justitie op hetzelfde moment dat zij het totaal van de punten bedoeld in artikel 508/19, §2, derde lid meedelen.

De opsplitsing tussen de éénmalige betaling bij aanstelling en de betaling van een bijdrage per procedure heeft een drievoudige doelstelling.

Ten eerste kan zij ervoor zorgen dat er meer beroep gedaan wordt op alternatieve wijzen van conflictoplossing, in die zin dat de bijdrage per procedure betrekking heeft op de gerechtelijke procedure. Op deze wijze wordt bijgedragen aan de doelstelling van de regering om bemiddeling aan te moedigen.

Ten tweede kan zij zorgen voor de responsabilisering van de begunstigde en van de aangestelde advocaat, en voorkomt zij nutteloze procedures.

Ensuite, elle permet de responsabiliser le bénéficiaire ainsi que l'avocat désigné et prévient des procédures inutiles.

Enfin, il faut ajouter, afin de répondre à une observation mentionnée dans l'avis du Conseil d'Etat, qu'il s'agit de manière plus fondamentale de prévoir l'introduction d'un principe général de paiement de contributions par tous les bénéficiaires de l'aide juridique de deuxième ligne, basé sur le principe de solidarité concernant tous les acteurs de l'aide juridique. Il importe dès lors peu que certaines procédures soient initiées par le ministère public, la partie adverse ou même par le juge dès lors que des exceptions ont été prévues afin d'éviter que de telles contributions entravent gravement l'accès à la justice.

Généralement la perception du montant de la désignation de l'avocat et du montant pour commencer une procédure sera payé en une fois. Toutefois dans certaines affaires, où une recherche préalable s'impose, il peut se passer un certain temps entre le moment où le montant pour la désignation de l'avocat est perçu et le moment où le montant pour le début d'une procédure est perçu. Au cas où l'avocat conseille de ne pas introduire de procédure, il va de soi que seulement le montant de la désignation de l'avocat sera dû.

L'avocat ne commence son travail que lorsque les contributions sont payées sauf en cas d'exemption prévues par la loi (§4 ou §5 du projet de loi). L'avocat peut aussi renoncer à percevoir les montants ou même donner un délai de paiement, toutefois il supporte le risque de non-paiement.

Il ne s'agit pas ici pour l'avocat d'exempter le bénéficiaire du paiement. Excepté les catégories expressément déterminées par la loi, seul le bureau d'aide juridique peut prendre la décision d'exempter. Il s'agit de la possibilité laissée à l'avocat de renoncer à la perception du paiement à ses propres risques car ces contributions seront déduites des indemnités calculées

Als antwoord op een opmerking gemaakt in het advies van de Raad van State, wordt beklemtoond dat het hier de invoering betreft van een algemeen principe van betaling van bijdragen door alle begunstigden van de juridische tweedelijnsbijstand, gebaseerd op het solidariteitsprincipe met betrekking tot alle actoren in de juridische bijstand. In die betekenis heeft het weinig belang dat bepaalde procedures hetzij ingeleid werden door het openbaar ministerie, hetzij door de tegenpartij of zelfs door de rechter nu er uitzonderingen worden voorzien om te vermijden dat de betreffende bijdragen de toegang tot justitie zou ondergraven.

Meestal zal het innen van het bedrag voor de aanstelling van de advocaat en het bedrag om een procedure op te starten in één maal verlopen. Doch in bepaalde zaken, waar een voorafgaandelijk onderzoek zich opdringt, kan er tussen het ogenblik waarop het bedrag ter aanstelling van de advocaat geïnd wordt en het ogenblik waarop het bedrag ter opstarting van een procedure geïnd wordt een zekere tijdsperiode verlopen. Indien de aangestelde advocaat adviseert om geen procedure in te stellen zal uiteraard enkel het bedrag voor aanstelling van de advocaat verschuldigd zijn.

De advocaat begint zijn werk slechts van zodra de bijdragen zijn betaald, behalve in de uitzonderlijke gevallen zoals bepaald bij de wet (§4 of §5 van het wetsontwerp). De advocaat kan ook steeds afzien van de inning van de bijdragen of zelf een betalingstermijn bepalen, doch dan draagt hij het risico van niet-betaling.

Het gaat hierbij niet om een vrijstelling van betaling door de advocaat toegekend aan een begunstigde. Met uitzondering van de categorieën uitdrukkelijk bepaald bij de wet, kan enkel het Bureau voor Juridische Bijstand de beslissing tot vrijstelling nemen. Het gaat hier om de mogelijkheid die de advocaat wordt gelaten om op eigen risico af te zien van de inning van de betaling aangezien deze bijdragen afgeleid zouden worden van de vergoedingen die worden berekend op basis van de punten die hij zal kunnen ontvangen in het kader van de procedure.

sur la base des points qu'il sera amené à recevoir à l'issue de la procédure.

Article 8

Le projet remplace l'article 508/18 du Code judiciaire, lequel a trait aux sanctions encourues par un bénéficiaire qui ne satisferait plus aux conditions d'accès à l'aide juridique ou qui ne collaborerait pas à la défense de ses intérêts.

Outre ces hypothèses, qui sont maintenues, le projet tend, dans le prolongement de la suppression du caractère irréfragable des présomptions, à permettre un contrôle accru des conditions d'octroi de l'aide juridique.

Lorsque l'avocat constate que le bénéficiaire se trouve dans des conditions de ressources autres que celles qu'il a déclarées ou que l'état qu'il déclare ne correspond pas à la réalité, il peut être mis fin à l'aide juridique de deuxième ligne. Il va de soi que le retrait de l'aide juridique n'intervient que pour l'avenir, sans préjudice de l'article 508/20 du Code judiciaire

En outre, si l'avocat désigné se rend compte et que son intervention n'ajouterait aucune plus-value, un retrait de l'aide juridique pourra également être décidé. Il va de soi que, même si l'affaire ne présente aucune difficulté particulière, la plus-value de l'avocat ne fait aucun doute lorsqu'il apparaît que la personne ne dispose pas des capacités à se défendre seule.

Dans le souci de garantir les droits de la défense du bénéficiaire, celui-ci sera en toute hypothèse invité à formuler ses observations dans un délai de 20 jours.

Artikel 8

Het ontwerp vervangt artikel 508/18, dat betrekking heeft op de sancties waaraan een begunstigde zich blootstelt wanneer hij niet langer zou voldoen aan de toegangsvoorwaarden inzake juridische bijstand of geen medewerking zou verlenen bij de verdediging van zijn belangen.

Naast die hypothesen, die behouden blijven, strekt het ontwerp ertoe, in het verlengde van de schrapping van het onweerlegbare karakter van de vermoedens, een verscherpte controle op de voorwaarden voor de toekenning van juridische bijstand mogelijk te maken.

Wanneer de advocaat vaststelt dat de begunstigde in een andere inkomenssituatie verkeert dan die welke hij aangegeven heeft, of dat de staat die hij aangeeft niet overeenstemt met de werkelijkheid, kan een einde worden gemaakt aan de juridische bijstand. Het spreekt voor zich dat de intrekking van de juridische tweedelijnsbijstand enkel uitwerking heeft voor de toekomst onverminderd artikel 508/20 van het gerechtelijke Wetboek.

Daarenboven kan de intrekking van de juridische tweedelijnsbijstand ook plaatsgrijpen indien de advocaat merkt dat zijn interventie geen meerwaarde biedt. Het spreekt voor zich dat de tussenkomst van de advocaat een meerwaarde biedt wanneer blijkt dat de persoon niet over de capaciteiten beschikt om zichzelf te verdedigen, zelfs als de zaak geen enkele bijzondere moeilijkheid vertoont.

Met het oog op de waarborging van de rechten van verdediging van de begunstigde, zal hij in ieder geval verzocht worden zijn opmerkingen te formuleren binnen de 20 dagen.

Conformément à l'avis du Conseil d'Etat, l'article a été adapté afin de ne pas déduire de l'absence de réaction de la part du bénéficiaire de l'aide juridique un acquiescement du contenu des éléments de preuve ou de la requête. Dès lors ce sera au bureau d'aide juridique à trancher après un délai de 20 jours laissé au bénéficiaire.

Le retrait de l'aide juridique sera notifié au bénéficiaire par lettre recommandée.

Un droit de recours reste ouvert en toute hypothèse.

Article 9

Cet article modifie l'article 508/19 du Code judiciaire, relatif à l'indemnisation des avocats dans le cadre de l'aide juridique de deuxième ligne.

Les avocats reçoivent en principe des points pour les prestations accomplies dans le cadre de l'aide juridique de deuxième ligne.

Il convient de tenir compte, dans l'indemnisation, des éventuels frais et indemnités que l'avocat pourra désormais percevoir dans le cadre de l'aide juridique ainsi que des règles générales concernant l'indemnité de procédure. L'article proposé a été adapté conformément à l'avis du Conseil d'Etat. Il prévoit d'exclure de l'attribution des points les dossiers pour lesquels l'avocat a été autorisé à demander une rémunération compte tenu des sommes qu'il a obtenues pour son client car dans cette hypothèse il reçoit une rémunération calculée en fonction du nouvel article 508/19ter. Il est également prévu que le bureau pourra aussi réduire le nombre de points pour les dossiers pour lesquels l'avocat a reçu l'indemnité de procédure. En effet, dans la pratique, à la clôture du dossier, le bureau met en balance l'indemnité de procédure et les points devant être attribués pour les prestations accomplies au titre de l'aide juridique afin d'éviter que l'avocat ne soit payé deux fois pour les mêmes prestations.

Overeenkomstig het advies van de Raad van State werd dit artikel aangepast opdat niet uit de afwezigheid van een reactie van de begunstigde van de juridische bijstand een toestemming zou afgeleid worden met de inhoud van bewijselementen of met de inhoud van het onderzoek. Bijgevolg zal het Bureau voor Juridische Bijstand moeten beslissen nadat de begunstigde een termijn van 20 dagen werd gelaten.

De intrekking wordt aan de begunstigde meegedeeld bij aangetekende brief.

Er is in ieder geval voorzien in een recht van beroep.

Artikel 9

Dit artikel wijzigt artikel 508/19 van het Gerechtelijk Wetboek met betrekking tot de vergoeding van de advocaten in het kader van de juridische tweedelijnsbijstand.

De advocaten ontvangen in principe punten voor de prestaties verricht in het kader van de juridische tweedelijnsbijstand.

Bij de vergoeding moet voortaan rekening gehouden worden met de eventuele kosten en vergoedingen die de advocaat kan innen in het kader van de juridische bijstand evenals de algemene regels betreffende de rechtsplegingsvergoeding. Het voorgestelde artikel is aangepast overeenkomstig het advies van de Raad van State. Het voorziet in het niet toekennen van punten voor het geval de advocaat toestemming heeft gekregen om een vergoeding te verkrijgen rekening houdende met de bedragen die hij voor zijn cliënt heeft verworven aangezien hij in deze hypothese een vergoeding ontvangt in functie van het nieuwe artikel 508/19ter. Er werd ook voorzien dat het bureau het aantal punten zal kunnen verminderen voor dossiers waarin de advocaat een rechtsplegingsvergoeding heeft ontvangen. Inderdaad houdt het bureau in de praktijk bij het sluiten van een dossier, rekening met de rechtsplegingsvergoeding bij het berekenen van de punten die toegekend worden naar aanleiding van de

Articles 10, 11 et 12.

L'article 10 modifie l'intitulé du chapitre VI de la partie II du livre III*bis* du Code judiciaire afin de tenir compte de la modification apportée par les articles 11 et 12.

Le projet insère un article 508/19ter dans le Code judiciaire, au sein du chapitre VI intitulé dorénavant « De la récupération de l'indemnité de l'Etat - Du droit de l'avocat au paiement d'indemnités ».

Dans le régime actuel, la possibilité pour l'avocat de percevoir des frais et honoraires existe dans le cas de circonstances particulières visées par l'article 508/20 du code judiciaire, mais elle est particulièrement limitée en ce sens que le Trésor passe avant l'avocat.

Désormais, il est prévu que lorsque l'intervention de l'avocat a permis au bénéficiaire de percevoir des sommes d'argent qui, si elles avaient existées au jour de la demande d'aide juridique, n'auraient pas permis à ce dernier d'entrer dans les conditions financières nécessaires pour bénéficier de cette aide, l'avocat se doit d'en informer le bureau qui pourra alors l'autoriser à percevoir des montants en lieu et place de l'indemnité qu'il pourrait solliciter sur base de l'article 508/19, §2, alinéa 2 du Code judiciaire.

Le bureau tiendra compte des prestations accomplies et communiquera à l'avocat et au bénéficiaire le montant de l'indemnité allouée pour l'aide juridique que l'avocat sera autorisé à retenir (si les sommes se trouvent sur son compte de tiers) ou à taxer. La décision du bureau est susceptible de recours.

Le paragraphe 2 précise les limites dans lesquelles ces montants peuvent être taxés ou retenus.

Artikelen 10, 11 en 12

prestaties verstrekt voor de juridische bijstand, dit om te vermijden dat de advocaat twee maal voor dezelfde prestaties zou worden betaald.

Het artikel 10 wijzigt het opschrift van Hoofdstuk VI, Deel II, Boek III*bis* van het Gerechtelijk Wetboek om rekening te houden met de wijzigingen van de artikelen 11 en 12.

Het ontwerp strekt tot invoeging van een artikel 508/19ter in het Gerechtelijk Wetboek, in hoofdstuk VI met als opschrift vanaf heden "Terugvordering van de rijksvergoeding - Recht van de advocaat op de betaling van vergoeding".

In de huidige regeling voorziet artikel 508/20 in de mogelijkheid voor de advocaat om honoraria en kosten te ontvangen, al is zij bijzonder beperkt in die zin dat de Schatkist de advocaat voorafgaat.

Er is bepaald dat voortaan, wanneer de begunstigde dankzij het optreden van de advocaat geldsommen heeft ontvangen die, mochten zij bestaan hebben op de dag van de aanvraag, de begunstigde niet hadden toegestaan te voldoen aan de voorwaarden om te genieten van deze bijstand, de advocaat dit meedeelt aan het bureau, dat hem dan toestemming kan geven om bedragen te ontvangen in plaats van de vergoeding die hij zou kunnen vragen op basis van artikel 508/19, § 2, tweede lid van het Gerechtelijk Wetboek.

Het bureau zal rekening houden met de verrichte prestaties en zal aan de advocaat en aan de begunstigde het bedrag van de voor de juridische bijstand toegekende vergoeding meedelen dat hij mag inhouden (indien de geldsommen op zijn derdenrekening staan) of mag begroten. De beslissing van het bureau is vatbaar voor beroep.

De tweede paragraaf preciseert de grenzen binnen dewelke deze bedragen mogen worden ingehouden of begroot.

Ainsi l'avocat ne peut pas percevoir un montant supérieur à 150 % de ce qu'il aurait obtenu pour l'indemnité prévue à l'article 508/19, §2, alinéa 2

En cas de circonstances exceptionnelles, le bureau peut, par une décision motivée, décider que ces pourcentages maximaux ne s'appliquent pas. En réponse à ce que suggère le Conseil d'Etat dans son avis, il est très difficile de décrire dans le projet de loi même du texte les cas qui constituent des circonstances exceptionnelles. En revanche, il est utile de préciser dans l'exposé des motifs que l'intention est de permettre aux bureaux d'aide juridique de ne pas appliquer les limites prévues aux paragraphes précédents uniquement lorsque l'intervention de l'avocat a entraîné un bénéfice exceptionnellement très élevé pour le bénéficiaire de l'aide juridique. Il convient dans cette hypothèse de rétribuer l'avocat comme il se doit. Il va de soi que cette hypothèse ne se rencontrera pas très souvent dans la pratique et que si elle se produit, toute exception aux règles prévues pour limiter le montant de l'indemnité visée à l'article 508/19ter devra être dûment motivée.

En plus un montant immunisé de 250 euro ainsi qu'un montant maximum tenant compte du total des montants perçus par le bénéficiaire sont également prévus (50 %).

Il est également précisé que lorsque l'avocat a perçu des sommes en application des articles 508/17 §1, alinéas 2 et 3, et §2 et 508/19, §1er, le bureau soustrait ces montants des sommes que l'avocat peut retenir ou taxer au bénéficiaire.

Dans le cas où les sommes perçues grâce à l'intervention de l'avocat sont des sommes mensuelles, les montants à retenir ou taxer visés à l'alinéa 1, 2° et 3°, sont calculés sur base des sommes excédant les seuils de revenus déterminés en vertu de l'article 508/13.

Zo kan de advocaat geen bedrag innen dat hoger is dan 150 % van hetgeen hij zou ontvangen hebben als vergoeding op grond van artikel 508/19, § 2, tweede lid.

Het bureau kan, in uitzonderlijke gevallen, bij een met redenen omklede beslissing beslissen dat deze percentages niet toepasselijk zijn. In antwoord op het advies van de Raad van State is het zeer moeilijk om in het wetsontwerp de gevallen te beschrijven waarin bijzondere omstandigheden toepasselijk zijn. Daarentegen is het nuttig om in de memorie van toelichting te verduidelijken dat het de bedoeling is om aan de Bureaus voor Juridische Bijstand toe te laten de beperkingen, voorzien in de voorafgaande paragrafen, niet toe te passen indien de tussenkomst van de advocaat aan de begunstigde van de juridische bijstand een zeer hoog voordeel heeft verstrekt. In deze hypothese dient de advocaat op de gewone wijze vergoed te worden. Het spreekt vanzelf dat deze hypothese zich in de praktijk niet vaak zal voordoen. Indien ze zich toch voordoet, moet elke uitzondering op de regels die het bedrag van de vergoeding zoals bepaald in artikel 508/19ter, gemotiveerd worden.

Bovendien wordt voorzien in een geïmmuniseerd bedrag van 250 euro alsook een maximum bedrag rekening houdend met het totaal van de bedragen die worden geïnd door de begunstigde (50 %).

Er wordt tevens verduidelijkt dat wanneer de advocaat vergoedingen heeft ontvangen in toepassing van de artikelen 508/17, § 1, tweede en derde lid, en § 2, 508/19, §1, het bureau die bedragen aftrekt van de geldsommen die de advocaat mag heffen of aanrekenen bij de begunstigde.

In het geval dat de dankzij het optreden van de advocaat geïnde bedragen maandelijkse sommen zijn, worden de in te houden of te heffen bedragen bedoeld in het eerste lid, 2° en 3°, berekend op basis van de sommen die de inkomensdrempels vastgesteld krachtens artikel 508/13 overschrijden.

Il est également prévu que lorsque les avocats se trouvent dans l'impossibilité de percevoir les indemnités ou ne perçoivent qu'une partie des indemnités, ceux-ci pourront solliciter du bureau le paiement de l'indemnité ou du solde pour les prestations accomplies comme dans le régime normal visé à l'article 508/19, §2, alinéa 2.

Grâce au système projeté, le coût de l'aide juridique sera mis partiellement ou totalement (en fonction de ses moyens) à charge de celui qui a bénéficié de l'aide juridique, mais qui se trouve en mesure de rembourser le service qui lui a été fourni.

Les moyens alloués pour l'aide juridique pourront alors être redistribués pour d'autres personnes ayant besoin de l'aide juridique et pour assurer une rémunération appropriée aux avocats.

Articles 13 et 14

Ces articles constituent des modifications purement techniques visant à aligner le texte néerlandais et le texte français en faisant référence à la notion de « moyens d'existence » / « bestaansmiddelen ». Nous renvoyons aux commentaires de l'article 5.

Article 15

Le projet de loi entend harmoniser les conditions d'accès de l'aide juridique de deuxième ligne et de l'assistance judiciaire.

Il convient d'adapter les dispositions relatives à l'assistance judiciaire et utiliser le concept de « moyens d'existence » (article 664 et 667 du code judiciaire). Sur le choix de la notion de « moyens d'existence » plutôt que de « revenus » nous renvoyons à ce qui est dit au commentaire de l'article 5.

Article 16

Tevens zal erin voorzien worden dat wanneer advocaten in de onmogelijkheid verkeren om de honoraria te ontvangen of slechts een deel van de vergoeding kunnen innen, zij het bureau kunnen verzoeken om de betaling van de vergoeding voor de verrichte prestaties, zoals in de normale regeling bedoeld in artikel 508/19, § 2, tweede lid.

Dankzij het beoogde systeem zal de kostprijs van de juridische bijstand gedeeltelijk of volledig (naargelang zijn middelen) ten laste komen van degene die juridische bijstand heeft genoten maar bij machte is de hem geleverde dienst te vergoeden.

De middelen aangewend voor de juridische bijstand zullen aldus herverdeeld kunnen worden over andere personen die nood hebben aan juridische bijstand, en een gepaste vergoeding van de advocaten verzekeren.

Artikelen 13 en 14

Deze artikelen behelzen louter technische wijzigingen die de Nederlandse en de Franse teksten met elkaar in overeenstemming brengen door te refereren aan het begrip "moyens d'existence" / "bestaansmiddelen". We verwijzen hiervoor naar de toelichting bij artikel 5.

Artikel 15

Het voorontwerp van wet heeft de harmonisering op het oog van de toegangsvoorwaarden tot de juridische tweedelijnsbijstand en de rechtsbijstand.

De bepalingen inzake rechtsbijstand (de artikelen 664 en 667 van het Gerechtelijk Wetboek) moeten worden aangepast en er moet gebruik gemaakt worden van het begrip "bestaansmiddelen". Voor wat betreft de keuze ten voordele van het begrip "bestaansmiddelen" verwijzen wij naar de toelichting bij artikel 5.

Artikel 16

Dans le même souci d'uniformité et de cohérence des procédures, il convient de synchroniser les conditions pour bénéficier de l'aide juridique de deuxième ligne avec celles de la procédure d'assistance judiciaire.

A cette fin, en ce qui concerne les conditions d'accès quant à la situation financière, la notion de « moyens d'existence » remplace celle de « revenus ». Nous renvoyons à ce qui a été mentionné à ce sujet à l'article 5.

En ce qui concerne la condition de fond, à l'heure actuelle, l'article 508/14 du Code judiciaire en matière d'aide juridique prévoit que « les demandes manifestement mal fondées sont rejetées » alors que l'article 667 du Code judiciaire accorde l'assistance judiciaire lorsque la « prétention paraît juste ». A nouveau cette dualité de termes concernant le bien-fondé de la demande génère une insécurité juridique. Il est souhaitable, pour la cohérence du système, que l'évaluation de la demande tant de l'aide juridique que de l'assistance judiciaire repose sur des critères identiques, même si la décision prise par le bureau d'assistance judiciaire ou le juge ne lie pas quant au bien-fondé de la demande le bureau d'aide juridique ou inversement.

La formulation reprise à l'article 508/14 actuel, qui parle de « manifestement mal fondée » a été choisie et insérée à l'article 667 du Code judiciaire. Il s'agit en effet d'un terme qui est déjà utilisé par la plupart des législations relatives à l'aide légale comme la directive 2002/8/CE du Conseil du 27 janvier 2003 sur l'aide judiciaire, ou par la loi française relative à l'aide juridictionnelle et qui est également très couramment utilisé tant dans la doctrine que dans la jurisprudence⁷. Deux modifications techniques ont également été apportées au texte afin de clarifier ce dernier. Il est en effet précisé que l'examen d'apparence de fondement inclura également les demandes « manifestement irrecevables » et que cet examen portera sur les causes sous-tendant la demande d'aide juridique de deuxième ligne.

Vanuit dezelfde idee van eenvormigheid en coherentie van de procedures moeten de voorwaarden om juridische tweedelijnsbijstand te genieten worden afgestemd op die van de procedure voor rechtsbijstand.

Daarom wordt, wat de toegangsvoorwaarden met betrekking tot de financiële situatie betreft, het begrip "inkomsten" vervangen door het begrip "bestaansmiddelen". Wij verwijzen naar hetgeen ter zake wordt vermeld bij artikel 5.

Wat de grondvoorwaarde betreft, bepaalt artikel 508/14 van het Gerechtelijk Wetboek inzake juridische bijstand thans dat "kennelijk ongegronde aanvragen worden geweigerd" terwijl artikel 667 van het Gerechtelijk Wetboek rechtsbijstand verleent "indien hun aanspraak rechtmatig lijkt". Die dualiteit van begrippen met betrekking tot de gegrondheid van de aanvraag leidt opnieuw tot rechtsonzekerheid. Voor de coherentie van het systeem is het wenselijk dat de evaluatie van de aanvraag van de juridische bijstand en van de rechtsbijstand berust op identieke criteria, zelfs indien de beslissing genomen door het bureau voor rechtsbijstand of de rechtbank, het Bureau voor Juridische Bijstand niet bindt met betrekking tot de gegrondheid van de aanvraag of andersom.

De huidige formulering van artikel 508/14, die spreekt over "kennelijk ongegrond", werd gekozen en ingevoegd in artikel 667 van het Gerechtelijk Wetboek. Het gaat immers om een begrip dat reeds werd gebruikt door het merendeel van de wetgeving inzake rechtshulp, bijvoorbeeld richtlijn 2002/8/EG van de Raad van 27 januari 2003 inzake rechtsbijstand of de Franse wet inzake rechtsbijstand, en wordt eveneens vaak gebruikt in de rechtsleer en de rechtspraak⁸. Twee technische wijzigingen werden eveneens aangebracht in de tekst om die te verduidelijken. Er wordt immers gesteld dat het onderzoek van de schijn van gegrondheid eveneens de "kennelijk onontvankelijke" aanvragen zal omvatten en dat dat onderzoek betrekking zal hebben op de zaken die ten grondslag

⁷ C.Arbitrage, 19 décembre 1991, arrêt n° 41/91.

⁸ Arbitragehof 19 december 1991, arrest nr. 41/91.

Enfin, toujours dans un souci de cohérence, la réforme de 2006 avait rapproché les procédures et permis que la décision du bureau d'aide juridique octroyant l'aide juridique de deuxième ligne constitue « **une** preuve de revenus insuffisants ». Cependant la question s'est posée en jurisprudence de savoir si le bureau d'assistance judiciaire avait toujours un pouvoir d'interprétation par rapport à l'insuffisance des revenus eu égard à l'emploi du terme « une » dans la phrase « une preuve de revenus insuffisants ». En d'autres mots, l'utilisation du terme « une » pouvait suggérer que la décision n'était qu'une preuve parmi d'autres à prendre en considération par le juge et non la preuve d'insuffisance des revenus.

Dorénavant, afin d'éviter toute interprétation équivoque, il est prévu de remplacer le terme « une » par le terme « la ». Ainsi si le bureau d'aide juridique a octroyé l'aide juridique de deuxième ligne, cette décision constituera la preuve de ressources insuffisantes et s'imposera au bureau d'assistance judiciaire ou au juge si aucune décision n'a encore été rendue à propos de cette dernière. La procédure est donc simplifiée : le demandeur de l'aide juridique de deuxième ligne, s'il obtient le bénéfice de cette dernière, ne devra plus réintroduire les pièces justificatives devant le bureau d'assistance judiciaire ou devant le juge pour prouver sa situation financière. Les conditions d'accès à l'aide juridique et à l'assistance judiciaire étant identiques, il n'y a pas de raison d'imposer un double examen du même critère.

Toutefois, il est prévu qu'après un certain temps, si le bureau d'assistance judiciaire ou le juge est saisi d'une demande d'assistance judiciaire, il puisse vérifier si les conditions d'insuffisance de ressources sont toujours réunies. En effet, les moyens d'existence d'une personne peuvent varier dans le temps et les procédures judiciaires étant parfois longues, il paraît justifié de permettre au juge ou au bureau d'assistance

liggen van de aanvraag tot juridische tweedelijnsbijstand.

Eveneens met het oog op de coherentie heeft, tot slot, de hervorming van 2006 de procedures op elkaar afgestemd en daardoor kan de beslissing van het Bureau voor Juridische Bijstand dat de juridische tweedelijnsbijstand verleent "een bewijs van ontoereikende inkomsten" vormen. Toch werd in de rechtspraak de vraag gesteld of het Bureau voor Juridische Bijstand altijd een beoordelingsbevoegdheid heeft met betrekking tot de ontoereikendheid van de inkomsten gelet op het gebruik van het begrip "een" in de zin "een bewijs van ontoereikende inkomsten". Het gebruik van het begrip "een" zou met andere woorden kunnen betekenen dat de beslissing slechts één bewijs van velen is dat door de rechter in aanmerking wordt genomen en niet het bewijs van ontoereikendheid van de inkomsten.

Voortaan wordt het woord "een" door het woord "het" vervangen om elke dubbelzinnige interpretatie te voorkomen. Indien het Bureau voor Juridische Bijstand de juridische tweedelijnsbijstand heeft verleend, zal die beslissing bijgevolg het bewijs van ontoereikende bestaansmiddelen vormen en gelden voor het bureau voor rechtsbijstand of de rechter indien geen beslissing erover werd genomen. De procedure wordt dan ook vereenvoudigd: indien de aanvrager van juridische tweedelijnsbijstand dat voordeel verkrijgt, moet hij de bewijsstukken niet meer voorleggen voor het bureau voor rechtsbijstand of de rechter om zijn financiële situatie te bewijzen. Aangezien de voorwaarden voor toegang tot de juridische bijstand en de rechtsbijstand identiek zijn, is er geen reden om een dubbel onderzoek van hetzelfde criterium op te leggen.

Er is evenwel bepaald dat na bepaalde tijd, indien een aanvraag tot rechtsbijstand aanhangig wordt gemaakt bij het bureau voor rechtsbijstand of de rechter, kan worden nagegaan of de voorwaarden van ontoereikendheid van de middelen nog altijd gelden. De bestaansmiddelen van een persoon kunnen immers variëren in de tijd en aangezien gerechtelijke procedures soms lang kunnen duren, lijkt het

judiciaire de vérifier à nouveau après un an si les conditions d'insuffisance de ressources sont toujours réunies.

Par ailleurs, sur suggestion du Conseil d'Etat, il convient de préciser que s'il n'y a pas de décision du bureau d'aide juridique, le demandeur a toujours la possibilité de demander l'assistance judiciaire. S'il y a une décision négative du bureau d'aide juridique, cela n'empêche pas le bureau d'assistance judiciaire ou le juge d'accorder l'assistance judiciaire en estimant que l'intéressé remplit les conditions.

Si le justiciable bénéficie de l'intervention d'un tiers payant, comme par exemple un contrat d'assurance protection juridique, qui couvre les frais habituellement pris en charge par l'aide juridique de deuxième ligne, ce dernier ne bénéficiera pas de l'aide juridique de deuxième ligne. Il va de soi que si l'intervention du tiers-payant ne couvre pas la totalité des frais, le justiciable pourra demander l'aide juridique pour les frais non pris en charge par ce tiers-payant.

Article 17

L'article 17 modifie l'article 668 du Code judiciaire en ce qui concerne l'accès à l'assistance judiciaire.

Cet article sera modifié pour se conformer à l'arrêt Anakomba rendu par la Cour européenne des droits de l'homme du 10 mars 2009.

Dans cet arrêt, la Cour indique que les étrangers qui séjournent illégalement en Belgique n'ont pas le droit au bénéfice de l'assistance judiciaire.

Dorénavant, ces personnes auront droit au bénéfice de l'assistance judiciaire si elles répondent à trois conditions. Elles doivent avoir essayé de régulariser leur séjour (1), le motif pour lequel elles introduisent une demande doit présenter un caractère urgent (2) et la procédure doit porter sur des questions sérieuses

verantwoord om de rechter of het bureau voor rechtsbijstand de mogelijkheid te bieden na een jaar opnieuw na te gaan of de voorwaarden van ontoereikendheid van de bestaansmiddelen nog altijd gelden.

Overigens, op voorstel van het advies van de Raad van State, wordt verduidelijkt dat, indien er geen beslissing is genomen door het Bureau voor Juridische Bijstand, de eiser steeds de mogelijkheid heeft om de rechtsbijstand aan te vragen. Zelfs indien het Bureau voor Juridische Bijstand een negatieve beslissing heeft genomen, verhindert dit het bureau voor rechtsbijstand of de rechter niet om rechtsbijstand toe te kennen omdat het meent dat de aanvrager voldoet aan de voorwaarden.

Indien de rechtzoekende geniet van het systeem van de derde betaler, zoals bij voorbeeld een verzekering juridische bijstand, die de normale kosten dekt van juridische bijstand, zal die rechtzoekende geen juridische tweedelijnsbijstand kunnen genieten. Het spreekt echter vanzelf dat, indien de tussenkomst van de derde betaler niet de totaliteit van de kosten dekt, de rechtzoekende de juridische tweedelijnsbijstand kan vragen voor de kosten die niet betaald worden door het derde betalerssysteem.

Artikel 17

Het artikel 17 wijzigt artikel 668 van het Gerechtelijk Wetboek betreffende de rechtsbijstand.

Dit artikel wordt aangepast om in overeenstemming te zijn met het arrest Anakomba gewezen door het Europees Hof ter bescherming van de Rechten van de Mens op 10 maart 2009.

In dit arrest wordt erop gewezen dat onregelmatig in België verblijvende vreemdelingen geen recht hebben op rechtsbijstand.

Voortaan zullen ook deze personen een recht krijgen op rechtsbijstand indien zij aan drie voorwaarden voldoen. Zij dienen een poging te hebben ondernomen om hun verblijf te regulariseren (1), de aangelegenheid waarvoor zij een vordering instellen moet een hoogdringend karakter hebben (2) en de procedure

liées à l'exercice d'un droit fondamental (3). Dans ce dernier cas, cela signifie qu'il doit s'agir d'un droit fondamental garanti par une convention internationale ayant un effet direct en Belgique (comme par exemple la Convention européenne de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales) et/ou par la Constitution. Le juge dispose d'un droit d'appréciation en la matière dès qu'il est saisi d'une affaire.

Articles 18 et 19

Ces articles purement techniques visent à remplacer le terme « revenu » par le terme « moyen d'existence » dans les articles concernant l'assistance judiciaire. Nous renvoyons aux commentaires des articles 6 et 16.

Article 20

Dès lors que les modifications à intervenir dépendront pour partie d'arrêtés royaux certains articles entreront en vigueur à une date fixée par le Roi mais au plus tard le 1er septembre 2016.

En vue de se conformer à ses obligations internationales, l'article 17 concernant l'exécution de l'arrêt Anakomba entrera en vigueur 10 jours après la publication de la loi au Moniteur belge.

Voici, Mesdames, Messieurs, la portée du projet que le Gouvernement a l'honneur de soumettre à votre approbation.

Le Ministre de la Justice,

moet betrekking hebben op ernstige vragen betreffende de uitoefening van een fundamenteel recht (3). In dit laatste geval moet het gaan om een fundamenteel recht dat gewaarborgd wordt door een internationale conventie die in België directe werking heeft (zoals bijvoorbeeld het Europees verdrag ter bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden). De rechter beschikt hier over een appreciatierecht telkens hem een zaak wordt voorgelegd.

Artikelen 18 en 19

Deze louter technische artikelen beogen het vervangen van het begrip « inkomsten » door het begrip « bestaansmiddelen » in de artikelen betreffende de rechtsbijstand. We verwijzen naar de opmerkingen bij de artikelen 6 en 16.

Artikel 20

Vermits de beoogde wijzigingen deels zullen afhangen van koninklijke besluiten, zullen bepaalde artikelen in werking treden op een datum vastgesteld door de Koning en ten laatste op 1 september 2016.

Teneinde zich in overeenstemming te brengen met de internationale verplichtingen, treedt artikel 17 betreffende de uitvoering van het arrest Anakomba in werking 10 dagen na de bekendmaking van de wet in het Belgisch Staatsblad.

Ziehier, Dames en Heren, de draagwijdte van het ontwerp, dat de Regering de eer heeft U ter goedkeuring voor te leggen.

De Minister van Justitie,

VII. Wet tot wijziging van het gerechtelijk wetboek teneinde de toegang tot de juridische tweedelijnsbijstand en de rechtsbijstand te verbeteren, door de ter zake inkomensmaxima te verhogen

wet van 31 juli 2020, gepubliceerd in het *B.S.* 6 augustus 2020

HOOFDSTUK 1 - Algemene bepaling

Artikel [1](#). Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 74 van de Grondwet.

HOOFDSTUK 2. - Wijzigingen van het Gerechtelijk Wetboek

[Art. 2](#). Artikel 508/13, tweede lid, van het Gerechtelijk Wetboek, ingevoegd bij de wet van 23 november 1998 en vervangen bij de wet van 6 juli 2016, wordt opgeheven.

[Art. 3](#). In hetzelfde Wetboek wordt een artikel 508/13/1 ingevoegd, luidende :

"Art. 508/13/1. § 1. Behoudens internationale of nationale bepalingen op grond waarvan voor sommige personen wordt voorzien in de toekenning zonder voorwaarden van volledig kosteloze juridische tweedelijnsbijstand beschikken de hierna vermelde personen over ontoereikende bestaansmiddelen als bedoeld in artikel 508/13, eerste lid, en genieten zij de volledige kosteloosheid van de juridische bijstand :

1° de alleenstaande persoon die, aan de hand van om het even welk document dat te beoordelen is door het bureau voor juridische bijstand bewijst dat zijn maandelijks netto-inkomen lager dan 1 226 euro is;

2° de alleenstaande persoon met iemand ten laste of de samenwonende met zijn echtgenoot of met iedere andere persoon met wie hij een feitelijk gezin vormt, indien hij bewijst, aan de hand van om het even welk document te beoordelen door het bureau voor juridische bijstand dat het maandelijks netto-inkomen van het gezin lager is dan 1 517 euro.

Voor de vaststelling van de in het eerste lid, 2°, bedoelde inkomsten wordt rekening gehouden met een aftrek van 20 % van het leefloon per persoon ten laste.

Voor de vaststelling van de in het eerste lid, 1° en 2°, bedoelde inkomsten wordt rekening gehouden met de lasten die voortvloeien uit een buitengewone schuldenlast, alsook met elk ander bestaansmiddel, met name beroepsinkomsten, inkomsten uit onroerende goederen, inkomsten uit roerende goederen en diverse inkomsten, kapitalen, voordelen, alsmede tekenen en aanwijzingen waaruit een hogere graad van goeheid blijkt dan uit de aangegeven bestaansmiddelen, behoudens de kinderbijslag en de enige en eigen woning.

Onder de samenwoning bedoeld in het eerste lid, 2°, wordt verstaan het feit dat twee of meer personen samen onder hetzelfde dak wonen en de huishoudelijke aangelegenheden hoofdzakelijk gezamenlijk regelen.

Wanneer de belangen van de persoon bedoeld in het eerste lid, 2°, strijdig zijn met die van zijn echtgenoot of met die van een persoon met wie hij samenwoont, wordt met het inkomen van deze laatste geen rekening gehouden.

§ 2. Behoudens tegenbewijs wordt beschouwd als een persoon wiens bestaansmiddelen onvoldoende zijn in de zin van artikel 508/13, eerste lid :

1° degene die bedragen ontvangt die worden uitgekeerd als leefloon of als maatschappelijke bijstand, minstens op overlegging van de geldige beslissing van het betrokken openbaar centrum voor maatschappelijk welzijn;

2° degene die bedragen ontvangt die worden uitgekeerd als gewaarborgd inkomen voor bejaarden, minstens op overlegging van het jaarlijks attest van de Rijksdienst voor Pensioenen;

3° degene die een inkomensvervangende tegemoetkoming voor gehandicapten ontvangt, minstens op overlegging van de beslissing van de minister tot wiens bevoegdheid de sociale zekerheid behoort of van de

door hem afgevaardigde ambtenaar;

4° de persoon die een kind ten laste heeft dat gewaarborgde kinderbijslag ontvangt, minstens op overlegging van het attest van het gewestelijk organisme voor de kinderbijslag;

5° de huurder van een sociale woning die in het Vlaams Gewest en in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest een huur betaalt die overeenkomt met de helft van de basishuurprijs of die in het Waals Gewest een minimumhuur betaalt, minstens op overlegging van de laatste huurberekeningsfiche;

6° de gedetineerde, op overlegging van bewijsstukken met betrekking tot het statuut van gedetineerde;

7° de beklaagde bedoeld in de artikelen 216quinquies tot 216septies van het Wetboek van Strafvordering;

8° de geesteszieke persoon, wat de toepassing van de wet van 26 juni 1990 betreffende de bescherming van de persoon van de geesteszieke betreft, op overlegging van bewijsstukken;

9° de vreemdeling, wat de indiening van het verzoek tot machtiging van verblijf betreft, of van een administratief of rechterlijk beroep tegen een beslissing die werd genomen met toepassing van de wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen, op overlegging van bewijsstukken;

10° de asielaanvrager of de persoon die een aanvraag indient tot verkrijgen van het statuut van ontheemde, op overlegging van bewijsstukken;

11° de persoon belast met overmatige schulden, op overlegging van een verklaring van hem waaruit blijkt dat de toekenning van de juridische tweedelijnsbijstand wordt aangevraagd met het oog op de inleiding van een procedure van collectieve schuldenregeling.

§ 3. Het bureau voor juridische bijstand kan hetzij aan de rechtzoekende hetzij aan derden, inclusief overheidsinstanties, alle informatie opvragen die nuttig wordt geacht, waaronder het laatste aanslagbiljet, om zich ervan te vergewissen dat de voorwaarden van de juridische tweedelijnsbijstand zijn vervuld.

§ 4. Voor de minderjarige geldt volledige kosteloosheid, op voorlegging van zijn identiteitskaart of van enig ander document waaruit zijn staat blijkt."

[Art. 4.](#) In hetzelfde Wetboek wordt een artikel 508/13/2 ingevoegd, luidende :

"Art. 508/13/2. De hierna vermelde personen beschikken over ontoereikende bestaansmiddelen zoals bedoeld in artikel 508/13, eerste lid, en kunnen aanspraak maken op de gedeeltelijke kosteloosheid :

1° de alleenstaande persoon die bewijst, aan de hand van om het even welk document te beoordelen door het bureau voor juridische bijstand dat zijn maandelijks netto-inkomen tussen 1 226 euro en 1 517 euro ligt;

2° de alleenstaande persoon met iemand ten laste of de samenwonende met zijn echtgenoot of met iedere andere persoon met wie hij een feitelijk gezin vormt, indien hij bewijst, aan de hand van om het even welk document te beoordelen door het bureau voor juridische bijstand dat het maandelijks netto-inkomen van het gezin tussen 1 517 euro en 1 807 euro ligt.

Voor de vaststelling van de in het eerste lid, 2°, bedoelde inkomsten wordt rekening gehouden met een aftrek van 20 % van het leefloon per persoon ten laste.

Voor de vaststelling van de in het eerste lid, 1° en 2°, bedoelde inkomsten wordt rekening gehouden met de lasten die voortvloeien uit een buitengewone schuldenlast, alsook met elk ander bestaansmiddel, met name beroepsinkomsten, inkomsten uit onroerende goederen, inkomsten uit roerende goederen en diverse inkomsten, kapitalen, voordelen, alsmede tekenen en aanwijzingen waaruit een hogere graad van goeدهheid blijkt dan uit de aangegeven bestaansmiddelen, behoudens de kinderbijslag en de enige en eigen woning.

Onder de samenwoning bedoeld in het eerste lid, 2°, wordt verstaan het feit dat twee of meer personen samen onder hetzelfde dak wonen en de huishoudelijke aangelegenheden hoofdzakelijk gezamenlijk regelen.

De in het eerste lid, 2°, bedoelde persoon die de juridische bijstand vraagt teneinde zijn belangen te verdedigen, valt onder de toepassing van het eerste lid, 1°, wanneer die belangen strijdig zijn met die van zijn echtgenoot of van de persoon met wie hij samenwoont.

De persoon die de gedeeltelijke kosteloosheid geniet, betaalt aan de advocaat een eigen bijdrage in de kosten van de juridische bijstand per aanstelling door het bureau van juridische bijstand.

Het bedrag van de door de begunstigde van de gedeeltelijk kosteloze tweedelijnsbijstand verschuldigde bijdrage is gelijk aan het verschil tussen zijn inkomsten uit de bestaansmiddelen en de bedragen van de inkomstengrenzen voor de toegang tot de volledig kosteloze juridische bijstand, zonder dat dit bedrag hoger mag liggen dan 125 euro noch lager dan 25 euro. De advocaat voegt het ontvangstbewijs van deze betaling bij het dossier.

Het bureau voor juridische bijstand kan hetzij aan de rechtzoekende hetzij aan derden, inclusief overheidsinstanties, alle informatie opvragen die nuttig wordt geacht, waaronder het laatste aanslagbiljet, om zich ervan te vergewissen dat de voorwaarden van de juridische tweedelijnsbijstand zijn vervuld."

[Art. 5.](#) In hetzelfde Wetboek wordt een artikel 508/13/3 ingevoegd, luidende :

"Art. 508/13/3. Onverminderd de artikelen 508/13/1 en 508/13/2 wordt de kosteloze juridische bijstand geweigerd indien blijkt dat de rechtzoekende beschikt over kapitalen of voordelen, alsook indien uit tekenen en aanwijzingen een hogere graad van goeiedheid blijkt dan uit de aangegeven bestaansmiddelen, waaruit kan worden besloten dat hij in de mogelijkheid is zelf zijn advocaat te betalen."

[Art. 6.](#) In hetzelfde Wetboek wordt een artikel 508/13/4 ingevoegd, luidende :

"Art. 508/13/4. § 1. De bedragen vastgesteld in artikel 508/13/1, eerste lid, 1° en 2°, en in artikel 508/13/2, eerste lid, 1° en 2°, worden op 1 september 2021, 2022 en 2023 telkens verhoogd met een vast bedrag van 100 euro.

§ 2. Vanaf 1 september 2024, worden de in artikel 508/13/1, eerste lid, 1° en 2°, en in artikel 508/13/2, eerste lid, 1° en 2°, bepaalde bedragen telkens op 1 september aangepast, rekening houdend met de evolutie van het indexcijfer der consumptieprijzen van de maand juli van elk jaar, daartoe berekend en benoemd zoals geregeld in het koninklijk besluit van 24 december 1993 ter uitvoering van de wet van 6 januari 1989 tot vrijwaring van 's lands concurrentievermogen.

Het aanvangsindexcijfer is dat van de maand juli 2023.

Elke verhoging of verlaging van het indexcijfer leidt tot een verhoging of een verlaging van de bedragen overeenkomstig de volgende formule : het nieuwe bedrag is gelijk aan het basisbedrag, vermenigvuldigd met het nieuwe indexcijfer en gedeeld door het aanvangsindexcijfer.

Het resultaat wordt tot op een euro en naar boven afgerond.

§ 3. De nieuwe bedragen worden jaarlijks bekendgemaakt in het Belgisch Staatsblad. Ze treden in werking op 1 september van het jaar van de aanpassing."

[Art. 7.](#) In artikel 508/14 van hetzelfde Wetboek, ingevoegd bij de wet van 23 november 1998 en gewijzigd bij de wet van 15 juni 2006, worden in het derde lid de woorden "in artikel 508/13 bedoelde bewijsstukken" vervangen door de woorden "in de artikelen 508/13, 508/13/1 en 508/13/2, eerste en achtste lid, bedoelde bewijsstukken" en worden in het vierde lid de woorden "de bewijsstukken bedoeld in artikel 508/13" vervangen door de woorden "de bewijsstukken bedoeld in de artikelen 508/13, 508/13/1 en 508/13/2, eerste en achtste lid."

[Art. 8.](#) In artikel 508/19 van hetzelfde Wetboek, ingevoegd bij de wet van 23 november 1998 en laatstelijk gewijzigd bij de wet van 21 december 2018, worden de volgende wijzigingen aangebracht :

1° in paragraaf 1 worden de woorden " § 1, tweede en derde lid, en" opgeheven;

2° in paragraaf 2, eerste lid, worden de woorden " § 1, tweede en derde lid, en" opgeheven;

3° in paragraaf 2, tweede lid, worden de woorden " § 1, tweede en derde lid, en" opgeheven.

[Art. 9.](#) In artikel 508/19ter, § 3, van hetzelfde Wetboek, ingevoegd bij de wet van 6 juli 2016, worden de woorden " § 1, tweede en derde lid, en" opgeheven.

[Art. 10.](#) In artikel 667 van hetzelfde Wetboek, vervangen bij de wet van 6 juli 2016, wordt, na de eerste zin, de volgende zin ingevoegd :

"Om te bepalen dat personen over ontoereikende bestaansmiddelen beschikken, zijn de artikelen 508/13/1 en 508/13/2 van overeenkomstige toepassing, met dien verstande dat de woorden "het bureau voor juridische bijstand" moeten worden gelezen, naargelang van het geval, als "het bureau voor rechtsbijstand" of "de rechter".".

[Art. 11.](#) In artikel 676 van hetzelfde Wetboek, vervangen bij de wet van 23 november 1998, wordt het eerste lid vervangen als volgt :

"Het bureau voor rechtsbijstand of de rechter, kan, hetzij aan de rechtzoekende hetzij aan derden, inclusief overheidsinstanties, alle informatie opvragen die nuttig wordt geacht, waaronder het laatste aanslagbiljet, om zich ervan te vergewissen dat de voorwaarden van de rechtsbijstand zijn vervuld.".

[Art. 12.](#) De wet van 23 november 1998 betreffende de juridische bijstand wordt opgeheven.

HOOFDSTUK 3. - Opheffingsbepaling

[Art. 13.](#) Het koninklijk besluit van 18 december 2003 tot vaststelling van de voorwaarden van de volledige of gedeeltelijke kosteloosheid van de juridische tweedelijnsbijstand en de rechtsbijstand wordt opgeheven.

HOOFDSTUK 4. - Inwerkingtreding

[Art. 14.](#) Deze wet treedt in werking op 1 september 2020.

VIII. Koninklijk Besluit van 20 december 1999 houdende uitvoeringsbepalingen inzake de vergoeding die aan advocaten wordt toegekend in het kader van de juridische tweedelijnsbijstand en inzake de subsidie voor de kosten verbonden aan de organisatie van de Bureaus voor Juridische Bijstand

Gecoördineerde versie op 1 september 2016

HOOFDSTUK I - Definities

Art. 1

In het kader van dit besluit moet worden verstaan onder:

- de minister: de minister van Justitie;

- de personen die volledige bijstand genieten: de personen bedoeld in artikel 508/13 van het Gerechtelijk Wetboek die volledig kosteloze juridische tweedelijnsbijstand genieten, de personen bedoeld in artikel 508/23 van hetzelfde Wetboek voor wie de ambtshalve toevoeging volledig kosteloos plaatsvindt en de personen bedoeld in artikel 508/22, derde lid, van hetzelfde Wetboek die volledig hebben nagelaten of geweigerd de erelonen te betalen;

- de personen die gedeeltelijke bijstand genieten: de personen bedoeld in artikel 508/13 van hetzelfde Wetboek die gedeeltelijk kosteloze juridische tweedelijnsbijstand genieten, de personen bedoeld in artikel 508/23 van hetzelfde Wetboek voor wie de ambtshalve toevoeging gedeeltelijk kosteloos plaatsvindt en de personen bedoeld in artikel 508/22, vierde lid, van hetzelfde Wetboek, die de erelonen gedeeltelijk hebben betaald.

HOOFDSTUK II - Vergoeding van de advocaten

Afdeling I. Berekening van de punten

Art. 2

De voorwaarden voor de toekenning, het tarief en de wijze van uitbetaling van de vergoeding omschreven in artikel 508/19, van het Gerechtelijk Wetboek, ingevoegd bij de wet van 23 november 1998 betreffende de juridische bijstand, worden als volgt bepaald:

1. Het Bureau voor Juridische Bijstand verleent aan de advocaten punten voor iedere aanstelling of ambtshalve toevoeging ingevolge de artikelen 508/9 en 508/21 van het Gerechtelijk Wetboek, waarvoor de advocaten aantonen, aan de hand van een verslag met stavingstukken waaruit de geleverde prestaties blijken, dat zij tijdens het afgelopen gerechtelijk jaar of tijdens de voorgaande jaren werkelijk prestaties hebben verricht. Het bureau controleert alle verplaatsingen. Het bureau baseert zich op het verslag bedoeld in de artikelen 508/11 en 508/19, § 1, eerste lid, van hetzelfde Wetboek ingevoegd bij dezelfde wet. Dossiers die meer dan vijf jaar na de laatste nuttig geleverde prestatie worden afgesloten, komen niet meer in aanmerking voor vergoeding.

De punten worden per prestatie verleend op grond van een lijst met de punten die voor bepaalde prestaties worden aangerekend. De minister stelt de lijst op, op voorstel van de overheden bedoeld in artikel 488 van het Gerechtelijk Wetboek.

Indien bij het afsluiten van het dossier de tijdsbesteding lager ligt dan de prestaties die overeenstemmen met de in de bijlage bij het Ministerieel Besluit van 19 juli 2016 voorziene punten, vraagt de advocaat slechts vergoeding voor de daadwerkelijk gebruikte tijd.

Het Bureau voor Juridische Bijstand kan het aantal punten dat overeenstemt met de geleverde prestaties waarvoor de advocaat een vergoeding vraagt, bij gemotiveerde beslissing en op grond van het verslag, verminderen indien blijkt dat:

- de advocaat minder prestaties overeenstemmend met het aantal punten, voorzien in de bijlage van het Ministerieel Besluit van 19 juli 2016, heeft geleverd;
- de advocaat de bijstand niet met de nodige diligentie en efficiëntie heeft geleverd.

Indien de geleverde prestaties het aantal overeenstemmende punten voorzien in de bijlage van het Ministerieel Besluit van 19 juli 2016 met meer dan 100 % overstijgt, kan de advocaat aan de voorzitter van het Bureau voor Juridische Bijstand een verhoging van het aantal te vergoeden punten vragen. De advocaat vermeldt bij zijn verzoek de omstandigheden waardoor het dossier een hoger aantal punten rechtvaardigde.

2. De stafhouders bezorgen aan de overheden bedoeld in artikel 488 van hetzelfde wetboek vóór 31 oktober van elk jaar een digitale lijst van de advocaten die prestaties bedoeld in 1°, eerste lid hebben verricht, waarbij vóór elke prestatie opgave moet worden gedaan van:

a) per aanstelling en per ambtshalve toevoeging:

- de identiteit en de woonplaats van de bijgestane persoon;
- de punten toegekend wegens prestaties verricht ten aanzien van personen die bijstand onder volledige kosteloosheid genieten;
- de punten toegekend wegens prestaties verricht ten aanzien van personen die bijstand onder gedeeltelijke kosteloosheid genieten, evenals het bedrag van de betaalde bijdragen bedoeld in artikel 508/17 § 2;
- de materie;
- de geïnde rechtsplegingsvergoeding;
- de betaalde en niet betaalde bijdragen bedoeld in artikel 508/17 § 1, tweede en derde lid;
- de punten van de verplaatsingen;

b) het totaal van de punten en van de bedragen bedoeld in a).

De stafhouders vermelden eveneens voor de gehele balie het totaal van de punten en van de bedragen bedoeld in b);

3. Aan de hand van het totale aantal punten dat alle advocaten van het Rijk hebben behaald en van het bedrag bestemd voor de vergoedingen dat ingeschreven is op de begroting van het jaar waarin het betrokken gerechtelijk jaar eindigt, doen de overheden bedoeld in artikel 488 van hetzelfde Wetboek, voor 1 februari van elk jaar, voor het gehele Rijk een voorstel aan de minister betreffende de berekening van de waarde van één punt.

In dit voorstel is de waarde van één punt gelijk aan het totale bedrag bestemd voor de vergoedingen dat ingeschreven is op de begroting van het jaar waarin het betrokken gerechtelijk jaar eindigt, vermeerderd met

het totaal van de bijdragen bedoeld in artikel 507/17 § 1, tweede en derde lid en § 2 en vermeerderd met de geïnde rechtsplegingsvergoedingen, verminderd met het bedrag van de terugbetaalde bijdragen, zoals voorzien in artikel 508/19, § 1, gedeeld door het totale aantal punten van de advocaten.

Tenslotte delen de overheden bedoeld in artikel 488 van hetzelfde Wetboek, eveneens per balie en voor het gehele Rijk, aan de minister de gegevens mee die zijn omschreven in artikel 2, 2°, a, tweede, derde, vierde, vijfde, zesde en zevende streepje;

4. Na controle bepaalt de minister het totale bedrag van de vergoedingen en stelt hij de waarde vast van één punt vast. Hij geeft de overheden bedoeld in artikel 488 van hetzelfde Wetboek hiervan kennis en betaalt hen het bedrag van de vergoeding uit;
5. Op basis van de beslissing van de minister, delen de overheden bedoeld in artikel 488 van hetzelfde Wetboek aan ieder stafhouder volgende gegevens mee:
 - a) voor de gehele balie, het bedrag waarop de advocaten recht hebben;
 - b) per advocaat, voor de juridische bijstand aan personen die volledige bijstand genieten, de vergoeding waarop hij recht heeft zijnde het aantal punten die de betrokkene heeft behaald, vermenigvuldigd met de waarde van één punt en verminderd met de bijdragen van de geïnde rechtsplegingsvergoedingen en met de bijdragen bedoeld in artikel 508/17 § 1 tweede en derde lid behoudens in geval van de vrijstellingen bedoeld in § 4 of § 5 van hetzelfde artikel of in het geval zoals voorzien in artikel 508/19, §1;
 - c) per advocaat, voor de juridische bijstand aan personen die volledige bijstand genieten, de vergoeding waarop hij recht heeft zijnde het aantal punten die de betrokkene heeft behaald, vermenigvuldigd met de waarde van één punt en verminderd met het bedrag van de geïnde rechtsplegingsvergoedingen, met het bedrag bedoeld in artikel 508/17 § 2 dat hij heeft ontvangen alsook met de bijdragen bedoeld in artikel 508/17 § 1 tweede en derde lid behoudens in geval van de vrijstellingen bedoeld in § 4 of § 5 van hetzelfde artikel of in het geval zoals voorzien in artikel 508/19, §1.

Terzelfder tijd maken de overheden omschreven in artikel 488 van hetzelfde Wetboek de bedragen bedoeld in a) over op een bijzondere rekening die elke balie daartoe onder de rubriek "vergoeding advocaten" opent;

6. De bedragen bedoeld in 5° die de overheden bedoeld in artikel 488 van hetzelfde wetboek hebben overgemaakt worden, in voorkomend geval, door elke balie verdeeld onder de advocaten;
7. Iedere aanwijzing of ambtshalve toevoeging wordt slechts eenmaal vergoed, hetzij bij het einde van de prestatie, hetzij wanneer het Bureau voor Juridische Bijstand de advocaat van de aanwijzing of van de ambtshalve toevoeging ontheft.

Afdeling II. Statistieken en lijsten

Art. 3

De overheden bedoeld in artikel 488 van het Gerechtelijk Wetboek bezorgen vóór 1 juni aan de minister van Justitie statistieken en lijsten, waarbij het beroepsgeheim van de advocaten wordt gerespecteerd.

Deze statistieken en lijsten bevatten:

- a) het aantal te vergoeden punten verdeeld per balie en in totaliteit;
- b) het aantal te vergoeden punten per categorie van gerechtigde;
- c) het gemiddeld aantal punten per dossier;
- d) het aantal aanstellingen;
- e) het aantal advocaten dat juridische bijstand verleent;
- f) het aantal afgesloten verslagen;
- g) de evolutie van het budget en de evolutie van de waarde van het punt;
- h) het aantal aanstellingen per categorieën van de personen;
- i) de aanduiding van het totaal bedrag van betaalde vergoedingen, een verdeling van dit bedrag in functie van, enerzijds, de juridische bijstand aan personen die volledig kosteloze bijstand genieten en alsook de totale bedragen van de betaald bijdragen bedoeld in artikel 508/17 § 1 eerste en tweede lid en het totale bedrag van de geïnde rechtsplegingsvergoedingen anderzijds, van de juridische bijstand aan personen die een gedeeltelijke kosteloze bijstand genieten, alsook de aanduiding van de totale bedragen van de betaalde bijdragen bedoeld in artikel 508/17 § 1 eerste, tweede en derde lid en het totale bedrag van de geïnde rechtsplegingsvergoedingen;
- j) voor elke advocaat, aanduiding van het bedrag aan betaalde vergoedingen, betaalde bijdragen bedoeld in artikel 508/17 § 1 eerste, tweede en derde lid en de geïnde rechtsplegingsvergoedingen, evenals het aantal hem toegewezen zaken;
- k) per bijgestane persoon, aanduiding van het bedrag aan betaalde vergoedingen en indien toepasselijk de bedragen van de betaalde bijdragen bedoeld in artikel 508/17 § 1 eerste, tweede en derde lid en de geïnde rechtsplegingsvergoeding;

Art. 4

De minister van Justitie deelt aan de minister van Financiën de statistieken en lijsten mee.

Art. 5

De administratie van het kadaster, de registratie en de domeinen, registratie en domeinen is in de gevallen omschreven in artikel 508/20 van het Gerechtelijk Wetboek belast met de terugvordering van de vergoeding ten laste van de door een advocaat bijgestane personen. De terugvordering geschiedt overeenkomstig artikel 695, eerste lid, van hetzelfde Wetboek.

HOOFDSTUK III - Subsidie voor de kosten verbonden aan de organisatie van de Bureaus voor Juridische Bijstand

Art. 6

§ 1

Gelijktijdig met het voorstel bedoeld in artikel 2, 3°, maken de overheden bedoeld in artikel 488 van het Gerechtelijk Wetboek aan de Minister, voor het Rijk en voor iedere balie die er deel van uitmaakt, een voorstel over betreffende de verdeling van de subsidie bedoeld in artikel 508/19*bis* van het Gerechtelijk Wetboek.

Deze verdeling gebeurt volgens de verhouding bekomen door het rekenkundig gemiddelde te maken van de percentages van, respectievelijk, het aantal aanstellingen, het aantal geleverde prestaties en het aantal punten, verminderd met de punten voor de verplaatsingskosten van de advocaten, gedurende het gerechtelijk jaar dat afloopt tijdens het kalenderjaar waarop de subsidie betrekking heeft.

Binnen de perken van de bedragen die hen overeenkomstig het voorgaande lid dienen te worden overgemaakt, kunnen de overheden evenwel voorstellen de subsidie bij voorrang aan te wenden om de bijzondere financiële

lasten die een balie voor de organisatie van haar Bureau voor Juridische Bijstand ondervindt, te dekken. Dit gebeurt in overleg en met het akkoord van de balies die in de betreffende overheid vertegenwoordigd zijn, en beoogt een kwaliteitsvolle dienstverlening en een betere toegang tot justitie voor de burger te verzekeren.

De Minister geeft, na verificatie, de overheden kennis van het bedrag dat hen zal worden toegekend alsook van de verdeling onder de balies, en maakt hen dit bedrag over.

§ 2

Elke overheid verdeelt het bedrag bedoeld in § 1 tussen de balies die er deel van uitmaken, volgens de verdeelsleutel bedoeld in § 1, tweede of derde lid.

Onverminderd de toepassing van artikel 6*bis*, § 5, laatste lid, maken de overheden het bedrag bestemd voor elke balie over, binnen de maand te rekenen vanaf de dag waarop zij dit bedrag hebben ontvangen. Het bedrag wordt overgemaakt op een bijzondere rekening die elke balie daartoe onder een rubriek "kosten verbonden aan de organisatie van het Bureau voor Juridische Bijstand" opent.

Art. 6*bis*

§ 1

Binnen de vier maanden te rekenen vanaf de overmaking bedoeld in artikel 6, § 2, tweede lid, bezorgen de stafhouders aan de overheden bedoeld in artikel 488 van het Gerechtelijk Wetboek, een lijst met de kosten verbonden aan de organisatie van het Bureau voor Juridische Bijstand van hun balie voor het betreffende kalenderjaar, alsook alle verantwoordingsstukken.

De overheden verzamelen de lijsten en de verantwoordingsstukken. Ze bezorgen deze aan de Minister, gelijktijdig met het verantwoordingsverslag bedoeld in artikel 3.

§ 2

De kosten verbonden aan de organisatie van de Bureaus voor Juridische Bijstand bestaan, in het bijzonder, uit de vergoedingen of bezoldigingen van de medewerkers, de aankoop van meubilair en materieel alsook de hieraan verbonden onderhouds- en gebruikskosten, de kosten verbonden aan het gebruik en het onderhoud van de lokalen en de verplaatsingskosten. De verantwoordingsstukken bestaan, in het bijzonder, uit de facturen of de bewijzen van betaling voor de kosten gemaakt tijdens het betreffende kalenderjaar.

Inzake de verplaatsingskosten die noodzakelijk zijn voor de organisatie van de Bureaus voor Juridische Bijstand, is het Koninklijk Besluit van 18 januari 1965 houdende algemene regeling inzake reiskosten van toepassing.

§ 3

De Minister en de overheden kunnen bij de stafhouders alle aanvullende inlichtingen en stukken opvragen ter verantwoording van de opgegeven kosten.

§ 4

Indien blijkt dat het door de Minister aan de overheden overgemaakte bedrag hoger is dan de kosten verbonden aan de organisatie van de Bureaus voor Juridische Bijstand gedurende het betreffende kalenderjaar, maken de overheden het verschil uiterlijk drie maanden na de vraag om terugbetaling over. De gemotiveerde beslissing tot terugbetaling wordt aan de betreffende overheid bij aangetekend schrijven ter kennis gebracht.

§ 5

Indien blijkt dat het door een overheid aan een balie overgemaakte bedrag hoger is dan de kosten verbonden aan de organisatie van haar Bureau voor Juridische Bijstand gedurende het betreffende kalenderjaar, maakt de balie het verschil uiterlijk drie maanden na de vraag om terugbetaling over. De gemotiveerde beslissing tot terugvordering wordt aan de betreffende balie door de betrokken overheid bij aangetekend schrijven ter kennis gebracht.

De terugvordering van de bedragen bij de betreffende balie kan op de navolgende subsidies worden toegerekend.

HOOFDSTUK IV - Overgangsbepalingen en slotbepalingen

Art. 7

§ 1

Tot 30 december 1999 wordt de vergoeding van de advocaten voor prestaties vermeld in de verslagen betreffende het gerechtelijk jaar 1998-1999, die zijn opgesteld overeenkomstig de artikelen 455, § 2, eerste lid, en 455 *bis*, § 2, eerste lid, van het Gerechtelijk Wetboek, geregeld volgens de procedure ingesteld bij het Koninklijk Besluit van 23 mei 1997 tot vaststelling van de voorwaarden voor de toekenning, het tarief en de wijze van uitbetaling van de vergoeding verleend aan de advocaten overeenkomstig de artikelen 455 en 455 *bis* van het Gerechtelijk Wetboek. Artikel 2, 3° tot en met 6° van dit besluit is vanaf 31 december 1999 van toepassing op de prestaties bedoeld in het eerste lid. Het verantwoordingsverslag bedoeld in artikel 3 mag evenwel geen gegevens bevatten betreffende de erelonen die de bureaus voor consultatie en verdediging overeenkomstig de artikelen 455, § 2, vijfde lid, en 455 *bis*, § 2, 1°, tweede lid, van hetzelfde Wetboek, hebben vastgesteld.

§ 2

Onverminderd § 1 wordt het Koninklijk Besluit van 23 mei 1997 tot vaststelling van de voorwaarden voor de toekenning, het tarief en de wijze van uitbetaling van de vergoeding verleend aan de advocaten ter uitvoering van de artikelen 455 en 455 *bis* van het Gerechtelijk Wetboek opgeheven.

Art. 8

De artikelen 2, 8 en 10 van de wet van 23 november 1998 betreffende de juridische bijstand en dit besluit hebben uitwerking met ingang van 1 september 1999.

Artikel 3 van dezelfde wet treedt in werking op 31 december 1999.

Art. 9

Onze Minister van Justitie is belast met de uitvoering van dit besluit.

IX. Ministerieel Besluit van 19 juli 2016 tot vaststelling van de nomenclatuur van de punten voor prestaties verricht door advocaten belast met gedeeltelijk of volledig kosteloze juridische tweedelijnsbijstand

SERVICE PUBLIC FEDERAL JUSTICE

Arrêté ministériel fixant la nomenclature des points pour les prestations effectuées par les avocats chargés de l'aide juridique de deuxième ligne partiellement ou complètement gratuite

Le Ministre de la Justice,

Vu le Code judiciaire, notamment l'article 446*bis*, y inséré par la loi du 23 novembre 1998 relative à l'aide juridique, les articles 508/22 et 508/23, y insérés par la même loi, les articles 508/13 et 508/19, y insérés par la même loi et modifiés par la loi du 6 juillet 2016 modifiant le Code judiciaire en ce qui concerne l'aide juridique, et les articles 508/24 et 508/25, y insérés par la loi du 15 juin 2006 modifiant le Code judiciaire en ce qui concerne l'aide juridique ;

Vu l'arrêté royal du 20 décembre 1999 contenant les modalités d'exécution relatives à l'indemnisation accordée aux avocats dans le cadre de l'aide juridique de deuxième ligne, l'article 2, 1°, alinéa 2, modifié par l'arrêté royal du 21 juillet 2016 ;

FEDERALE OVERHEIDSDIENST JUSTITIE

Ministerieel besluit tot vaststelling van de nomenclatuur van de punten voor prestaties verricht door advocaten belast met gedeeltelijk of volledig kosteloze juridische tweedelijnsbijstand

De Minister van Justitie,

Gelet op het Gerechtelijk Wetboek, artikel 446*bis*, ingevoegd bij de wet van 23 november 1998 betreffende de juridische bijstand, artikelen 508/22 en 508/23, ingevoegd bij dezelfde wet, artikelen 508/13 en 508/19, ingevoegd bij dezelfde wet en gewijzigd bij de wet van 6 juli 2016 tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek met betrekking tot de juridische bijstand en artikelen 508/24 en 508/25, ingevoegd bij de wet van 15 juni 2006 tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek met betrekking tot de juridische bijstand;

Gelet op het koninklijk besluit van 20 december 1999 houdende uitvoeringsbepalingen inzake de vergoeding die aan de advocaten wordt toegekend in het kader van de juridische tweedelijnsbijstand,

Vu l'arrêté ministériel du 5 juin 2008, modifié par l'arrêté ministériel du 6 décembre 2012 fixant la liste des points pour les prestations effectuées par les avocats chargés de l'aide juridique de deuxième ligne partiellement ou complètement gratuite ;

Vu la proposition de l'Orde van Vlaamse Balies et de l'Ordre des Barreaux francophones et germanophone de Belgique ;

Vu l'avis de l'Inspecteur des Finances, donné le 11 mai 2016 ;

Vu l'accord du Ministre du Budget, donné le 1er juillet 2016 ;

Arrête :

Article 1er La liste de points visée à l'article 2, 1°, alinéa 2, de l'arrêté royal du 20 décembre 1999 contenant les modalités d'exécution relatives à l'indemnisation accordée aux avocats dans le cadre de l'aide juridique de deuxième ligne et relative au subsidie pour les frais liés à l'organisation des bureaux d'aide juridique, est fixée en annexe au présent arrêté.

Chaque point correspond à une heure de prestations.

Art. 2. L'avocat peut demander une seule fois les points de base pour le même demandeur ou pour des demandeurs différents ayant des intérêts semblables qu'il assiste dans la même affaire.

artikel 2, 1°, tweede lid, gewijzigd bij koninklijk besluit van 21 juli 2016; Gelet op het ministerieel besluit van 5 juni 2008, gewijzigd bij het ministerieel besluit van 6 december 2012, tot vaststelling van de lijst met de punten voor prestaties verricht door advocaten belast met gedeeltelijk of volledig kosteloze juridische tweedelijnsbijstand;

Gelet op het voorstel van de Orde van Vlaamse balies en l'Ordre des Barreaux Francophones et Germanophone de Belgique;

Gelet op het advies van de Inspecteur van Financiën, gegeven op 11 mei 2016;

Gelet op de akkoordbevinding van de Minister van Begroting van 1 juli 2016;

Besluit :

Artikel 1 De lijst met punten bedoeld in artikel 2, 1°, tweede lid, van het koninklijk besluit van 20 december 1999 houdende uitvoeringsbepalingen inzake de vergoeding die aan de advocaten wordt toegekend in het kader van de juridische tweedelijnsbijstand en inzake de subsidie voor de kosten verbonden aan de organisatie van de Bureaus voor Juridische Bijstand, wordt vastgesteld in de bijlage bij dit besluit.

Elk punt stemt overeen met een uur prestaties.

Art. 2. De advocaat kan voor eenzelfde rechtszoekende of voor verschillende rechtzoekenden met gelijklopende belangen die hij bijstaat in dezelfde zaak maar één keer de basispunten vragen.

Art. 3. L'arrêté ministériel du 5 juin 2008 fixant la liste des points pour les prestations effectuées par les avocats chargés de l'aide juridique de deuxième ligne partiellement ou complètement gratuite est abrogé.

Art. 4. En concertation avec les autorités, prévues dans l'article 488 du Code Judiciaire, une évaluation de cet arrêté ministériel sera effectuée au cours de l'année qui suit la fin de la deuxième année judiciaire de l'entrée en vigueur du présent arrêté.

Art. 5. Le présent arrêté entre en vigueur le 1er septembre 2016.

Bruxelles, le 19 juillet 2016

Le Ministre de la Justice,

Annexe

Annexe à l'arrêté ministériel du 19 juillet 2016 relative à l'aide juridique fixant la liste pour les prestations effectuées par les avocats chargés de l'aide juridique de deuxième ligne partiellement ou complètement gratuite

Nomenclature des points pour des prestations bien déterminées dans le cadre de l'aide juridique de deuxième ligne

1. Prestations non suivies d'une procédure		Points
1.1	Consultation (max. 3 par désignation)	1 (max. 3)

Art. 3. Het ministerieel besluit van 5 juni 2008 tot vaststelling van de lijst met punten voor prestaties verricht door advocaten belast met gedeeltelijk of volledig kosteloze juridische tweedelijnsbijstand, wordt opgeheven.

Art. 4. In overleg met de overheden, bedoeld in artikel 488 van het Gerechtelijk Wetboek, wordt een evaluatie van dit ministerieel besluit uitgevoerd in de loop van het jaar dat volgt op het tweede gerechtelijk jaar van de inwerkingtreding van dit besluit.

Art. 5. Dit besluit treedt in werking op 1 september 2016.

Brussel, 19 juli 2016

De Minister van Justitie,

Bijlage

Bijlage bij ministerieel besluit van 19 juli 2016 betreffende de juridische bijstand tot vaststelling van de lijst voor prestaties verricht door advocaten belast met gedeeltelijk of volledig kosteloze juridische tweedelijnsbijstand

Nomenclatuur van de punten voor welbepaalde prestaties in het kader van de juridische tweedelijnsbijstand

1. Prestaties niet gevolgd door een procedure		punten
1.1	Consultatie (max. 3 per aanwijzing)	1 (max. 3)

1.2	Consultation hors cabinet (max. 3 par désignation)	2 (max. 3)	1.2	Consultatie buiten het kantoor (max. 3 per aanwijzing)	2 (max. 3)
1.3	Avis écrit	3	1.3	Schriftelijk advies	3
1.4	Rédaction de plainte	2	1.4	Opstellen van een klacht	2
1.5	Règlement amiable		1.5	Regeling in der minne	
1.5.1	Termes et délais (par partie adverse)	0,5	1.5.1	Afbetalingstermijnen (per tegenpartij)	0,5
1.5.2	Accord écrit	2	1.5.2	schriftelijk akkoord	2
1.5.3	Transaction	3	1.5.3	Dading	3

2. Droit des personnes et de la famille

2.1 Tribunal de la famille

2.1.1.	Refus par l'officier de l'état civil de procéder à un mariage	
2.1.1.1	Base	4
2.1.1.2	Rédaction de requête/citation	2+
2.1.1.3	Rédaction de conclusions (quel que soit le nombre de conclusions)	3+
2.1.1.4	Par rapport social et/ou de police	2+
2.1.1.5	Audience supplémentaire autre que remise	2+
2.1.2.	Demande d'annulation de mariage	
2.1.2.1	Base	4
2.1.2.2	Rédaction de requête/citation	2+

2. Personen- en familierecht

2.1 Familierechtbank

2.1.1.	Procedure weigering sluiting huwelijk door ambtenaar burgerlijke stand	
2.1.1.1	Basis	4
2.1.1.2	Opstellen verzoekschrift/dagvaarding	2+
2.1.1.3	Opstellen conclusies (ongeacht het aantal conclusies)	3+
2.1.1.4	Per maatschappelijk en/of politieel verslag	2+
2.1.1.5	Bijkomende zitting andere dan uitstel	2+
2.1.2.	Vordering tot nietigverklaring van het huwelijk	
2.1.2.1	Basis	4
2.1.2.2	Opstellen verzoekschrift/dagvaarding	2+

2.1.2.3	Rédaction de conclusions (quel que soit le nombre de conclusions)	3+	2.1.2.3	Opstellen conclusies (ongeacht het aantal conclusies)	3+
2.1.2.4	Par rapport social et/ou de police	2+	2.1.2.4	Per maatschappelijk en/of politieel verslag	2+
2.1.2.5	Audience supplémentaire autre que remise	2+	2.1.2.5	Bijkomende zitting andere dan uitstel	2+
2.1.3	Procédure relative aux personnes mariées (art. 221-223 du Code civil)		2.1.3	Procedure gehuwden (art. 221-223 BW)	
2.1.3.1	Base	4	2.1.3.1	Basis	4
2.1.3.2	Rédaction de requête/citation	2+	2.1.3.2	Opstellen verzoekschrift/dagvaarding	2+
2.1.3.3	Rédaction de conclusions (quel que soit le nombre de conclusions)	3+	2.1.3.3	Opstellen conclusies (ongeacht het aantal conclusies)	3+
2.1.3.4	Audition d'enfants	2+	2.1.3.4	Horen kinderen	2+
2.1.3.5	Par rapport social et/ou de police	2+	2.1.3.5	Per maatschappelijk en/of politieel verslag	2+
2.1.3.6	Expertise	3+	2.1.3.6	Deskundigenonderzoek	3+
2.1.3.6.1	Si réunion d'installation	2+	2.1.3.6.1	Indien installatievergadering	2+
2.1.3.7	Audience supplémentaire autre que remise	2+	2.1.3.7	Bijkomende zitting andere dan uitstel	2+
2.1.3.8	Inventaire (par vacation)	2+	2.1.3.8	Inventarisatie (per vacatie)	2+
2.1.4	Procédure relative aux cohabitants légaux (art. 1479 du Code civil)		2.1.4	Procedure wettelijk samenwonenden (art. 1479 BW)	
2.1.4.1	Base	4	2.1.4.1	Basis	4
2.1.4.2	Rédaction de requête/citation	2+	2.1.4.2	Opstellen verzoekschrift/dagvaarding	2+
2.1.4.3	Rédaction de conclusions (quel que soit le nombre de conclusions)	3+	2.1.4.3	Opstellen conclusies (ongeacht het aantal conclusies)	3+

2.1.4.4	Audition d'enfants	2+	2.1.4.4	Horen kinderen	2+
2.1.4.5	Par rapport social et/ou de police	2+	2.1.4.5	Per maatschappelijk en/of politieel verslag	2+
2.1.4.6	Expertise	3+	2.1.4.6	Deskundigenonderzoek	3+
2.1.4.6.1	Si réunion d'installation	2+	2.1.4.6.1	Indien installatievergadering	2+
2.1.4.7	Audience supplémentaire autre que remise	2+	2.1.4.7	Bijkomende zitting andere dan uitstel	2+
2.1.4.8	Inventaire (par vacation)	2+	2.1.4.8	Inventarisatie (per vacatie)	2+
2.1.5	Pension alimentaire hors procédure art. 221-223 du Code civil		2.1.5	Onderhoudsvorderingen buiten procedure art. 221-223 BW	
2.1.5.1	Base	4	2.1.5.1	Basis	4
2.1.5.2	Rédaction de requête/citation	2+	2.1.5.2	Opstellen verzoekschrift/dagvaarding	2+
2.1.5.3	Rédaction de conclusions (quel que soit le nombre de conclusions)	3+	2.1.5.3	Opstellen conclusies (ongeacht het aantal conclusies)	3+
2.1.5.4	Expertise	3+	2.1.5.4	Deskundigenonderzoek	3+
2.1.5.4.1	Si réunion d'installation	2+	2.1.5.4.1	Indien installatievergadering	2+
2.1.5.5	Audience supplémentaire autre que remise	2+	2.1.5.5	Bijkomende zitting andere dan uitstel	2+
2.1.6	Divorce (ancienne législation) ou séparation de fait pour cause déterminée		2.1.6	Echtscheiding (oude wetgeving) of scheiding van tafel en bed	
2.1.6.1	Base divorce pour cause de faits de plano	4	2.1.6.1	Basis echtscheiding op grond van feiten de plano	4
2.1.6.2	Base divorce pour cause de séparation de fait	4	2.1.6.2	Basis echtscheiding op grond van feitelijke scheiding	4
2.1.6.3	Base divorce pour cause de faits autres que de plano	6	2.1.6.3	Basis echtscheiding op grond van feiten andere dan de plano	6
2.1.6.4	Rédaction de requête/citation	2+	2.1.6.4	Opstellen verzoekschrift/dagvaarding	2+

2.1.6.5	Rédaction de conclusions (quel que soit le nombre de conclusions)	3+	2.1.6.5	Opstellen conclusies (ongeacht het aantal conclusies)	3+
2.1.6.6	Audition de témoins	+1/heure entamée	2.1.6.6	Getuigenverhoor	+1 per aangevat uur
2.1.6.7	Audience supplémentaire autre que remise	2+	2.1.6.7	Bijkomende zitting andere dan uitstel	2+
2.1.7	Divorce pour cause de désunion irrémédiable (DDI)		2.1.7	Echtscheiding wegens onherstelbare ontwrichting huwelijk (EEO)	
2.1.7.1	Base	4	2.1.7.1	Basis	4
2.1.7.2	Rédaction de requête/citation	2+	2.1.7.2	Opstellen verzoekschrift/dagvaarding	2+
2.1.7.3	Rédaction de conclusions (quel que soit le nombre de conclusions)	3+	2.1.7.3	Opstellen conclusies (ongeacht het aantal conclusies)	3+
2.1.7.4	Demande de pension alimentaire avec débat sur la faute	5+	2.1.7.4	Vordering onderhoudsbijdrage met debat over de fout	5+
2.1.7.5	Demande de pension alimentaire sans débat sur la faute	3+	2.1.7.5	Vordering onderhoudsbijdrage zonder debat over de fout	3+
2.1.7.6	Audience supplémentaire autre que remise	2+	2.1.7.6	Bijkomende zitting andere dan uitstel	2+
2.1.8	Divorce par consentement mutuel (DCM)		2.1.8	Echtscheiding met onderlinge toestemming (EOT)	
2.1.8.1	Base	4	2.1.8.1	Basis	4
2.1.8.2	Rédaction de convention	3+	2.1.8.2	Redactie overeenkomst	3+
2.1.8.3	Avec enfants	3+	2.1.8.3	Met kinderen	3+
2.1.9	Procédure d'urgence		2.1.9	Spoedeisende procedure	
2.1.9.1	Base	4	2.1.9.1	Basis	4
2.1.9.2	Rédaction de requête/citation	2+	2.1.9.2	Opstellen verzoekschrift/dagvaarding	2+

2.1.9.3	Rédaction de conclusions (quel que soit le nombre de conclusions)	3+	2.1.9.3	Opstellen conclusies (ongeacht het aantal conclusies)	3+
2.1.9.4	Audition d'enfants	2+	2.1.9.4	Horen kinderen	2+
2.1.9.5	Par rapport social et/ou de police	2+	2.1.9.5	Per maatschappelijk en/of politieel verslag	2+
2.1.9.6	Expertise	3+	2.1.9.6	Deskundigenonderzoek	3+
2.1.9.6.1	Si réunion d'installation	2+	2.1.9.6.1	Indien installatievergadering	2+
2.1.9.7	Audience supplémentaire autre que remise	2+	2.1.9.7	Bijkomende zitting andere dan uitstel	2+
2.1.9.8	Inventaire (par vacation)	2+	2.1.9.8	Inventarisatie (per vacatie)	2+
2.1.10	Requête en constat d'adultère	3	2.1.10	Verzoekschrift overspel	3
2.1.11	Liquidation partage		2.1.11	Vereffening en verdeling	
2.1.11.1	Base	3	2.1.11.1	Basis	3
2.1.11.2	Avec citation séparée	2+	2.1.11.2	Met aparte dagvaarding	2+
2.1.11.3	Rédaction de conclusions (quel que soit le nombre de conclusions)	3+	2.1.11.3	Opstellen conclusies (ongeacht het aantal conclusies)	3+
2.1.11.4	Établissement de transaction sans notaire	3+	2.1.11.4	Opstellen dading zonder notaris	3+
2.1.11.5	Intervention d'un notaire, réunion, vacation, début des travaux, inventaire, difficultés...	+1,5/vacation	2.1.11.5	Tussenkoms notaris, vergadering, opening werkzaamheden, inventarisatie, zwaarigheden,...	+1,5/vacatie
2.1.11.6	Rédaction de note de liquidation	3+	2.1.11.6	Opstellen vereffenningsnota	3+
2.1.11.7	Note concernant des difficultés	3+	2.1.11.7	Nota zwaarigheden	3+
2.1.11.8	Avec procédure après difficultés	7+	2.1.11.8	Met procedure na zwaarigheden	7+
2.1.11.9	En cas de biens immobiliers et de contestation amplement détaillée dans correspondance détaillée	3+	2.1.11.9	In geval onroerend goed, en daarover zeer omstandige betwisting in uitvoerige briefwisseling	3+

2.1.12.	Procédure en filiation		2.1.12.	Afstammingsprocedure	
2.1.12.1	Base	4	2.1.12.1	Basis	4
2.1.12.2	Rédaction de requête en désignation de tuteur ad hoc	2+	2.1.12.2	Opstellen verzoekschrift aanstelling voogd ad hoc	2+
2.1.12.3	Rédaction de conclusions (quel que soit le nombre de conclusions)	3+	2.1.12.3	Opstellen conclusies (ongeacht het aantal conclusies)	3+
2.1.12.4	Enquête sociale ou expertise médicale	2+	2.1.12.4	Maatschappelijk onderzoek of medisch deskundigenonderzoek	2+
2.1.12.5	Audience supplémentaire autre que remise	2+	2.1.12.5	Bijkomende zitting andere dan uitstel	2+
2.1.13	Adoption		2.1.13	Adoptie	
2.1.13.1	Requête	6	2.1.13.1	Verzoekschrift	6
2.1.13.2	Adoption contestée (par instance)	9	2.1.13.2	Betwiste adoptie (per aanleg)	9
2.1.13.3	Révocation d'adoption (par instance)	9	2.1.13.3	Herroeping adoptie (per aanleg)	9
2.1.14	Litiges concernant l'autorité parentale, l'hébergement et le droit aux relations personnelles des parents		2.1.14	Geschillen met betrekking tot het ouderlijk gezag, verblijfsregeling en recht op persoonlijk contact van de ouders	
2.1.14.1	Base	4	2.1.14.1	Basis	4
2.1.14.2	Rédaction de requête/citation	2+	2.1.14.2	Opstellen verzoekschrift/dagvaarding	2+
2.1.14.3	Rédaction de conclusions (quel que soit le nombre de conclusions)	3+	2.1.14.3	Opstellen conclusies (ongeacht het aantal conclusies)	3+
2.1.14.4	Audition d'enfants	2+	2.1.14.4	Horen kinderen	2+
2.1.14.5	Par rapport social et/ou de police	2+	2.1.14.5	Per maatschappelijk en/of politieel verslag	2+
2.1.14.6	Expertise	3+	2.1.14.6	Deskundigenonderzoek	3+
2.1.14.6.1	Si réunion d'installation	2+	2.1.14.6.1	Indien installatievergadering	2+

2.1.14.7	Audience supplémentaire autre que remise	2+	2.1.14.7	Bijkomende zitting andere dan uitstel	2+
2.1.15	Droit aux relations personnelles de tiers		2.1.15	Recht op persoonlijk contact derden	
2.1.15.1	Base	4	2.1.15.1	Basis	4
2.1.15.2	Rédaction de requête/citation	2+	2.1.15.2	Opstellen verzoekschrift/dagvaarding	2+
2.1.15.3	Rédaction de conclusions (quel que soit le nombre de conclusions)	3+	2.1.15.3	Opstellen conclusies (ongeacht het aantal conclusies)	3+
2.1.15.4	Audition d'enfants	2+	2.1.15.4	Horen kinderen	2+
2.1.15.5	Par rapport social et/ou de police	2+	2.1.15.5	Per maatschappelijk en/of politieel verslag	2+
2.1.15.6	Expertise	3+	2.1.15.6	Deskundigenonderzoek	3+
2.1.15.6.1	Si réunion d'installation	2+	2.1.15.6.1	Indien installatievergadering	2+
2.1.15.7	Audience supplémentaire autre que remise	2+	2.1.15.7	Bijkomende zitting andere dan uitstel	2+
2.1.16	Demande de pension alimentaire parents biologiques		2.1.16	Vordering uitkering levensonderhoud biologische ouders	
2.1.16.1	Phase de conciliation président	3	2.1.16.1	Verzoeningsfase voorzitter	3
2.1.16.2	Procédure tribunal de la famille		2.1.16.2	Procedure familierechtbank	
2.1.16.2.1	Base	3	2.1.16.2.1	Basis	3
2.1.16.2.2	Rédaction de requête/citation	2+	2.1.16.2.2	Opstellen verzoekschrift/dagvaarding	2+
2.1.16.2.3	Rédaction de conclusions (quel que soit le nombre de conclusions)	3+	2.1.16.2.3	Opstellen conclusies (ongeacht het aantal conclusies)	3+
2.1.16.2.4	Rapport d'expertise sociale et/ou médicale et/ou rapport de police	2+	2.1.16.2.4	Maatschappelijk en/of medisch deskundig en/of politieel verslag	2+
2.1.16.2.5	Audience supplémentaire autre que remise	2+	2.1.16.2.5	Bijkomende zitting andere dan uitstel	2+

2.1.17	Apposition de scellés - levée de scellés	
2.1.17.1	Apposition de scellés	3
2.1.17.2	Levée de scellés	2
2.1.17.3	Opposition à la levée de scellés	3
2.1.18	Comparution devant la chambre de règlement à l'amiable par audience	2

2.2 Juge de paix

2.2.1	Minorité prolongée	
2.2.1.1	Assistance de mineurs	2
2.2.2	Admission forcée de malades mentaux	
2.2.2.1	Assistance de malades mentaux	4
2.2.2.2	Par comparution supplémentaire	2+
2.2.2.3	Visite avérée à l'institution	2+
2.2.3.	Désignation d'un administrateur	
2.2.3.1	Rédaction de requête désignation d'un administrateur de la personne	2+
2.2.3.2	Rédaction de requête désignation d'un administrateur des biens	2+
2.2.3.3	Rédaction de requête désignation d'un administrateur de la personne et des biens	3+
2.2.3.4	Traitement	3+

2.1.17	Verzegeling - ontzegeling	
2.1.17.1	Verzegeling	3
2.1.17.2	Ontzegeling	2
2.1.17.3	Verzet tegen ontzegeling	3
2.1.18	Verschijning voor de kamer voor minnelijke schikking per zitting	2

2.2 Vrederechter

2.2.1	Verlengde minderjarigheid	
2.2.1.1	Bijstand minderjarigen	2
2.2.2	Gedwongen opname van geesteszieken	
2.2.2.1	Bijstand geesteszieken	4
2.2.2.2	Per bijkomende verschijning	2+
2.2.2.3	Bewezen bezoek aan instelling	2+
2.2.3.	Aanstelling bewindvoerder	
2.2.3.1	Opstellen verzoekschrift aanstelling bewindvoerder over de persoon	2+
2.2.3.2	Opstellen verzoekschrift aanstellen bewindvoerder over de goederen	2+
2.2.3.3	Opstellen verzoekschrift aanstelling bewindvoerder over de persoon en over de goederen	3+
2.2.3.4	Behandeling	3+

3. Autres matières civiles et commerciales (à l'exception de la circulation routière)

3.1.	Justice de paix	
3.1.1	Conciliation	2
3.1.2	Termes et délais sans défense au fond	1,5
3.1.3	Termes et délais comme demandeur (crédit à la consommation)	2,5
3.1.4	Procédure sur requête unilatérale (sauf assistance judiciaire)	3
3.1.5	Au fond	
3.1.5.1	Base	4
3.1.5.2	Rédaction de requête/citation	2+
3.1.5.3	Rédaction de conclusions (quel que soit le nombre de conclusions)	3+
3.1.5.4	Audience supplémentaire autre que remise	2+
3.1.5.5	Expertise	3+
3.1.5.5.1	Si réunion d'installation	2+
3.2	Tribunal de première instance et tribunal de commerce	
3.2.1	Conciliation	2
3.2.2	Termes et délais sans défense au fond	1,5
3.2.3	Requête unilatérale	3

3. Andere burgerlijke en handelszaken (met uitzondering van wegverkeer)

3.1	Vredegerecht	
3.1.1	Verzoening	2
3.1.2	Afbetalingstermijnen zonder verweer ten gronde	1,5
3.1.3	Afbetalingstermijnen als eiser (consumentenkrediet)	2,5
3.1.4	Rechtspleging op eenzijdig verzoekschrift (uitgezonderd rechtsbijstand)	3
3.1.5	Ten gronde	
3.1.5.1	Basis	4
3.1.5.2	Opstellen verzoekschrift/dagvaarding	2+
3.1.5.3	Opstellen conclusies (ongeacht het aantal conclusies)	3+
3.1.5.4	Bijkomende zitting andere dan uitstel	2+
3.1.5.5	Deskundigenonderzoek	3+
3.1.5.5.1	Indien installatievergadering	2+
3.2	Rechtbank van eerste aanleg en rechtbank van koophandel	
3.2.1	Verzoening	2
3.2.2	Afbetalingstermijnen zonder verweer ten gronde	1,5
3.2.3	Eenzijdig verzoekschrift	3

3.2.4	Au fond		3.2.4	Ten gronde	
3.2.4.1	Base	4	3.2.4.1	Basis	4
3.2.4.2	Rédaction de requête/citation	2+	3.2.4.2	Opstellen verzoekschrift/dagvaarding	2+
3.2.4.3	Rédaction de conclusions (quel que soit le nombre de conclusions)	3+	3.2.4.3	Opstellen conclusies (ongeacht het aantal conclusies)	3+
3.2.4.4	Audience supplémentaire autre que remise	2+	3.2.4.4	Bijkomende zitting andere dan uitstel	2+
3.2.4.5	Expertise	3+	3.2.4.5	Deskundigenonderzoek	3+
3.2.4.5.1	Si réunion d'installation	2+	3.2.4.5.1	Indien installatievergadering	2+
3.2.5	Liquidation partage		3.2.5	Vereffening en verdeling	
3.2.5.1	Base	3	3.2.5.1	Basis	3
3.2.5.2	Avec citation séparée	2+	3.2.5.2	Met aparte dagvaarding	2+
3.2.5.3	Rédaction de conclusions (quel que soit le nombre de conclusions)	3+	3.2.5.3	Opstellen conclusies (ongeacht het aantal conclusies)	3+
3.2.5.4	Établissement de transaction sans notaire	3+	3.2.5.4	Opstellen dading zonder notaris	3+
3.2.5.5	Intervention d'un notaire, réunion, vacation, début des travaux, inventaire, difficultés...	+1,5/vacation	3.2.5.5	Tussenkomsnotaris, vergadering, vacatie, opening werkzaamheden, inventarisatie, zwaarigheden,...	+1,5/vacatie
3.2.5.6	Rédaction de note de liquidation	3+	3.2.5.6	Opstellen vereffenningsnota	3+
3.2.5.7	Note concernant des difficultés	3+	3.2.5.7	Nota zwaarigheden	3+
3.2.5.8	Avec procédure après difficultés	7+	3.2.5.8	Met procedure na zwaarigheden	7+
3.2.5.9	En cas de biens immobiliers et de contestation amplement détaillée dans correspondance détaillée	3+	3.2.5.9	In geval onroerend goed, en daarover zeer omstandige betwisting in uitvoerige briefwisseling	3+

3.3	Président du tribunal de première instance	3.3	Voorzitter rechtbank van eerste aanleg
3.3.1	Référé	3.3.1	Kort geding
3.3.1.1	Base 4	3.3.1.1	Basis 4
3.3.1.2	Rédaction de 2+ requête/citation	3.3.1.2	Opstellen 2+ verzoekschrift/dagvaarding
3.3.1.3	Rédaction de 3+ conclusions (quel que soit le nombre de conclusions)	3.3.1.3	Opstellen conclusies 3+ (ongeacht het aantal conclusies)
3.3.1.4	Audience 2+ supplémentaire autre que remise	3.3.1.4	Bijkomende zitting 2+ andere dan uitstel
3.3.1.5	Expertise 3+	3.3.1.5	Deskundigenonderzoek 3+
3.3.1.5.1	Si réunion 2+ d'installation	3.3.1.5.1	Indien 2+ installatievergadering
3.3.2	Procédure comme en référé	3.3.2	Procedure zoals in kort geding
3.3.2.1	Base 4	3.3.2.1	Basis 4
3.3.2.2	Rédaction de 2+ requête/citation	3.3.2.2	Opstellen 2+ verzoekschrift/dagvaarding
3.3.2.3	Rédaction de 3+ conclusions (quel que soit le nombre de conclusions)	3.3.2.3	Opstellen conclusies 3+ (ongeacht het aantal conclusies)
3.3.2.4	Audience 2+ supplémentaire autre que remise	3.3.2.4	Bijkomende zitting 2+ andere dan uitstel
3.3.2.5	Expertise 3+	3.3.2.5	Deskundigenonderzoek 3+
3.3.2.5.1	Si réunion 2+ d'installation	3.3.2.5.1	Indien 2+ installatievergadering
3.3.3	Requête unilatérale 3	3.3.3	Eenzijdig verzoekschrift 3
3.3.4	Enquêtes commerciales (par comparution autre que remise)	3.3.4	Handelsonderzoeken (per verschijning andere dan uitstel)
3.3.4.1	Base 3	3.3.4.1	Basis 3
3.3.4.2	Par comparution autre que remise 1+	3.3.4.2	Per verschijning andere dan uitstel 1+

**3.4 Procédure de saisie
(ou comme en référé)**

- 3.4.1 Base 4
- 3.4.2 Rédaction de 2+
requête/citation
- 3.4.3 Rédaction de 3+
conclusions (quel que
soit le nombre de
conclusions)
- 3.4.4 Audience 2+
supplémentaire autre
que remise
- 3.4.5 Expertise 3+
- 3.4.5.1 Si réunion 2+
d'installation

4. Affaires sociales

4.1. Tribunal du travail

- 4.1.1. Tout litige concernant
le contrat de travail
 - 4.1.1.1 Base 4
 - 4.1.1.2 Rédaction de 2+
requête/citation
 - 4.1.1.3 Rédaction de 3+
conclusions (quel que
soit le nombre de
conclusions)
- 4.1.2. Accidents du travail et 3
maladies
professionnelles :
toutes procédures
 - 4.1.2.1 Avec contestation de 3+
la qualification
d'accident du travail
ou de maladies
professionnelles

**3.4 Beslagprocedure (of
zoals in kort geding)**

- 3.4.1 Basis 4
- 3.4.2 Opstellen 2+
verzoekschrift/dag-
vaarding
- 3.4.3 Opstellen conclusies 3+
(ongeacht het aantal
conclusies)
- 3.4.4 Bijkomende zitting 2+
andere dan uitstel
- 3.4.5 Deskundigenonderzoek 3+
- 3.4.5.1 Indien 2+
installatievergadering

4. Sociale zaken

4.1. Arbeidsrechtbank

- 4.1.1. Alle geschillen met
betrekking tot de
arbeidsovereenkomst
 - 4.1.1.1 Basis 4
 - 4.1.1.2 Opstellen 2+
verzoekschrift/dag-
vaarding
 - 4.1.1.3 Opstellen conclusies 3+
(ongeacht het aantal
conclusies)
- 4.1.2. Arbeidsongevallen en 3
beroepsziekten: alle
procedures
 - 4.1.2.1 Met betwisting van de 3+
kwalificatie als
arbeidsongeval of
beroepsziekten

4.1.2.2	Rédaction de requête/citation	2+	4.1.2.2	Opstellen verzoekschrift/dagvaarding	2+
4.1.2.3	Traitement après expertise	3+	4.1.2.3	Behandeling na expertise	3+
4.1.2.4	Audience autre que remise	2+	4.1.2.4	Zitting andere dan uitstel	2+
4.1.3.	Sécurité sociale et aide sociale		4.1.3.	Sociale zekerheid en sociale bijstand	
4.1.3.1.	Contestation concernant le CPAS et les allocations de chômage		4.1.3.1.	Betwistingen inzake OCMW en werkloosheidsuitkeringen	
4.1.3.1.1	Base	4	4.1.3.1.1	Basis	4
4.1.3.1.2	Rédaction de requête/citation	2+	4.1.3.1.2	Opstellen verzoekschrift/dagvaarding	2+
4.1.3.1.3	Rédaction de conclusions (quel que soit le nombre de conclusions)	3+	4.1.3.1.3	Opstellen conclusies (ongeacht het aantal conclusies)	3+
4.1.3.2.	Autres matières (pas de termes et délais)		4.1.3.2.	Andere materies (geen afbetalingstermijnen)	
4.1.3.1.3	Base	3	4.1.3.2.1	Basis	3
4.1.3.2.2	Rédaction de requête/citation	2+	4.1.3.2.2	Opstellen verzoekschrift/dagvaarding	2+
4.1.3.2.3	Rédaction de conclusions (quel que soit le nombre de conclusions)	3+	4.1.3.2.3	Opstellen conclusies (ongeacht het aantal conclusies)	3+
4.1.3.3.	Termes et délais	2	4.1.3.3.	Afbetalingstermijnen	2
4.1.4.	Conciliation (procédure séparée)	2	4.1.4.	Verzoening (afzonderlijke procedure)	2
4.2.	Président du tribunal du travail		4.2.	Voorzitter arbeidsrechtbank	
4.2.1.	Référé		4.2.1.	Kortgeding	
4.2.1.1	Base	4	4.2.1.1	Basis	4
4.2.1.2	Rédaction de requête/citation	2+	4.2.1.2	Opstellen verzoekschrift/dagvaarding	2+

4.2.1.3	Rédaction de conclusions (quel que soit le nombre de conclusions)	3+	4.2.1.3	Opstellen conclusies (ongeacht het aantal conclusies)	3+
4.2.2.	Requête unilatérale	3	4.2.2.	Eenzijdig verzoekschrift	3
4.2.3.	Règlement collectif de dettes		4.2.3.	Collectieve schuldenregeling	
4.2.3.1.	Dépôt de requête		4.2.3.1.	Neerleggen verzoekschrift	
4.2.3.1.1	Base (jusqu'à 10 créanciers)	5	4.2.3.1.1	Basis (tot 10 schuldeisers)	5
4.2.3.1.2	10-15 créanciers	1+	4.2.3.1.2	10-15 schuldeisers	1+
4.2.3.1.3	16-20 créanciers	1+	4.2.3.1.3	16-20 schuldeisers	1+
4.2.3.1.4	>20 chaque fois par 10 créanciers	1+	4.2.3.1.4	>20 telkens per 10 schuldeisers	1+
4.2.3.2	Poursuite de la procédure après admissibilité		4.2.3.2	Verdere opvolging na de toelaatbaarheid	
4.2.3.2.1	Par comparution autre que remise	2	4.2.3.2.1	Per verschijning andere dan uitstel	2
4.2.3.2.2	Sans comparution	1	4.2.3.2.2	Zonder verschijning	1
5. Tribunal de police			5. Politierechtbank		
5.1.	Défense pénale	3	5.1.	Verdediging op strafgebied	3
5.1.1	Réponse action civile	1+	5.1.1	Burgerlijke vordering beantwoorden	1+
5.1.2	Rédaction de conclusions (quel que soit le nombre de conclusions)	3+	5.1.2	Opstellen conclusies (ongeacht het aantal conclusies)	3+
5.2	Constitution de partie civile par le prévenu (quel que soit le nombre de parties civiles présentant des intérêts semblables)	1+	5.2	Burgerlijke partijstelling door beklaagde (ongeacht het aantal burgerlijke partijen met gelijklopende belangen)	1+
5.3	Constitution de partie civile pas par le prévenu	3	5.3	Burgerlijke partijstelling niet door de beklaagde	3
5.4	Citation directe	2+	5.4	Rechtstreekse dagvaarding	2+

5.5 Audience effective 2+
supplémentaire autre
que remise ou simple
prononcé

5.6 Règlement des 4+
intérêts civils après
expertise

5.7 Recours contre la 3
décision
administrative prise
dans le cadre des SAC
ou de la loi football

5.8 Procédure civile

5.8.1 Base 4

5.8.2 Rédaction de 2+
requête/citation

5.8.3 Rédaction de 3+
conclusions (quel que
soit le nombre de
conclusions)

5.8.4 Audience 2+
supplémentaire autre
que remise

6. Droit pénal

6.1. Défense pénale

6.1.1. Tribunal correctionnel 6
ou chambre du conseil
en tant que juridiction
de jugement

6.1.1.1 Avec partie civile (quel 1+
que soit le nombre de
parties civiles)

6.1.1.2 Audience effective 2+
supplémentaire autre
que remise ou simple
prononcé

5.5 Bijkomende daadwerkelijke 2+
zitting andere dan uitstel of
andere dan louter uitspraak

5.6 Afhandeling burgerlijke 4+
belangen na expertise

5.7 Beroep tegen de 3
administratieve beslissing
genomen in het kader van
de GAS of voetbalwet

5.8 Burgerlijke rechtspleging

5.8.1 Basis 4

5.8.2 Opstellen 2+
verzoekschrift/dag-vaarding

5.8.3 Opstellen conclusies 3+
(ongeacht het aantal
conclusies)

5.8.4 Bijkomende zitting andere 2+
dan uitstel

6. Strafrecht

6.1. Verdediging op
strafgebied

6.1.1. Correctionele rechtbank 6
of raadkamer als
vonnisgerecht

6.1.1.1 Met burgerlijke partij 1+
(ongeacht het aantal
burgerlijke partijen)

6.1.1.2 Bijkomende 2+
daadwerkelijke zitting
andere dan uitstel of
andere dan louter
uitspraak

6.1.1.3	Règlement des intérêts civils après expertise	4+	6.1.1.3	Afhandeling burgerlijke belangen na expertise	4+
6.1.2.	Chambre du conseil		6.1.2.	Raadkamer	
6.1.2.1	Première comparution devant la chambre du conseil (y compris visite à la prison)	4	6.1.2.1	Eerste Raadkamer (inbegrepen gevangenisbezoek)	4
6.1.2.2	Comparution suivante devant la chambre du conseil et règlement de la procédure (y compris visite à la prison)	3	6.1.2.2	Volgende Raadkamer en regeling rechtspleging (inbegrepen gevangenisbezoek)	3
6.1.2.3	Lorsqu'il n'y a pas de comparution chaque mois :		6.1.2.3	Wanneer er niet iedere maand een verschijning is:	
6.1.2.3.1	Consultation mensuelle du dossier en cas d'infraction grave	1	6.1.2.3.1	Maandelijkse inzage in het dossier in geval van zwaar misdrijf	1
6.1.2.3.2	Comparution obligatoire devant la chambre des mises en accusation après six mois de détention préventive	3	6.1.2.3.2	Verplichte verschijning voor de K.I. na 6 maanden hechtenis	3
6.1.2.3.2	Audition récapitulative	3	6.1.2.3.3	Samenvattend verhoor	3
6.1.3.	Cour d'assises		6.1.3.	Hof van Assisen	
6.1.3.1	Réunion préparatoire	2	6.1.3.1	Vorbereidende vergadering	2
6.1.3.2	Défense pénale		6.1.3.2	Strafrechtelijke verdediging	
6.1.3.2.1	Par demi-jour de présence effective à partir du premier jour d'audience jusqu'au 11e demi-jour	6	6.1.3.2.1	Per halve dag effectieve aanwezigheid vanaf de eerste zittingsdag tot en met de 11de halve dag	6
6.1.3.2.2	Par demi-jour de présence effective à partir du 12e demi-jour	3	6.1.3.2.2	Per halve dag effectieve aanwezigheid vanaf de 12de halve dag	3

6.1.3.3	Intérêts civils (quel que soit le nombre de parties civiles)		6.1.3.3	Burgerlijke belangen (ongeacht het aantal burgerlijke partijen)	
6.1.3.3.1	Par demi-jour de présence effective à partir du premier jour d'audience jusqu'au 11e demi-jour	4	6.1.3.3.1	Per halve dag effectieve aanwezigheid vanaf de eerste zittingsdag tot en met de 11de halve dag	4
6.1.3.3.2	Par demi-jour de présence effective à partir du 12e demi-jour	3	6.1.3.3.2	Per halve dag effectieve aanwezigheid vanaf de 12de halve dag	3
6.2.	Constitution de partie civile		6.2.	Burgerlijke partijstelling	
6.2.1	Plainte avec partie civile devant le juge d'instruction	3	6.2.1	Klacht met burgerlijke partij voor de onderzoeksrechter	3
6.2.2	Constitution de partie civile tribunal correctionnel	4	6.2.2	Stelling van de burgerlijke partij correctionele rechtbank	4
6.3.	Demande de grâce	2	6.3.	Genadeverzoek	2
6.4.	Réhabilitation		6.4.	Eerherstel	
6.4.1	Sans audience de la chambre des mises en accusation	2	6.4.1	Zonder zitting van de K.I.	2
6.4.2	Avec audience de la chambre des mises en accusation	3	6.4.2	Met zitting van de K.I.	3
6.5.	Commission de défense sociale		6.5.	Commissie Bescherming Maatschappij	
6.5.1	Première audience	4	6.5.1	Eerste zitting	4
6.5.2	Audiences suivantes	3	6.5.2	Volgende zittingen	3
6.6.	Tribunal de l'application des peines	4	6.6.	Strafuitvoeringsrechtbank	4
6.7.	Commission pour l'aide financière aux		6.7.	Commissie voor Financiële Hulp aan	

	victimes d'actes intentionnels de violence			Slachtoffers van Opzettelijke Gewelddaden	
6.7.1	Demande	2	6.7.1	Verzoek	2
6.7.2	Audience	2+	6.7.2	Zitting	2+
6.8.	Médiation pénale (par session)	2	6.8.	Bemiddeling in strafzaken (per sessie)	2
6.9.	Médiation réparatrice (par session)	2	6.9.	Herstelbemiddeling (per sessie)	2
6.10.	Interventions dans le cadre de l'assistance au cours de l'audition pour les mineurs et les majeurs		6.10.	Tussenkomsten in het kader van de bijstand bij het verhoor voor minder- en meerderjarigen	
6.10.1.	Pas arrêté		6.10.1.	Niet aangehouden	
6.10.1.1	Concertation confidentielle préalable	0,5	6.10.1.1	Voorafgaand vertrouwelijk overleg	0,5
6.10.1.2	Concertation confidentielle préalable hors cabinet	1,5	6.10.1.2	Voorafgaand vertrouwelijk overleg buiten kantoor	1,5
6.10.1.3	Assistance au cours de l'audition	2	6.10.1.3	Bijstand bij verhoor	2
6.10.2.	Arrêté		6.10.2.	Aangehouden	
6.10.2.1	Concertation téléphonique à distance entre avocat et suspect, distance confirmée	0,5	6.10.2.1	Telefonisch afstandsoverleg tussen advocaat en verdachte, afstand wordt bevestigd	0,5
6.10.2.2	Concertation téléphonique à distance entre avocat et suspect, distance non confirmée L'avocat qui agit ultérieurement est un autre avocat	0,5	6.10.2.2	Telefonisch afstandsoverleg tussen advocaat en verdachte, afstand wordt niet bevestigd. Advocaat die verder optreedt is andere advocaat.	0,5
6.10.2.3	Concertation téléphonique	0,5	6.10.2.3	Voorafgaand telefonisch vertrouwelijk overleg	0,5

6.10.2.4	confidentielle préalable Concertation	0,5	6.10.2.4	Voorafgaand vertrouwelijk overleg ter plaatse	0,5
6.10.2.5	Assistance durant l'audition par la police	2	6.10.2.5	Bijstand tijdens politieverhoor	2
6.10.2.6	Assistance lors de l'audition chez le juge d'instruction	1,5	6.10.2.6	Bijstand tijdens verhoor onderzoeksrechter	1,5
6.10.2.7	Concertation téléphonique confidentielle de remplacement	0,5	6.10.2.7	Plaatsvervangend telefonisch vertrouwelijk overleg	0,5
6.10.2.8	Descente sur les lieux en vue de la reconstitution des faits	3	6.10.2.8	Plaatsbezoek met oog op reconstructie feiten	3
6.11.	Requête art. 61quinquies du Code d'instruction criminelle Acte d'instruction complémentaire		6.11.	Verzoekschrift art. 61 quinquies Sv. Aanvullend onderzoek	
6.11.1	Requête	1	6.11.1	Verzoekschrift	1
6.11.2	Procédure de recours	2+	6.11.2	Beroepsprocedure	2+
6.12.	Requête art. 61^{quater} du Code d'instruction criminelle Levée de saisie		6.12.	Verzoekschrift art. 61^{quater} Sv. Opheffing beslag	
6.12.1	Requête	1	6.12.1	Verzoekschrift	1
6.12.2	Procédure de recours	2+	6.12.2	Beroepsprocedure	2+
6.13.	Requête art. 61ter du Code d'instruction criminelle		6.13.	Verzoekschrift art. 61 ^{ter} Sv. tot inzage	
6.13.1	Requête	1	6.13.1	Verzoekschrift	1
6.13.2	Requête recours	2+	6.13.2	Verzoekschrift beroep	2+
6.14.	Remise (mandat d'arrêt européen)		6.14.	Overlevering (Europees aanhoudingsbevel)	

6.14.1	Prise de connaissance MAE et avis	1
6.14.2	Procédure d'autorisation auprès du procureur du roi	1+
6.14.3	Requête concernant la procédure de mise en liberté chez le juge d'instruction	1+
6.14.4	Requête concernant la procédure de mise en liberté à la chambre du conseil	2+

6.15. Extradition

6.15.1	Demande de mise en liberté	3
6.15.2	Recours contre exequatur	3
6.15.2	Intervention dans la procédure d'avis de la chambre des mises en accusation	3

6.16. Discipline en prison 2

6.17. Commission de probation (par audience) 2

7. Droit de la jeunesse

7.1 Tribunal de la jeunesse

7.1.1	Faits qualifiés infraction	6
7.1.1.1	Avec partie civile (quel que soit le nombre de parties civiles)	1+
7.1.1.2	Intérêts civils après expertise	4+
7.1.1.3	Projet d'engagement	3+
7.1.1.4	Dessaisissement	2+

6.14.1	Kennisname EAB en advies	1
6.14.2	Toestemmingsprocedure bij procureur des Konings	1+
6.14.3	Verzoekschrift procedure tot invrijheidsstelling bij onderzoeksrechter	1+
6.14.4	Verzoekschrift procedure tot invrijheidsstelling bij Raadkamer	2+

6.15. Uitlevering

6.15.1	Verzoek tot invrijheidsstelling	3
6.15.2	Hoger beroep tegen exequatur	3
6.15.3	Tussenkomst in adviesprocedure K.I.	3

6.16. Tucht in de gevangenis 2

6.17. Probatiecommissie (per zitting) 2

7. Jeugdrecht

7.1	Jeugdrechtbank	
7.1.1	Als misdrijf omschreven feiten	6
7.1.1.1	Met burgerlijke partij (ongeacht het aantal burgerlijke partijen)	1+
7.1.1.2	Burgerlijke belangen na expertise	4+
7.1.1.3	Verbintenisproject	3+
7.1.1.4	Uithandengeving	2+

7.1.1.5	Chambre particulière	6	7.1.1.5	Bijzondere kamer	6
7.1.1.6	Avec partie civile (quel que soit le nombre de parties civiles)	1+	7.1.1.6	Met burgerlijke partij (ongeacht het aantal burgerlijke partijen)	1+
7.1.2	Situation préoccupante	4	7.1.2	Verontrustende situatie	4
7.1.3	Audience supplémentaire autre que remise ou simple prononcé	2+	7.1.3	Bijkomende zitting andere dan uitstel of andere dan louter uitspraak	2+
7.1.4	Comparution supplémentaire concernant l'attribution de l'établissement	2+	7.1.4	Bijkomende verschijning omtrent de toe te wijzen instelling	2+
7.2.	Juge de la jeunesse		7.2.	Jeugdrechter	
7.2.1	Comparution	3	7.2.1	Verschijning	3
7.2.2	Everberg : première comparution	3	7.2.2	Everberg: eerste verschijning	3
7.2.3	Everberg : deuxième comparution	3	7.2.3	Everberg: tweede verschijning	3
7.2.4	Everberg : comparution supplémentaire	2	7.2.4	Everberg: bijkomende verschijning	2
7.2.5	Visite avérée à un mineur à Everberg	1+	7.2.5	Bewezen bezoek aan minderjarige in Everberg	1+
7.3	Parquet ou criminologue de parquet		7.3	Parket of parketcriminoloog	
7.3.1	Première comparution	3	7.3.1	Eerste verschijning	3
7.3.2	Comparution supplémentaire	2	7.3.2	Bijkomende verschijning	2
7.4	Médiation réparatrice / concertation restauratrice en groupe (CRG)		7.4	Herstelbemiddeling / herstelgericht groepsoverleg (HERGO)	
7.4.1.	Base	3	7.4.1.	Basis	3

7.4.1.1	Si l'affaire revient encore en audience publique après une médiation réparatrice/CRG réussie	2+	7.4.1.1	Indien de zaak na geslaagde herstelbemiddeling/ Hergo nog op de openbare zitting komt	2+
7.4.1.2.	Par heure supplémentaire avérée, à calculer à partir de la quatrième heure	1+	7.4.1.2.	Per bewezen bijkomend uur te rekenen vanaf vierde uur	1+
7.5	Constitution de partie civile	4	7.5	Burgerlijke partijstelling	4
7.5.1	Règlement des intérêts civils après expertise	4+	7.5.1	Afhandeling burgerlijke belangen na expertise	4+
7.6.	Présentation devant le juge d'instruction	2	7.6.	Voorleiding onderzoeksrechter	bij 2
7.7.	Assistance du mineur par la personne de confiance dans le cadre de l'aide à la jeunesse, le centre de soutien d'aide à la jeunesse, le centre pour jeune, etc. Conformément à l'article 24 du DRP		7.7.	Bijstand van de minderjarige door de vertrouwenspersoon in de jeugdhulp, het Ondersteuningscentrum Jeugdzorg, de jeugdinstelling e.a. (conform art. 24 DRP)	
7.7.1	Première comparution	3	7.7.1	eerste verschijning	3
7.7.2	Comparution supplémentaire	2	7.7.2	Bijkomende verschijning	2
8. Droit administratif			8. Administratief recht		
8.1.	Procédure devant une autorité administrative ou une juridiction administrative autre que le Conseil d'État, p. ex. : commune, députation	3	8.1.	Procedure voor een administratieve overheid of administratief rechtscollege andere dan de Raad van State bijvoorbeeld: gemeente, bestendige deputatie, O.C.M.W., R.V.A.,...	3

	permanente, C.P.A.S, ONEM...				
8.2	Procédure devant le Conseil d'État affaires autres qu'en matière de droit des étrangers		8.2	Procedure Raad van State andere zaken dan vreemdelingenrecht	
8.2.1	Base	4	8.2.1	Basis	4
8.2.2	Procédure en extrême urgence	2+	8.2.2	UDN-procedure	2+
8.2.3	Procédure de suspension	3+	8.2.3	Schorsingsprocedure	3+
8.2.4	Décision de non-fondement manifeste	3+	8.2.4	Beslissing kennelijke ongegrondheid	3+
8.2.5	Procédure en annulation	5+	8.2.5	vernietigingsprocedure	5+
8.3	Toutes procédures en droit des étrangers (par famille partageant la même histoire)		8.3	Alle procedures in Vreemdelingenrecht (per familie met zelfde verhaal)	
8.3.1.	Procédure devant le Commissariat général aux Réfugiés et aux Apatrides		8.3.1.	Procedure Commissariaat-Generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen	
	A partir de la deuxième demande de protection internationale, la base n'est pas accordée, excepté lorsque la demande est prise en considération ou qu'il est démontré que l'étude de la nouvelle demande nécessite un investissement de temps important.			Vanaf het tweede verzoek om internationale bescherming wordt de basis niet toegekend, behoudens wanneer het verzoek in overweging wordt genomen of wanneer wordt aangetoond dat de studie van de nieuwe aanvraag een significante tijdsinvestering vergt.	
8.3.1.1	Base	3	8.3.1.1	Basis	3
8.3.1.2	Présence à l'entretien personnel	+1/heure entamée	8.3.1.2	Aanwezigheid tijdens het persoonlijk onderhoud	+1/aangevat uur

8.3.2. Procédure devant le
Conseil du
Contentieux des
Etrangers

8.3.2.1. Procédure devant le
Conseil du
Contentieux des
Etrangers ayant pleine
juridiction

8.3.2.1.1 Base (y compris 5
demande et étude du
dossier administratif
et y compris
l'audience éventuelle)

8.3.2.1.2 Requête 4+

8.3.2.1.3 Note en réplique 2+
conformément à
l'article 39/76, §1,
alinéa 5 et alinéa 8 de
la loi du 15 décembre
1980 sur l'accès au
territoire, le séjour,
l'établissement et
l'éloignement des
étrangers.

Si le recours n'est pas
inscrit au rôle sans
avoir été régularisé ou
en cas de
détermination d'un
recours
manifestement abusif
conformément à
l'article 39/73-1 de la
loi du 15 décembre
1980 sur l'accès au
territoire, le séjour,

8.3.2. Procedure voor de Raad
voor Vreemdelingen-
betwistingen

8.3.2.1. Procedure Raad voor
Vreemdelingen-
betwistingen in volle
rechtsmacht

8.3.2.1.1 Basis (inclusief opvragen 5
en studie van het
administratief dossier en
inclusief eventuele
hoorzitting)

8.3.2.1.2 Verzoekschrift 4+

8.3.2.1.3 Replieknota 2+
overeenkomstig artikel
39/76, §1, 5e en 8e lid van
de wet van 15 december
1980 betreffende de
toegang tot het
grondgebied, het verblijf,
de vestiging en de
verwijdering van
vreemdelingen.

Indien het beroep niet op
de rol wordt geplaatst
zonder dat deze werd
geregulariseerd, of bij
vaststelling van een
kennelijk onrechtmatig
beroep overeenkomstig
artikel 39/73-1 van de wet
van 15 december 1980
betreffende de toegang
tot het grondgebied, het
verblijf, de vestiging en de

l'établissement et l'éloignement des étrangers, aucun point n'est accordé.

Si une procédure irrecevable est introduite, les points (base et requête) sont réduits jusqu'à un maximum de 2 points.

8.3.2.2 Procédure devant le Conseil du Contentieux des Etrangers - Contentieux d'annulation

En ce qui concerne les procédures contre la deuxième décision négative ainsi que contre les décisions négatives suivantes sur la même base légale, les points sont réduits à 2 points au maximum excepté lorsqu'il est démontré qu'on apporte de nouveaux éléments significatifs dans la requête qui a donné lieu à la décision attaquée. Cette condition est en tout cas remplie si la décision attaquée est retirée par l'autorité publique ou annulée ou suspendue par le Conseil du contentieux des étrangers.

Si la décision antérieure est retirée, elle n'est pas prise en

verwijdering van vreemdelingen worden geen punten toegekend.

Indien een onontvankelijke procedure werd ingeleid, worden de punten (basis en verzoekschrift) herleid tot maximaal 2 punten

8.3.2.2 Procedures Raad voor Vreemdelingen-betwistingen - Annulatiecontentieux

Ten aanzien van procedures tegen de tweede en volgende negatieve beslissing op dezelfde rechtsgrond worden de punten herleid tot maximaal 2 punten behoudens wanneer wordt aangetoond dat er betekenisvolle nieuwe elementen werden aangebracht in de aanvraag die tot de bestreden beslissing heeft geleid. Aan deze voorwaarde is in elk geval voldaan indien de bestreden beslissing door de overheid wordt ingetrokken of door de Raad voor Vreemdelingen-betwistingen wordt vernietigd of geschorst. Indien de eerdere beslissing is herroepen kan zij niet in overweging

	considération comme décision antérieure.			worden genomen als eerdere beslissing.	
8.3.2.2.1	Base (y compris une audience éventuelle)	5	8.3.2.2.1	Basis (inclusief eventuele zitting)	5
8.3.2.2.2	Requête (pas en extrême urgence)	4+	8.3.2.2.2	Verzoekschrift (niet bij UDN)	4+
	Requête d'annulation et de suspension en extrême urgence	5+		Verzoekschrift annulatie en schorsing bij UDN	5+
	Requête de suspension en extrême urgence	3+		Vordering tot schorsing bij UDN	3+
	Requête d'annulation après procédure requête de suspension en extrême urgence	2+		Verzoekschrift annulatie na procedure vordering tot schorsing bij UDN	2+
8.3.2.2.3	Mémoire de synthèse (si recevable)	2+	8.3.2.2.3	Synthesememorie (indien ontvankelijk)	2+
	Quand des mesures provisoires en extrême urgence sont demandées, les points pour la base et la requête motivée sont accordés, majoré d'un point.			Wanneer voorlopige maatregelen worden gevraagd bij UDN, worden de punten voor de basis en het gemotiveerd verzoekschrift toegekend, vermeerderd met 1 punt.	
	Si le recours n'est pas inscrit au rôle sans avoir été régularisé ou en cas de détermination d'un recours manifestement abusif conformément à l'article 39/73-1 de la loi du 15 décembre			Indien het beroep niet op de rol wordt geplaatst zonder dat deze werd geregulariseerd, of bij vaststelling van een kennelijk onrechtmatig beroep overeenkomstig artikel 39/73-1 van de wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het	

	1980 sur l'accès au territoire, le séjour, l'établissement et l'éloignement des étrangers), aucun point n'est accordé. Si une procédure irrecevable est introduite, les points(base et requête) sont réduits jusqu'à un maximum de 2 points.			verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen) worden geen punten toegekend. Indien een onontvankelijke procedure werd ingeleid, worden de punten (basis en verzoekschrift) herleid tot maximaal 2 punten	
8.3.4	Demande 9bis		8.3.4	Aanvraag 9bis	
8.3.4.1	Base	3	8.3.4.1	Basis	3
8.3.4.2	Première demande	2+	8.3.4.2	Eerste aanvraag	2+
8.3.4.3	Par demande suivante avec nouvelle argumentation motivée (après qu'une décision ait été prise sur une demande ou des demandes antérieures).	2+	8.3.4.3	Per volgende aanvraag met gegronde nieuwe argumentatie (nadat een beslissing werd genomen over de eerdere aanvraag of aanvragen)	2+
	Des points ne sont pas attribués pour une demande dont on s'est désisté si la nouvelle demande est introduite par le même avocat.			Er worden geen punten toegekend voor een aanvraag waarvan afstand werd gedaan indien de nieuwe aanvraag door dezelfde advocaat wordt ingediend.	
8.3.5	Demande 9ter		8.3.5	Aanvraag 9ter	
8.3.5.1	Base	3	8.3.5.1	Basis	3
8.3.5.2	Première demande	2+	8.3.5.2	Eerste aanvraag	2+
8.3.5.3	Par demande suivante avec nouvelle	2+	8.3.5.3	Per volgende aanvraag met gegronde nieuwe	2+

	<p>argumentation motivée (après qu'une décision ait été prise sur une demande ou des demandes antérieures).</p> <p>Des points ne sont pas attribués pour une demande dont on s'est désisté si la nouvelle demande est introduite par le même avocat.</p>		<p>argumentatie (nadat een beslissing werd genomen over de eerdere aanvraag of aanvragen)</p> <p>Er worden geen punten toegekend voor een aanvraag waarvan afstand werd gedaan indien de nieuwe aanvraag door dezelfde advocaat wordt ingediend.</p>
8.3.6	Pourvoi en cassation devant le Conseil d'État droit des étrangers		8.3.6 Cassatieprocedure Raad van State vreemdelingenrecht
8.3.6.1	Base 7	8.3.6.1	Basis 7
8.3.6.2	Examen du recours déclaré admissible 2+	8.3.6.2	onderzoek van het toelaatbaar verklaarde beroep 2+
8.4	Mise en liberté (chambre du conseil) - requête 2	8.4	Invrijheidsstelling (raadkamer) - verzoekschrift 2
8.4.1	Audience 3+	8.4.1	zitting 3+
8.5	Dépôt d'une demande de naturalisation 2	8.5	Indienen van een verzoekschrift tot naturalisatie 2
8.6	Déclaration de nationalité avec saisine du tribunal de première instance 5	8.6	Nationaliteitsverklaring met aanhangigmaking bij de rechtbank van eerste aanleg na negatief advies 5

	après avis négatif du ministère public		van het Openbaar Ministerie
8.7	Acte de notoriété		Akte van bekendheid
8.7.1	Établissement de l'acte par le juge de paix de 2	8.7.1	Opstellen van de akte door de vrederechter 2
8.7.2	Homologation par le tribunal de première instance de 3	8.7.2	Homologatie door de rechtbank van eerste aanleg 3
8.7.3	Dépôt de conclusions de 2+	8.7.3	neerleggen conclusies 2+
9. Droit fiscal		9. Fiscaal recht	
9.1	Phase administrative 2	9.1	Administratieve fase 2
9.2	Phase judiciaire	9.2	Gerechtelijke fase
9.2.1	Base 4	9.2.1	Basis 4
9.2.2	Rédaction de requête/citation de 2+	9.2.2	Opstellen verzoekschrift/dagvaarding 2+
9.2.3	Rédaction de conclusions (quel que soit le nombre de conclusions) de 3+	9.2.3	Opstellen conclusies (ongeacht het aantal conclusies) 3+
9.2.4	Audience supplémentaire autre que remise de 2+	9.2.4	Bijkomende zitting andere dan uitstel 2+
9.2.5	Expertise 3+	9.2.5	Deskundigenonderzoek 3+
9.2.6	Si réunion d'installation de 2+	9.2.6	Indien installatievergadering 2+
9.3	Cassation 9	9.3	Cassatie 9
10. Défaut du défendeur	Base -1 en cas de défaut, une indemnisation n'est plus accordée à nouveau pour la base	10. Verstek van verweerder	basis -1 bij verzet wordt niet opnieuw een vergoeding toegekend voor de basis
11. Appel	Mêmes heures que pour la procédure en première instance, sauf spécifications contraires	11. Hoger beroep	Zelfde uren als voor de procedure in eerste aanleg, tenzij anders gespecificeerd

12. Cassation

12.1	Mémoire	9
12.2	Demande d'assistance judiciaire	1

13. Cour constitutionnelle

13.1	Demande annulation	en 9
13.2	Après renvoi par le tribunal ou la cour avec mémoire	4

14. Juridictions internationales

14.1	Rule 39	5
14.2	Dépôt d'une requête sur le fond	3+
14.3	Poursuite de la procédure	3+
14.4	Audience	3+

15. Procédure devant une commission de litiges

(commission de 2
concertation des
banques d'épargne,
commission de
dispense des
cotisations
sociales...)

16. Arbitrage

16.1	Base	4
------	------	---

12. Cassatie

12.1	Memorie	9
12.2	Verzoek om rechtsbijstand	1

13. Grondwettelijk hof

13.1	Verzoek tot nietigverklaring	9
13.2	Na verwijzing door rechtbank of hof met memorie	4

14. Internationale rechtscolleges

14.1	Rule 39	5
14.2	Indienen verzoekschrift ten gronde	3+
14.3	Verderzetten procedure	3+
14.4	Zitting	3+

15. Procedure voor een geschillencommissie

(overlegcommissie 2
spaarbanken, commissie
vrijstelling sociale bijdrage,
...)

16. Arbitrage

16.1	Basis	4
------	-------	---

16.2	Rédaction de conclusions (quel que soit le nombre de conclusions)	3+	16.2	Opstellen conclusies (ongeacht het aantal conclusies)	3+
16.3	Audience supplémentaire autre que remise	2+	16.3	Bijkomende zitting andere dan uitstel	2+
17. Prestations supplémentaires			17. Extra prestaties		
17.1	Descente sur les lieux (par réunion)	2+	17.1	Plaatsopneming (per vergadering)	2+
17.2	Demande d'assistance judiciaire	1+	17.2	Verzoek om rechtsbijstand	1+
17.3	Médiation		17.3	bemiddeling	
17.3.1	Médiation suivie par une procédure par session (l'avocat accompagne le client et est présent à la médiation) indépendamment du changement éventuel d'avocat	2	17.3.1	Bemiddeling gevolgd door procedure per sessie (advocaat begeleidt cliënt en is aanwezig bij bemiddeling) ongeacht eventuele wijziging advocaat	2
17.3.2	Médiation non suivie par une procédure par session (l'avocat accompagne le client et est présent à la médiation)	4	17.3.2	Bemiddeling niet gevolgd door procedure per sessie (advocaat begeleidt cliënt en is aanwezig bij bemiddeling)	4
17.4	Assistance d'audition en tant que personne de confiance pour mineur	2+	17.4	Bijstand hoorrecht als vertrouwenspersoon minderjarige	2+
18. Frais de dossier			18. Dossierkosten		

20% du montant alloué (hormis le montant des frais de déplacement)

20% van het toegekende bedrag (exclusief het bedrag verplaatsingskosten)

19. Déplacements

19. Verplaatsingen

19.1. Les frais de déplacement sont indemnisés à raison de 0,0125 points par km à partir du cabinet avec un minimum de 20 km.

19.1. De verplaatsingskosten worden vergoed à ratio 0,0125 punten per km te rekenen vanaf kantoor en met een minimum van 20 km.

19.2. Les frais de déplacement pour l'assistance lors d'interrogatoires ou d'audiences pendant le week-end, les jours fériés et les nuits sont indemnisés à raison de 0,0125 points par km à compter du domicile avec un minimum de 20 km.

19.2. De verplaatsingskosten voor bijstand bij verhoren of zittingen tijdens het weekend, op feestdagen en 's nachts worden vergoed aan 0,0125 punten euro per km te rekenen vanaf thuis en met een minimum van 20 km.

Chaque année, une fois la valeur du point déterminée, les autorités visées à l'article 488 du Code judiciaire vérifient que le montant de l'indemnisation ne dépasse pas 0,625 euros par km. Le cas échéant, le coefficient par point est adapté par arrêté ministériel.

Elk jaar, wanneer de waarde van het punt is bepaald, controleren de in artikel 488 van het Gerechtelijk Wetboek bedoelde overheden dat het bedrag van de vergoeding 0,625 euro per km niet overschrijdt. In voorkomend geval wordt de coëfficiënt per punt aangepast bij ministerieel besluit. "

20. Assistance (téléphonique ou sur place) aux interrogatoires ou audiences pendant le week-end, les jours fériés et les nuits punten x2

20. Bijstand bij verhoren (telefonisch of ter plaatste) of zittingen tijdens het weekend, op feestdagen en 's nachts punten x2

Le week-end débute le vendredi soir à 19h00 et se termine le lundi matin à 7h00

Het weekend begint vrijdagavond 19u00 en eindigt maandagochtend

; un jour férié débute le soir qui le précède à 19h00 et se poursuit jusqu'au matin qui le suit à 7h00 ; la nuit débute à 19h00 et se poursuit jusqu'à 7h00.

- 21.** En ce qui concerne les tâches dont les points ne sont pas explicitement prévus par la liste, il convient de travailler par analogie.

Bruxelles, le 19 juillet 2016

Le Ministre de la Justice,

7u00; een feestdag start de avond voor de feestdag om 19u00 en loopt tot de ochtend na de feestdag 7u00; de nacht loopt van 19u00 tot 7u00.

- 21.** Voor taken waarin de lijst van de aan te rekenen punten niet uitdrukkelijk voorziet, dient er per analogie gewerkt te worden.

Brussel, 19 juli 2016

De Minister van Justitie,

X. Rechtsbijstand (art. 664-699ter Ger.W.)

[HOOFDSTUK I](#) - Omschrijving. <ingevoegd bij W 2006-07-01/72, art. 2; Inwerkingtreding : 10-08-2006>

Art. 664. Rechtsbijstand bestaat erin degenen die niet over de nodige [¹ bestaansmiddelen]¹ beschikken om de kosten van rechtspleging, zelfs van een buitengerechtelijke rechtspleging, te bestrijden, geheel of ten dele te ontslaan van de betaling van de (diverse rechten), registratie-, griffie- en uitgifterechten en van de andere kosten welke deze rechtspleging medebrengt. Hij verschaft aan de betrokkene ook kosteloos de tussenkomst van openbare en ministeriele ambtenaren onder de hierna bepaalde voorwaarden. <W 2006-12-19/33, art. 66, 083; Inwerkingtreding: 01-01-2007>

(Hij biedt de betrokkene tevens de mogelijkheid kosteloos bijstand te genieten van een technisch adviseur bij gerechtelijke deskundigenonderzoeken.) <W 2006-07-20/39, art. 10, 076; Inwerkingtreding : 01-01-2007>

(1)<W [2016-07-06/01](#), art. 15, 146; Inwerkingtreding : 01-09-2016> [HOOFDSTUK II](#) - Toepassingsgebied. <ingevoegd bij W 2006-07-01/72, art. 3; Inwerkingtreding : 10-08-2006> [Art. 665](#). Rechtsbijstand kan worden verleend:

1° voor alle handelingen betreffende vorderingen die voor een rechter van de rechterlijke orde, een administratieve rechtbank of een scheidsgerecht moeten worden gebracht of er aanhangig zijn;

2° voor handelingen betreffende de tenuitvoerlegging van vonnissen en arresten;

3° voor rechtsplegingen op verzoekschrift;

4° voor de proceshandelingen die behoren tot de bevoegdheid van een lid van de rechterlijke orde of waarbij een openbare of een ministeriele ambtenaar moet optreden.

5° (voor procedures van [¹ buitengerechtelijke]¹ of gerechtelijke bemiddeling, die geleid worden door een bemiddelaar die erkend is door de in artikel 1727 bedoelde commissie.) <W 2005-02-21/36, art. 2, 071; Inwerkingtreding : 30-09-2005>

(6° voor alle buitengerechtelijke procedures die opgelegd zijn bij wet of door de rechter;

7° voor de tenuitvoerlegging van authentieke akten in andere lidstaten van de Europese Unie in het kader van artikel 11 van richtlijn 2003/8/EG van de Raad van 27 januari 2003 tot verbetering van de toegang tot de rechter bij grensoverschrijdende geschillen, door middel van gemeenschappelijke minimumvoorschriften betreffende rechtsbijstand bij die geschillen, onder de in deze richtlijn bepaalde voorwaarden.) <W 2006-07-01/72, art. 12, 077; Inwerkingtreding : 10-08-2006>

(8° voor bijstand van een technisch adviseur bij gerechtelijke deskundigenonderzoeken.) <W 2006-07-20/39, art. 11, 076; Inwerkingtreding : 01-01-2007>

(1)<W [2018-06-18/03](#), art. 207, 167; Inwerkingtreding : 12-07-2018>

[Art. 666](#). Wanneer vermoed wordt dat het actief van een faillissement ontoereikend zal zijn om de eerste vereffeningskosten te dekken, beveelt de rechter voor wie de zaak aanhangig is, ambtshalve of op verzoek van de curator de kosteloze rechtspleging.

De kosteloosheid wordt ook verleend voor handelingen en rechtsplegingen tot bewaring van recht, totdat de termijn van veertig dagen, te rekenen van het vonnis van faillietverklaring, is verstreken.

[Art. 667](#).¹ Rechtsbijstand wordt verleend aan de personen van Belgische nationaliteit, indien zij aantonen dat hun bestaansmiddelen ontoereikend zijn. ² Om te bepalen dat personen over ontoereikende bestaansmiddelen beschikken, zijn de artikelen 508/13/1 en 508/13/2 van overeenkomstige toepassing, met dien verstande dat de woorden "het bureau voor juridische bijstand" moeten worden gelezen, naargelang van het geval, als "het bureau

voor rechtsbijstand" of "de rechter".]² De aanvragen in verband met zaken die kennelijk onontvankelijk of kennelijk ongegrond lijken, worden geweigerd.

De beslissing van het bureau voor juridische bijstand waarbij gedeeltelijk of volledig kosteloze juridische tweedelijnsbijstand wordt verleend, vormt het bewijs voor ontoereikende bestaansmiddelen.

Een jaar na de beslissing van het bureau voor juridische bijstand kan het bureau voor rechtsbijstand of de rechter die de rechtsbijstand verleent nagaan of de voorwaarden van ontoereikende bestaansmiddelen nog steeds gelden.

In het geval waarin het bureau voor juridische bijstand een einde maakt aan de juridische tweedelijnsbijstand op grond van het feit dat de begunstigde niet langer voldoet aan de voorwaarden bepaald bij artikel 508/13, zendt de advocaat deze beslissing onverwijld over aan het bureau voor rechtsbijstand of aan de bevoegde rechter.]¹

(1)<W [2016-07-06/01](#), art. 16, 146; Inwerkingtreding : onbepaald en ten laaste op 01-09-2016>

(2)<W [2020-07-31/02](#), art. 10, 180; Inwerkingtreding : 01-09-2020>

[Art. 668](#).<W 15-12-1980, art. 90> Rechtsbijstand kan onder dezelfde voorwaarden worden verleend aan :

- a) vreemdelingen, overeenkomstig de internationale verdragen;
- b) onderdanen van een Lid-Staat van de Raad van Europa;
- c) enig ander vreemdeling die op regelmatige wijze in België zijn gewone verblijfplaats heeft (of die op regelmatige wijze verblijft in één van de lidstaten van de Europese Unie); <W 2006-07-01/72, art. 14, 077; Inwerkingtreding : 10-08-2006>
- d) alle vreemdelingen, in de procedures waarin is voorzien bij de wet betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijft, de vesting en de verwijdering van vreemdelingen;
- [¹ e) alle vreemdelingen die op onregelmatige wijze in België hun verblijfplaats hebben onder voorwaarde dat zij een poging hebben ondernomen hun verblijf in België te regulariseren, dat hun vordering hoogdringend is en dat het gaat om vragen betreffende de uitoefening van een fundamenteel recht.]¹

(1)<W [2016-07-06/01](#), art. 17, 146; Inwerkingtreding : 24-07-2016>

[HOOFDSTUK III](#). - Rechtspleging. <ingevoegd bij W 2006-07-01/72, art. 4; Inwerkingtreding : 10-08-2006>

[Art. 669](#). Wanneer aan de verzoeker rechtsbijstand wordt verleend, kan daaraan, al naar gelang van het bedrag van zijn [² bestaansmiddelen]², de voorwaarde worden verbonden dat hij een som, te bepalen in de beslissing die de bijstand verleent, in handen van de [¹ bevoegde ontvanger van de administratie van de Federale Overheidsdienst Financiën belast met de inning en de invordering van de niet-fiscale schuldvorderingen]¹ zal storten.

(1)<W [2016-07-01/01](#), art. 93, 145; Inwerkingtreding : 01-01-2017. Zie ook art. 108>

(2)<W [2016-07-06/01](#), art. 18, 146; Inwerkingtreding : 01-09-2016>

[Art. 670](#). Het verzoek om rechtsbijstand wordt gebracht voor het bureau van de rechtbank waarvoor het geschil aanhangig moet worden gemaakt of, naar gelang van het geval, van de plaats waar de handeling moet worden verricht.

Het wordt evenwel ingediend bij het bureau van het Hof van Cassatie, bij het bureau van het hof van beroep of van het arbeidshof, de vrederechter of de politierechtbank, wanneer het geschil tot hun bevoegdheid behoort of de te verrichten handeling aan hun rechtsmacht onderworpen is.

[Art. 671.](#) Rechtsbijstand wordt alleen verleend voor de proceshandelingen die moeten worden verricht en voor de gewone afschriften van of de uittreksels uit de stukken die moeten worden voorgebracht vóór de rechter voor wie het geschil aanhangig is of wordt gemaakt, de betekening van de eindbeslissing daaronder begrepen. (Rechtsbijstand dekt eveneens de kosten en het ereloon van de bemiddelaar in het kader van een gerechtelijke of [¹ buitengerechtelijke]¹ bemiddeling die geleid wordt door een bemiddelaar die erkend is door de in artikel 1727 bedoelde commissie (alsmede de kosten en het ereloon van de technisch adviseurs die de partijen bijstaan in het kader van door een rechter bevolen deskundigenonderzoeken).) <W 2005-02-21/36, art. 3, 071; Inwerkingtreding : 30-09-2005> <W 2006-07-20/39, art. 12, 076; Inwerkingtreding : 01-01-2007>

In geval van hoger beroep of voorziening in cassatie wordt het verzoek om bijstand gedaan aan het bureau van de rechtbank of van het hof waar het rechtsmiddel wordt ingesteld.

(1)<W [2018-06-18/03](#), art. 208, 167; Inwerkingtreding : 12-07-2018>

[Art. 672.](#) De burgerlijke partij en de burgerrechtelijk aansprakelijke partij kunnen rechtsbijstand aanvragen bij een, zelfs mondeling gedaan, verzoek aan de rechter voor wie de vervolging aanhangig is.

[Art. 672bis.](#) <Ingevoegd bij W 1998-01-07/63, art. 3; Inwerkingtreding : 04-04-1998> Ingeval de vraag bedoeld in de artikelen 671 en 672 wordt gedaan samen met het verzoek bedoeld in artikel 674bis, wordt die vraag gebracht voor de bevoegde rechter en volgens de rechtspleging van dit laatste artikel.

[Art. 673.](#) In spoedeisende gevallen en in alle zaken kan de voorzitter van de rechtbank of van het hof en, gedurende het geding, de rechter voor wie de zaak aanhangig is, op een zelfs mondeling gedaan verzoek rechtsbijstand verlenen voor de handelingen die zij bepalen.

[Art. 674.](#) (Opgeheven) <W 2006-07-01/72, art. 15, 077; Inwerkingtreding : 10-08-2006>

[Art. 674bis.](#) <Ingevoegd bij W 1998-01-07/63, art. 2; Inwerkingtreding : 04-04-1998> § 1. In strafzaken kunnen de verdachte, de burgerrechtelijk aansprakelijke partij, de burgerlijke partij en ieder die zich op grond van het dossier zou kunnen beroepen op een nadeel, om rechtsbijstand verzoeken met het oog op het verkrijgen van afschriften van stukken uit het dossier.

§ 2. Het verzoek wordt door middel van een verzoekschrift gebracht :

1° voor de voorzitter van de raadkamer of de kamer van inbeschuldigingstelling wanneer de procureur des Konings of de procureur-generaal, in voorkomend geval, de regeling van de rechtspleging vordert;

2° voor de politierechtbank of voor de voorzitter van de kamer van de correctionele rechtbank, wanneer de verdachte is gedagvaard of is opgeroepen bij proces-verbaal zoals voorzien bij artikel 216quater van het Wetboek van Strafvordering;

3° voor de voorzitter van de kamer van het hof van beroep;

4° voor de voorzitter van het hof van assisen.

(5° voor de voorzitter van de kamer van de correctionele rechtbank of de voorzitter van de kamer van het hof van beroep die in hoger beroep kennis neemt van de strafvordering.) <W 2003-01-06/31, art. 2, 061; Inwerkingtreding : 01-03-2003>

(lid 2 opgeheven) <W 2003-01-06/31, art. 2, 061; Inwerkingtreding : 01-03-2003>

§ 3. Wanneer de regeling van de rechtspleging is gevorderd door de procureur des Konings of de procureur-generaal, in voorkomend geval, wordt het verzoek om rechtsbijstand voor de afgifte van afschriften uit het dossier, op straffe van verval, wat betreft de opgeroepen partijen, uiterlijk op de eerste zitting ingediend.

§ 4. Wanneer de zaak zonder verwijzingsbeschikking voor de politierechtbank of de correctionele rechtbank, dan wel, in geval van toepassing van artikel 479 en volgende van het Wetboek van Strafvordering, voor het hof van beroep wordt gebracht, wordt het verzoek om rechtsbijstand voor de afgifte van afschriften van stukken uit het dossier, op straffe van verval, binnen acht dagen na de dagvaarding of de oproeping ingediend.

De tekst van het eerste lid van deze paragraaf wordt in de dagvaarding of de oproeping vermeld.

(Wanneer de strafvordering in hoger beroep aanhangig wordt gemaakt voor de correctionele rechtbank of het hof van beroep wordt het verzoek om rechtsbijstand voor de afgifte van afschriften van stukken uit het dossier, op straffe van verval, binnen acht dagen na de verklaring van hoger beroep ingediend. Indien hoger beroep wordt ingesteld door het openbaar ministerie of door de burgerlijke partij, zonder dat de beklaagde hoger beroep heeft ingesteld, wordt het verzoek om rechtsbijstand op straffe van verval binnen acht dagen na de dagvaarding ingediend.

De tekst van het derde lid van deze paragraaf wordt in de dagvaarding in hoger beroep vermeld.) <W 2003-01-06/31, art. 2, 061; Inwerkingtreding : 01-03-2003>

§ 5. Behoudens indien hij kan aantonen dat hij niet tijdig in kennis is gesteld, moet ieder die zich op grond van het dossier zou kunnen beroepen op een nadeel, op straffe van verval zijn verzoekschrift indienen, uiterlijk de vijfde dag vóór de eerste zitting waarop het vonnisgerecht kennis neemt van de strafvordering.

§ 6. Het verzoekschrift wordt ondertekend door de verzoeker of zijn advocaat. Het wordt, al naar gelang van het geval, ter zitting of ter griffie neergelegd, dan wel bij ter post aangetekende brief aan de griffie toegestuurd. De datum vermeld op het bewijs van afgifte van het verzoekschrift aan de postdienst geldt als datum van neerlegging. Het mondelinge verzoek wordt ter zitting gedaan en daarvan wordt melding gemaakt op het (het [1 zittingsblad]¹); <W 2006-07-10/39, art. 24, 078; Inwerkingtreding : 01-01-2013 (zie W 2012-12-31/01, art. 16)>

het kan ook bij verklaring ter griffie ingediend worden. De door de griffier opgenomen verklaring wordt bij het dossier gevoegd.

De verzoeker duidt de stukken aan waarvan hij een afschrift wenst zo hij de gelegenheid heeft gehad het dossier te raadplegen.

Alleen van stukken die voorkomen in het dossier op het tijdstip waarop het verzoek wordt ingediend, kan een afschrift worden gevraagd. Bij het verzoek worden de stukken gevoegd die in artikel 676 worden vermeld.

§ 7. De behandeling van het verzoek om rechtsbijstand voor de afgifte van afschriften geschiedt met gesloten deuren. Dit geschiedt op een latere zitting wanneer het verzoek is neergelegd of gedaan ter griffie. Wanneer het verzoek mondeling ter zitting wordt gedaan, geschiedt dit op de zitting waarop de rechter kennis neemt van de strafvordering.

De voorzitter of de rechter beslist nadat de verzoeker of zijn advocaat en het openbaar ministerie zijn gehoord of daartoe de gelegenheid hebben gekregen.

De voorzitter of de rechter kan het verzoek verwerpen of er gedeeltelijk dan wel geheel uitspraak over doen. In zijn beslissing wijst de voorzitter of de rechter de stukken aan waarvoor hij rechtsbijstand voor de afgifte van afschriften toestaat.

§ 8. Degene wiens verzoek geheel of gedeeltelijk is ingewilligd, kan een nieuw verzoek indienen betreffende de stukken die later bij het dossier zijn gevoegd.

Het verzoek wordt, op straffe van verval, ingediend uiterlijk de vijfde dag vóór de zitting van het vonnisgerecht.

Worden na afloop van de termijn bedoeld in het tweede lid nieuwe stukken later bij het dossier gevoegd, dan geeft de griffier kosteloos een afschrift van deze stukken af aan de partijen aan wie voorheen reeds rechtsbijstand voor het verkrijgen van afschriften is verleend.

§ 9. De beslissing van de rechter inzake rechtsbijstand voor de afgifte van afschriften van stukken uit het dossier is niet vatbaar voor verzet. Hoger beroep kan door de verzoeker of het openbaar ministerie worden ingesteld binnen een termijn van vierentwintig uren die begint te lopen vanaf de uitspraak.

Hoger beroep wordt bij de griffie van het gerecht dat de beslissing heeft gewezen, ingesteld overeenkomstig de regels die in strafzaken van toepassing zijn.

Het wordt binnen vijftien dagen na het instellen ervan behandeld :

1° door de raadkamer in geval van hoger beroep tegen de beslissing van de politierechtbank;

2° door de kamer van inbeschuldigingstelling in geval van hoger beroep tegen de beslissing van de raadkamer of de correctionele rechtbank.

§ 10. Tegen de beslissingen betreffende de rechtsbijstand voor de afgifte van afschriften van stukken uit het dossier kan geen cassatieberoep worden ingesteld.

§ 11. De rechtspleging betreffende de rechtsbijstand voor de afgifte van afschriften van stukken uit het dossier in strafzaken mag de normale berechting van de strafvordering niet vertragen.

(1)<W [2014-04-25/23](#), art. 30, 125; Inwerkingtreding : 24-05-2014>

[Art. 675.](#) Voor de rechtbank van eerste aanleg, de arbeidsrechtbank of de ^[1] ondernemingsrechtbank^[1] richt de verzoeker aan het bureau een (schriftelijk verzoek) in tweevoud, ondertekend door hem of door zijn advocaat (. Dit verzoek is aan geen andere formaliteiten onderworpen. De verzoeker) kan ook mondeling aan het bureau zijn verzoek doen; in dat geval stelt de griffier een beknopte nota op waarin het onderwerp van het verzoek wordt uiteengezet. In beide gevallen voegt de verzoeker bij zijn aanvraag de stukken, voorgeschreven in artikel 676 of, in voorkomend geval, in artikel 677. <W 2006-07-01/72, art. 16, 1° en 2°, 077; Inwerkingtreding : 10-08-2006>

(Lid 2, 3, 4 en 5 opgeheven) <W 2006-07-01/72, art. 16, 3°, 077; Inwerkingtreding : 10-08-2006>

(Voor de vrederechter mag rechtsbijstand worden toegestaan op eenvoudig schriftelijk of mondeling verzoek, waarbij de stukken bedoeld in artikel 676 of 677 worden gevoegd.) <W 2006-07-01/72, art. 16, 4°, 077; Inwerkingtreding : 10-08-2006>

(1)<W [2018-04-15/14](#), art. 252, 163; Inwerkingtreding : 01-11-2018>

[Art. 676.](#) <W 1998-11-23/34, art. 6, 041; Inwerkingtreding : 01-09-2001> ^[1] Het bureau voor rechtsbijstand of de rechter, kan, hetzij aan de rechtzoekende hetzij aan derden, inclusief overheidsinstanties, alle informatie opvragen die nuttig wordt geacht, waaronder het laatste aanslagbiljet, om zich ervan te vergewissen dat de voorwaarden van de rechtsbijstand zijn vervuld.^[1]

Voor de toepassing van deze bepaling kunnen de ambtenaren van het bestuur van financiën ontslagen worden van de geheimhouding die hun opgelegd is bij de gecoördineerde wetten op de inkomstenbelastingen.

(1)<W [2020-07-31/02](#), art. 11, 180; Inwerkingtreding : 01-09-2020>

[Art. 677.](#) (Onverminderd artikel 508/17 en onverminderd de mogelijkheid om het verzoek in te dienen via de bevoegde autoriteiten in de zin van de in artikel 508/24, § 1, genoemde richtlijn, richt de verzoeker die in het buitenland verblijft zijn verzoek aan het bureau of de rechter, aan de hand van het formulier, bedoeld in artikel 16 van de in artikel 508/ 24, § 1, genoemde richtlijn. Hij voegt hierbij de stukken waaruit de stand van zijn ^[1] bestaansmiddelen^[1] blijkt, zoals zij vereist worden door de wet van het land waar hij verblijft.) <W 2006-07-01/72, art. 17, 077; Inwerkingtreding : 10-08-2006>

Indien de aangelegenheid in dat land niet bij de wet is geregeld of indien het niet mogelijk is zich naar de aldaar geldende wet te gedragen, voegt hij bij zijn aanvraag een verklaring, afgelegd vóór de Belgische consulaire ambtenaar van zijn verblijfplaats, waarin zijn verblijfplaats wordt vermeld en zijn bestaansmiddelen en lasten omstandig worden opgegeven.

(1)<W [2016-07-06/01](#), art. 18, 146; Inwerkingtreding : 01-09-2016>

[Art. 678](#). <W 2006-07-01/72, art. 18, 077; Inwerkingtreding : 10-08-2006> Het bureau doet uitspraak op basis van de stukken. Het kan ook het verzoek onderzoeken.

Voor dit onderzoek, kan het zich tot het openbaar ministerie wenden met een verzoek om verslag.

Het bureau kan voor dit onderzoek de verzoeker in raadkamer oproepen. De oproeping wordt hem door de griffier bij gerechtsbrief gezonden.

Het bureau doet uitspraak binnen acht dagen na de indiening van het verzoek.

Binnen drie dagen na de uitspraak geeft de griffier bij gerechtsbrief kennis van de beschikking aan de verzoeker.

De behandeling geschiedt in raadkamer.

[Art. 679](#). (Opgeheven) <W 2006-07-01/72, art. 19, 077; Inwerkingtreding : 10-08-2006>

[Art. 680](#). Voor het bureau van het hof van beroep en van het arbeidshof wordt de rechtspleging gevolgd die bepaald is in de artikelen 675 tot (678). <W 2006-07-01/72, art. 20, 1°, 077; Inwerkingtreding : 10-08-2006>

(Lid 2 opgeheven) <W 2006-07-01/72, art. 20, 2°, 077; Inwerkingtreding : 10-08-2006>

[Art. 681](#). (Opgeheven) <W 2006-07-01/72, art. 21, 077; Inwerkingtreding : 10-08-2006>

[Art. 682](#). <W [2008-06-01/33](#), art. 2, 094; Inwerkingtreding : 26-06-2008> Voor het Bureau van het Hof van Cassatie wordt de rechtspleging gevolgd die bepaald is in de artikelen 675 tot 677. De behandeling geschiedt in raadkamer.

Behalve wanneer het de memorie van antwoord op de voorziening betreft, spreekt het Bureau van het Hof van Cassatie zich, in de in artikel 478 bedoelde aangelegenheden, over de aanvraag tot rechtsbijstand pas uit na advies van een door de stafhouder van de Orde aangewezen advocaat bij het Hof te hebben ingewonnen. Het kan echter de aanvraag zonder dat voorafgaand advies verwerpen als het vaststelt dat, ofwel het verzoek om rechtsbijstand, ofwel de voorgenomen cassatievoorziening, kennelijk niet ontvankelijk is of gegrond is op een kennelijk niet ernstig middel of dat de einddatum van de termijn voor het instellen van de cassatievoorziening te dichtbij ligt om een advocaat bij het Hof nog de kans te geven het tijdig in te stellen.

De beslissingen van het Bureau waarbij het verzoek wordt verworpen of de rechtsbijstand niet wordt toegekend, worden met redenen omkleed.

[Art. 682bis](#). <Ingevoegd bij W [2008-06-01/34](#), art. 2; Inwerkingtreding : 26-06-2008> In spoedeisende gevallen doet de eerste voorzitter uitspraak over het verzoekschrift na het advies van de procureur-generaal te hebben ingewonnen, zonder dat een voorafgaand advies van de advocaat bij het Hof van Cassatie vereist is en zonder dat de partijen moeten worden opgeroepen of gehoord.

[Art. 683](#). De beslissingen zijn uitvoerbaar van rechtswege en op de minuut, niettegenstaande voorziening. (De verzoekende partij kan) kosteloos de uitgifte ervan verkrijgen.

[Art. 684](#). Van de beslissing waarbij rechtsbijstand wordt verleend onder het in artikel 669 gemaakt voorbehoud, geeft de griffier kennis aan ^[1]de bevoegde ontvanger van de administratie van de Federale Overheidsdienst Financiën belast met de inning en de invordering van de niet-fiscale schuldvorderingen^[1], die op zijn beurt de griffier verwittigt zodra de consignatie heeft plaatsgehad.

Van deze consignatie maakt de griffier melding op de kant van de minuut van de beslissing.

(1)<W [2016-07-01/01](#), art. 94, 145; Inwerkingtreding : 01-01-2017. Zie ook art. 108>

[Art. 685.](#) Elke beslissing waarbij rechtsbijstand wordt verleend, wijst de openbare of ministeriële ambtenaren aan die hun dienst moeten verlenen.

[Art. 686.](#) Bij de aanvang van ieder gerechtelijk jaar maken de tuchtkamers van notarissen en van gerechtsdeurwaarders van het rechtsgebied een lijst op om de verdeling van de zaken onder de notarissen en de deurwaarders te regelen en zij zenden deze lijst aan de bureaus van eerste aanleg en van hoger beroep.

[Art. 687.](#) De dossiers betreffende de aanvragen om rechtsbijstand kunnen, naar gelang van het geval, aan een gemachtigde van de kamer van gerechtsdeurwaarders of aan een gemachtigde van de kamer van notarissen voor onderzoek worden voorgelegd, welke kamers een nota bij het dossier kunnen voegen. Die mededeling mag echter geen oorzaak zijn van vertraging in de behandeling van de zaken.

[HOOFDSTUK IV.](#) - Hoger Beroep. <ingevoegd bij W 2006-07-01/72, art. 5; Inwerkingtreding : 10-08-2006>

[Art. 688.](#) (Tegen de beslissingen van de vrederechters, van de politierechtbanken en van de bureaus voor rechtsbijstand van een rechtbank van eerste aanleg, van een arbeidsrechtbank of van een ¹ondernemingsrechtbank¹ kan hoger beroep worden ingesteld door de verzoeker.) <W 2006-07-01/72, art. 24, 077; Inwerkingtreding : 10-08-2006>

De procureur-generaal bij het hof van beroep kan de beslissingen van het bureau in hoger beroep naar het Hof van Cassatie verwijzen, doch uitsluitend wegens overtreding van de wet.

(1)<W [2018-04-15/14](#), art. 252, 163; Inwerkingtreding : 01-11-2018>

[Art. 689.](#) <W 2006-07-01/72, art. 25, 077; Inwerkingtreding : 10-08-2006> Hoger beroep wordt, op straffe van verval, binnen een maand na de kennisgeving van de uitspraak ingesteld bij een schriftelijk verzoek, dat bij de griffie van het gerecht in hoger beroep wordt ingediend. Dit verzoek is aan geen andere formaliteiten onderworpen dan de vermelding van de redenen, die op straffe van nietigheid is voorgeschreven.

De rechtspleging die is bepaald in artikel 678 wordt gevolgd.

[Art. 690.](#) Voorziening in cassatie wordt ingesteld bij een verklaring, die binnen tien dagen na de uitspraak ter griffie van het Hof van Cassatie wordt afgelegd, met redenen omkleed moet zijn en binnen tien dagen na de dagtekening ervan aan (de verzoeker) moet worden betekend, alles op straffe van nietigheid. <W 2006-07-01/72, art. 26, 077; Inwerkingtreding : 10-08-2006>

De betekening geschiedt met dagvaarding om op de bepaalde dag te verschijnen vóór het Hof van Cassatie. De regels in strafzaken moeten worden in acht genomen.

[HOOFDSTUK V.](#) - Kosten. <ingevoegd bij W 2006-07-01/72, art. 6; Inwerkingtreding : 10-08-2006>

[Art. 691.](#) Indien (de verzoeker) de taal niet verstaat, die wordt gebruikt voor het bureau in eerste aanleg of in hoger beroep, is in alle delen van het land de tussenkomst van een tolk verplicht. Deze kosten komen ten laste van het Rijk. <W 2006-07-01/72, art. 27, 077; Inwerkingtreding : 10-08-2006>

[Art. 692.](#) De reis- en verblijfkosten van de magistraten, openbare of ministeriële ambtenaren, de kosten en het

ereloon van de deskundigen, het getuigengeld, overeenkomstig de regels in de hoofdstukken betreffende het deskundigenonderzoek en het getuigenverhoor gesteld, (de kosten en het ereloon van de bemiddelaar in het kader van een gerechtelijke of ^[1] buitengerechtelijke^[1] bemiddeling die geleid wordt door een bemiddelaar die erkend is door de in artikel 1727 bedoelde commissie), de kosten van opneming in de nieuwsbladen, wanneer de wet zulks voorschrijft of de rechter daartoe verlof geeft, de uitgaven en een vierde van het loon van de gerechtsdeurwaarders, alsmede de uitgaven van de andere openbare of ministeriële ambtenaren worden, ter ontlasting van hem die bijstand geniet, voorgesloten op de wijze bepaald in het algemeen reglement op de gerechtskosten in strafzaken. <W 2005-02-21/36, art. 4, 071; Inwerkingtreding : 30-09-2005>

(De reiskosten gemaakt door hem die rechtsbijstand geniet wanneer zijn fysieke aanwezigheid ter terechtzitting bij de wet of door de rechter geboden is, worden, te zijner ontlasting, voorgesloten op de wijze bepaald in het algemeen reglement op de gerechtskosten in strafzaken.

Hetzelfde geldt voor de kosten voor het tolken, indien de vreemdeling de taal van de rechtspleging niet begrijpt.

Op dezelfde wijze zullen de kosten voor het vertalen van de stukken gevraagd door de wet of door de rechter voorgesloten worden ter ontlasting van de vreemdeling, bedoeld in vorig lid.) <W 2006-07-01/72, art. 28, 077; Inwerkingtreding : 10-08-2006>

De Koning stelt zo nodig regels omtrent de toepassing van dit artikel.

(1)<W [2018-06-18/03](#), art. 209, 167; Inwerkingtreding : 12-07-2018>

[Art. 692bis](#). <Ingevoegd bij W 2006-07-20/39, art. 13; Inwerkingtreding : 01-01-2007> De kosten en het ereloon van de technisch adviseurs die de partijen bijstaan bij door de rechter bevolen deskundigenonderzoeken worden, ter ontlasting van hem die bijstand geniet, voorgesloten.

De Koning bepaalt zo nodig het bedrag van deze kosten en dit ereloon en stelt regels vast volgens welke zij worden begroot, betaald en in voorkomend geval geïnd.

[HOOFDSTUK VI](#). - Verhaal door de Staat. <ingevoegd bij W 2006-07-01/72, art. 7; Inwerkingtreding : 10-08-2006>

[Art. 693](#). De emolumenten en het ereloon van de openbare en ministeriële ambtenaren, met uitzondering van een vierde van het loon van de gerechtsdeurwaarders, de in debet vereffende rechten en geldboeten en de door ^[1] de administratie van de Federale Overheidsdienst Financiën belast met de inning en de invordering van de niet-fiscale schuldvorderingen^[1] gedane voorschotten kunnen in alle gevallen worden verhaald op hem die rechtsbijstand heeft genoten, indien uitgemaakt wordt dat zich in zijn vermogen, ^[2] bestaansmiddelen^[2] of lasten een wijziging heeft voorgedaan sedert de beslissing waarbij hem rechtsbijstand is verleend, en hij derhalve in staat is te betalen.

Dat verhaal kan bovendien hoofdelijk op de tegenpartij worden uitgeoefend, indien deze in de kosten veroordeeld is of indien in de loop van het geding een dading is aangegaan.

(1)<W [2016-07-01/01](#), art. 95, 145; Inwerkingtreding : 01-01-2017. Zie ook art. 108>

(2)<W [2016-07-06/01](#), art. 18, 146; Inwerkingtreding : 01-09-2016>

[Art. 694](#). ^[1] Indien de tegenpartij van diegene die rechtsbijstand geniet, in de kosten wordt veroordeeld, doet de griffier binnen een maand aan de bevoegde ontvanger van de administratie van de Federale Overheidsdienst Financiën belast met de inning en de invordering van de niet-fiscale schuldvorderingen een uittreksel uit het vonnis toekomen.

In geval van dading zijn de partijen ertoe gehouden bij een aangetekende brief aan de administratie van de Federale Overheidsdienst Financiën belast met de inning en de invordering van de niet-fiscale schuldvorderingen mee te delen dat het geschil beëindigd is. Deze mededeling moet geschieden binnen zestig dagen nadat de overeenkomst getroffen is. Bij gebreke daarvan wordt aan elke partij een administratieve geldboete van ten minste vijftig euro opgelegd, welke kan worden gebracht op het dubbele van de gerechtskosten, door de administratie voorgeschoten.¹

(1)<W [2016-07-01/01](#), art. 96, 145; Inwerkingtreding : 01-01-2017. Zie ook art. 108>

[Art. 695.](#)² De Federale Overheidsdienst Financiën belast met de inning en de invordering van de niet-fiscale schuldvorderingen verhaalt de eraan verschuldigde gelden overeenkomstig de artikelen 3 en volgende van de domaniale wet van 22 december 1949.²

[² ...]².

Wanneer het gaat om een faillissement waarvan het actief onvoldoende is om de kosten van de rechtspleging te dekken, dan worden de kosten en rechten in de volgende orde terugbetaald:

1° de voorschotten van de Staat;

2° de erelonen van de [¹ curatoren]¹ en de openbare of ministeriële ambtenaren;

3° de aan de Staat verschuldigde rechten.

(1)<W [2014-05-05/09](#), art. 29, 129; Inwerkingtreding : 18-07-2014>

(2)<W [2016-07-01/01](#), art. 97, 145; Inwerkingtreding : 01-01-2017. Zie ook art. 108>

[Art. 696.](#) Het voorschot, overeenkomstig artikel 669 gestort door hem die rechtsbijstand geniet, wordt gebruikt voor de betaling van de kosten en erelonen verschuldigd aan de gerechtsdeurwaarders, notarissen, deskundigen (, de bemiddelaars die erkend zijn door de in artikel 1727 bedoelde commissie) en getuigen, naar de tijdsorde van de onderscheiden werkzaamheden. Blijft er van het voorschot bij afloop van het geding nog een deel over, dan wordt dit, na betaling van alle aan de schatkist toekomende rechten, teruggegeven aan hem die de bijstand heeft genoten, op overlegging van het bewijs dat het geding ten einde is. <W 2005-02-21/36, art. 5, 071; Inwerkingtreding : 30-09-2005>

[Art. 697.](#) De rechtsoverdracht tot verhaal van de aan de schatkist verschuldigde sommen verjaart door verloop van dertig jaren, te rekenen van de dag der registratie wanneer het in debet vereffende rechten betreft, en te rekenen van de dag waarop [¹ de administratie van de Federale Overheidsdienst Financiën belast met de inning en de invordering van de niet-fiscale schuldvorderingen de betaling heeft gedaan, wanneer het voorschotten van deze administratie betreft]¹.

(1)<W [2016-07-01/01](#), art. 98, 145; Inwerkingtreding : 01-01-2017. Zie ook art. 108>

[HOOFDSTUK VII.](#) - Intrekking. <ingevoegd bij W 2006-07-01/72, art. 8; Inwerkingtreding : 10-08-2006>

[Art. 698.](#) Zolang de zaak niet ten einde is, kan de rechtsbijstand worden ingetrokken, indien hij alleen verkregen is op grond van onjuiste verklaringen of indien het gevorderde bij de akte van rechtsingang verschilt van wat in het verzoekschrift om rechtsbijstand is gevraagd.

De vordering tot intrekking kan uitgaan van elke partij in het geding en van het openbaar ministerie. Zij wordt ingesteld bij een met redenen omkleed verzoekschrift en betekend met dagvaarding om op een bij beschikking te bepalen dag te verschijnen voor de rechtbank waarvoor het geschil aanhangig is. De partijen dienen in

persoon te verschijnen indien de rechter het beveelt.

Deze kan, indien hij het geraden acht, de vordering voor nadere inlichtingen zenden aan het bureau dat de bijstand heeft verleend. Hij gelast zodanige onderzoeksmaatregelen als hij dienstig oordeelt, en doet in laatste aanleg uitspraak over de vordering tot intrekking.

De door de Staat voorgeschoten kosten, de voorlopig niet-geïnde rechten, de emolumenten en het ereloon van de openbare en ministeriële ambtenaren, behalve het reeds betaalde deel van het gerechtsdeurwaardersloon, kunnen onmiddellijk worden geëist van de partij aan wie de rechtsbijstand ontnomen is.

[Art. 699](#). Hij die door bewust onjuiste verklaringen of door andere bedrieglijke middelen rechtsbijstand verkrijgt of tracht te verkrijgen zonder recht erop te hebben, wordt gestraft met gevangenisstraf van acht dagen tot een jaar en met geldboete van 100 F tot 5 000 F, of met een van die straffen alleen.

Alle bepalingen van boek I van het Strafwetboek, met inbegrip van hoofdstuk VII en artikel 85, zijn van toepassing op deze misdrijven.

[HOOFDSTUK VIII](#). - Grensoverschrijdende geschillen bedoeld in richtlijn 2003/8/EG. <ingevoegd bij W 2006-07-01/72, art. 9; Inwerkingtreding : 10-08-2006>

[Art. 699bis](#). <ingevoegd bij W 2006-07-01/72, art. 10; Inwerkingtreding : 10-08-2006> Artikel 508/24 is van overeenkomstige toepassing op de grensoverschrijdende geschillen in de zin van richtlijn 2003/8/EG van de Raad van 27 januari 2003 tot verbetering van de toegang tot de rechter bij grensoverschrijdende geschillen, door middel van gemeenschappelijke minimumvoorschriften betreffende rechtsbijstand bij die geschillen.

[Art. 699ter](#). <ingevoegd bij W 2006-07-01/72, art. 11; Inwerkingtreding : 10-08-2006> De persoon die niet over ontoereikende [¹ bestaansmiddelen]¹ beschikt in de zin van artikel 667, kan evenwel rechtsbijstand genieten indien hij het bewijs levert dat hij de kosten niet kan dragen als gevolg van de verschillen in de kosten van levensonderhoud tussen de lidstaat waar hij zijn woonplaats of gewone verblijfplaats heeft en België.

(1)<W [2016-07-06/01](#), art. 18, 146; Inwerkingtreding : 01-09-2016>

XI. Overige wetgeving

- Art. 432*bis* Ger.W.
- Art. 446*ter* Ger.W.
- Art. 488 Ger.W.
- Art. 495 Ger.W.
- Art. 728 Ger.W.

Art. 432*bis* Ger.w.

[Art. 432bis](#).<Ingevoegd bij W 2006-06-21/36, art. 2; Inwerkingtreding : 01-11-2006> De persoon die om inschrijving verzoekt of die het voorwerp is van een weglating ^[1] of van een maatregel bedoeld in artikel 508/8, tweede lid,¹ kan tegen de beslissingen genomen door de raad van de Orde hoger beroep instellen bij de tuchtraad van beroep.

Het hoger beroep wordt aan de voorzitter van de tuchtraad van beroep ter kennis gebracht bij een ter post aangetekende brief gericht binnen vijftien dagen te rekenen van de kennisgeving van de beslissing.

(1)<W [2016-07-06/01](#), art. 2, 205; Inwerkingtreding : 01-09-2016>

[Art. 432bis_FRANSE_GEMEENSCHAP](#).

<Ingevoegd bij W 2006-06-21/36, art. 2; Inwerkingtreding : 01-11-2006> De persoon die om inschrijving verzoekt of die het voorwerp is van een weglating ^[1] of van een maatregel bedoeld in artikel 508/8, tweede lid,¹ ^[2] of in artikel 508/5, § 4, tweede lid² kan tegen de beslissingen genomen door de raad van de Orde hoger beroep instellen bij de tuchtraad van beroep.

Het hoger beroep wordt aan de voorzitter van de tuchtraad van beroep ter kennis gebracht bij een ter post aangetekende brief gericht binnen vijftien dagen te rekenen van de kennisgeving van de beslissing

(1)<W [2016-07-06/01](#), art. 2, 205; Inwerkingtreding : 01-09-2016>

(2)<DFG [2016-10-13/15](#), art. 55, 209; Inwerkingtreding : 01-01-2017>

Art. 446*ter* Ger.W.

[Art. 446ter](#).<Ingevoegd bij W 2006-06-21/36, art. 4; Inwerkingtreding : 01-11-2006> De advocaten begroten hun ereloon met de bescheidenheid die van hun functie moet worden verwacht. Een beding daaromtrent dat uitsluitend verbonden is aan de uitslag van het geschil, is verboden.

Ingeval het ereloon niet met een billijke gematigdheid is vastgesteld, wordt het door de raad van de Orde verminderd, met inachtneming onder meer van de belangrijkheid van de zaak en van de aard van het werk, onder voorbehoud van de teruggave die hij beveelt, indien daartoe grond bestaat, dit alles onverminderd het recht van de partij om zich tot het gerecht te wenden indien de zaak niet aan een scheidsgerecht is onderworpen.

Wordt de zaak voor de rechtbank gebracht, dan wordt zij in openbare zitting behandeld, tenzij de partijen eenstemmig vragen dat zij in raadkamer wordt behandeld.

De rechtbank mag daarenboven, op verzoek van de meest gereede partij, bij een met redenen omklede beslissing gelasten dat de zaak in raadkamer wordt behandeld, gedurende de gehele rechtspleging of een gedeelte ervan, in het belang van de goede zeden of van de openbare orde, wanneer de belangen van minderjarigen of de bescherming van het privé-leven van partijen bij het proces dit vereisen of, in de mate dat dit door de rechtbank onder bepaalde omstandigheden strikt noodzakelijk wordt geoordeeld, wanneer de openbaarheid de belangen van de rechtsbedeling zou schaden.

[¹ Ter wille van de vrijheid van de bepaling van het ereloon, moeten de raad van de Orde en de rechtbank bij de uitoefening van de bevoegdheid die hen door deze bepaling wordt verleend, de barema's die werden vastgesteld op grond van de wetgeving inzake juridische tweedelijnsbijstand of inzake de rechtsbijstandverzekering buiten beschouwing laten.]¹

(1)<W [2019-04-22/15](#), art. 12, 227; Inwerkingtreding : 01-09-2019>

Art. 488 Ger.W.

[Art. 488](#).<W 2001-07-04/41, art. 14, 089; Inwerkingtreding : 25-07-2001> [¹ De Orde van advocaten te Waals-Brabant, Charleroi, Dinant, Luik-Hoei, Luxemburg, Bergen, Namen, Doornik, Verviers en Eupen vormen samen met de Franse Orde van Advocaten bij de balie te Brussel de Ordre des Barreaux francophones et germanophone.

De Orde van advocaten te Antwerpen, Oudenaarde, West-Vlaanderen, Gent, Limburg, Leuven en Dendermonde vormen samen met de Nederlandse Orde van Advocaten bij de balie te Brussel de Orde van Vlaamse Balies.]¹

De Orde van Vlaamse Balies en de Ordre des Barreaux francophones et germanophone bezitten rechtspersoonlijkheid en zijn gevestigd te Brussel.

(1)<W [2022-12-26/05](#), art. 7, 246; Inwerkingtreding : 09-01-2023>

Art. 495 Ger.W.

[Art. 495](#).<W 2001-07-04/41, art. 14, 089; Inwerkingtreding : 25-07-2001> De Orde van Vlaamse Balies en de Ordre des Barreaux francophones et germanophone hebben, elk voor de balies die er deel van uitmaken, de taak te waken over de eer, de rechten en de gemeenschappelijke beroepsbelangen van hun leden en zijn bevoegd voor de juridische bijstand, de stage, de beroepsopleiding van de advocaten-stagiairs en de vorming van alle advocaten behorende tot de balies die er deel van uitmaken.

Ze nemen initiatieven en maatregelen die nuttig zijn voor de opleiding, de tuchtrechtelijke regels en de loyaliteit in het beroep en voor de behartiging van de belangen van de advocaat en van de rechtzoekende.

[¹ Zij organiseren de permanentiedienst bedoeld in de artikelen 2bis, § 2, en 24bis/1 van de wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis op een wijze die het mogelijk maakt op een zo snel mogelijke manier een advocaat te contacteren, gebruik makend van de moderne communicatiemiddelen, waarbij de verschillende contacten van de gebruikers worden bijgehouden. Een jaarlijkse toelage ten laste van het algemeen budget van de uitgaven van sectie 12 wordt voorzien voor de exploitatiekosten die nodig zijn voor de uitvoering van deze opdracht. De Koning bepaalt de verdere uitvoeringsmodaliteiten hiervan.]¹

Elk van beide kan betreffende die aangelegenheden voorstellen doen aan de bevoegde overheden.

[² Indien de wet bepaalt dat de Orde van Vlaamse Balies en de Ordre des barreaux francophones et germanophone gezamenlijk handelen, dan stellen zij daartoe zelf de nadere regels vast.]²

(1)<W [2016-11-21/02](#), art. 5, 207; Inwerkingtreding : 27-11-2016>

(2)<W [2016-12-01/29](#), art. 2, 210; Inwerkingtreding : 01-04-2017>

Art. 728 Ger.W.

[Art. 728](#). <W 24-12-1980, enig artikel> § 1. Op het ogenblik van de rechtsingang en later dienen de partijen in persoon of bij advocaat te verschijnen.

§ 2. Voor de vrederechter, de [² ondernemingsrechtbank]² en de arbeidsgerechten mogen de partijen ook vertegenwoordigd worden door hun echtgenoot [¹, hun wettelijk samenwonende]¹ of een bloed- of aanverwante houder van een schriftelijke volmacht en speciaal door de rechter toegelaten.

(§ 2bis. Op uitdrukkelijk verzoek van de belastingplichtige of van zijn advocaat, ingediend bij conclusie, kan de rechter de door de belastingplichtige gekozen accountant, beroepsboekhouder of bedrijfsrevisor horen in zijn schriftelijke of mondelinge toelichting ter terechtzitting. Het oproepen van de accountant, beroepsboekhouder of bedrijfsrevisor staat ter beoordeling van de rechter, die onderzoekt of het opportuun is in deze zaak raad in te winnen over elementen die slechts betrekking kunnen hebben op feiten of op rechtsvragen in verband met de toepassing van het boekhoudrecht.

Onder de in het vorige lid bedoelde accountant, beroepsboekhouder of bedrijfsrevisor wordt verstaan de persoon die zich gewoonlijk bezighoudt met de boekhouding van de belastingplichtige of die heeft meegewerkt aan het opstellen van de betwiste belastingaangifte of die de belastingplichtige heeft bijgestaan in de administratieve bezwaarprocedure.) <W 1999-03-23/30, art. 8, 043; Inwerkingtreding : 06-04-1999>

§ 3. Voor de arbeidsgerechten mag bovendien de afgevaardigde van een representatieve organisatie van arbeiders of bedienden die een schriftelijke volmacht heeft, de arbeider of bediende, partij in het geding, vertegenwoordigen, in zijn naam alle handelingen verrichten die bij deze vertegenwoordiging behoren, pleiten en alle mededelingen ontvangen betreffende de behandeling en de berechting van het geschil.

Voor dezelfde gerechten mag, op dezelfde wijze, de zelfstandige arbeider, in geschillen betreffende zijn eigen rechten en verplichtingen in die hoedanigheid of in de hoedanigheid van minder-valide, vertegenwoordigd worden door de afgevaardigde van een representatieve organisatie van zelfstandigen.

(Bij de geschillen voorzien in artikel 580, 8°, c (inzake het bestaansminimum en het recht op maatschappelijke integratie) en in artikel 580, 8°, d, inzake de organieke wet van 8 juli 1976 betreffende de openbare centra voor maatschappelijk welzijn, inzake de betwistingen betreffende de toekenning van maatschappelijke dienstverlening, de herziening, de weigering, de terugbetaling door de rechthebbende, en de toepassing van de administratieve sancties bepaald door de wetgeving ter zake, mag de betrokkene zich bovendien doen bijstaan of vertegenwoordigen door een afgevaardigde van een maatschappelijke organisatie die zich over de groep van de in de desbetreffende wetgeving bedoelde personen ontfermt.) <W 1993-01-12/34, art. 19, 021; Inwerkingtreding : 1993-03-01> <W 2002-05-26/47, art. 48, 058; Inwerkingtreding : 01-10-2002>

In diezelfde geschillen, verschijnt het openbaar centrum voor maatschappelijk welzijn bij monde hetzij van een advocaat, hetzij van een door dit centrum afgevaardigd effectief lid of personeelslid; de Minister tot wiens bevoegdheid het maatschappelijk welzijn behoort, kan zich laten vertegenwoordigen door een ambtenaar tot wiens bevoegdheid het openbare welzijn behoort, kan zich laten vertegenwoordigen door een ambtenaar

§ 4. Zaakwaarnemers mogen niet als gevolmachtigden optreden.

(§ 5. In het geval bedoeld in artikel 1322quinquies lid 1 kan de verzoeker worden vertegenwoordigd door het openbaar ministerie.) <W 1998-08-10/A2, art. 4, 044; Inwerkingtreding : 04-05-1999>

(1)<W [2015-07-17/58](#), art. 2, 139; Inwerkingtreding : 06-09-2015>

(2)<W [2018-04-15/14](#), art. 252, 163; Inwerkingtreding : 01-11-2018>

XII. De modaliteit bij de opvolging van advocaten in het kader van juridische tweedelijnsbijstand en Salduz

Afdeling III.2.7 De modaliteiten bij de opvolging van advocaten in het kader van de juridische tweedelijnsbijstand en Salduz.

ingevoegd AV 27/05/2015 en 24/06/2015 - BS 30/9/2015 - in werking 1/1/2016

Onverminderd de bepalingen opgenomen in de Afdeling III.2.6 - "De Opvolging" gelden de volgende modaliteiten:

Art. 122 - Ontheffing

Een advocaat die optreedt in het kader van de juridische tweedelijnsbijstand mag opgevolgd worden door een advocaat die eveneens wil optreden in dat kader, mits voldaan wordt aan de volgende voorwaarden:

Indien er een vertrouwensbreuk of andere ernstige reden is in hoofde van de cliënt t.a.v. de advocaat die werd aangesteld door het Bureau voor Juridische Bijstand (BJB) of de stafhouder, dan meldt de cliënt, de kandidaat-opvolgende advocaat of de stafhouder dat schriftelijk of op elektronische wijze en gemotiveerd aan de aangestelde advocaat.

Hij bezorgt dat schrijven tegelijk aan het BJB dat de aanstelling van de advocaat heeft gedaan, met een verzoek tot aanstelling in opvolging. In dat schrijven verzoekt hij de aangestelde advocaat ook om binnen de twee werkdagen (zaterdagen, zondagen en feestdagen uitgesloten), of per kerende in geval van hoogdringendheid, aan het BJB te melden of er bezwaar bestaat tegen de opvolging, met kopie aan de advocaat die om opvolging verzoekt.

- Als er geen bezwaar wordt geformuleerd, kan de opvolging in principe worden toegestaan. De opgevolgde advocaat wordt ontheven en het BJB brengt de opvolgende advocaat en de rechtzoekende daarvan op de hoogte.
- Als er wel bezwaar wordt geformuleerd, wordt de partij die de opvolging vraagt meegedeeld dat de opvolging voorlopig niet kan worden toegestaan. Na eventuele toelichting kan de BJB-voorzitter, nadat hij de op te volgen advocaat heeft gehoord, alsnog tot ontheffing overgaan, indien een vertrouwensbreuk of een andere ernstige reden tot opvolging wordt aangetoond.

Als een opvolging wordt geweigerd, wordt de rechtzoekende daarvan schriftelijk of op elektronische wijze op de hoogte gebracht.

Art. 123 - Nieuwe aanstelling

Pas nadat het BJB dat initieel ook de aanstelling heeft gedaan, de ontheffing van de oorspronkelijk aangestelde advocaat heeft goedgekeurd, kan hetzelfde of een ander BJB (naargelang de balie waartoe de opvolgende advocaat behoort) de opvolgende advocaat aanstellen als raadsman in het kader van de juridische tweedelijnsbijstand. Zolang de eerst aangestelde advocaat geen ontheffing kreeg, blijft die aangesteld.

Art. 124 - Vergoeding

Indien de opgevolgde advocaat wordt opgevolgd door een advocaat die optreedt in het kader van de juridische tweedelijnsbijstand, worden de punten verdeeld tussen de opgevolgde advocaat en de opvolger, naargelang de effectief door hen verleende prestaties. Het totaal van de punten voor beide advocaten samen mag het maximum van de in de nomenclatuur vastgelegde punten niet overschrijden.

Wanneer de opvolging gebeurt in een dossier waarin de advocaat aangesteld werd onder gedeeltelijke kosteloosheid, moet ook de provisie zo verdeeld worden dat het bedrag van de provisie de waarde van de aan de opgevolgde advocaat toegekende punten niet overschrijdt. Komen de opgevolgde en de opvolgende advocaat daarin niet overeen, dan beslist de voorzitter van het BJB van de opgevolgde advocaat.

XIII. Formulier voor de indiening verzoek rechtsbijstand in een andere lidstaat van de Europese Unie

FORMULIER VOOR DE INDIENING VAN EEN VERZOEK OM RECHTSBIJSTAND IN EEN ANDERE LIDSTAAT VAN DE EUROPESE UNIE

INSTRUCTIES

1. Gelieve aandachtig deze instructies te lezen alvorens het formulier in te vullen.
2. Alle in dit formulier gevraagde inlichtingen moeten worden verstrekt.
3. Onduidelijke, onjuiste of onvolledige inlichtingen kunnen de behandeling van uw verzoek vertragen.
4. De vermelding van verkeerde of onvolledige inlichtingen kan nadelige juridische gevolgen hebben (bijvoorbeeld afwijzing van uw verzoek om rechtsbijstand of strafrechtelijke vervolging).
5. Gelieve alle stavingsstukken bij te voegen.
6. Er zij op gewezen dat dit verzoek de voor het instellen van een vordering of hoger beroep na te leven termijnen onverlet laat.
7. Gelieve het ingevulde formulier te dateren, te ondertekenen en naar een van de volgende bevoegde autoriteiten te sturen:

7. a. De bevoegde verzendende autoriteit van de lidstaat waar u verblijft. Deze zal uw verzoek dan doen toekomen aan de bevoegde autoriteit van de betrokken lidstaat. Indien u deze handelwijze verkiest, vermeld dan:

Naam van de bevoegde autoriteit in de lidstaat waar u uw verblijfplaats heeft:

Adres:

Telefoon/Fax/E-mail:

7. b. de bevoegde autoriteit van een andere lidstaat indien u weet welke autoriteit bevoegd is. Indien u deze handelwijze verkiest, vermeld dan:

Naam van de autoriteit:

Adres:

Telefoon/Fax/E-mail:

Bent u in staat de officiële taal of één van de officiële talen van het betrokken land te begrijpen?

Ja NEEN

In welke taal kan anders met u over de rechtsbijstand worden gecorrespondeerd?

A. Gegevens over de verzoeker om rechtsbijstand

A.1. Geslacht: Man Vrouw

Naam en voornaam (of, in voorkomend geval, firmanaam):

Geboortedatum en -plaats:

Nationaliteit:

Nummer identiteitskaart:

Adres:

Telefoon:

Fax:

E-mail:

A.2. In voorkomend geval, gegevens over de vertegenwoordiger van de verzoeker indien deze laatste minderjarig is of een rechtsonbekwame meerderjarige:

Naam en voornaam:

Adres:

Telefoon:

Fax:

E-mail:

A.3. In voorkomend geval, gegevens over de wettelijke vertegenwoordiger (advocaat, tussenpersoon, enz.) van de verzoeker:

in de lidstaat waar de verzoeker zijn verblijfplaats heeft:

Naam en voornaam:

Adres:

Telefoon:

Fax:

E-mail:

in de lidstaat waar de rechtsbijstand dient te worden verleend:

Naam en voornaam:

Adres:

Telefoon:

Fax:

E-mail:

B. Informatie over het geschil waarvoor rechtsbijstand wordt gevraagd

Gelieve kopieën van alle bewijsstukken bij te voegen.

B.1. Aard van het geschil (bv. echtscheiding, hoederecht over een kind, arbeids-, consumenten- of zakelijk geschil):

B.2. Waarde van het geschil, indien dit in geld kan worden uitgedrukt. Gelieve de munteenheid te vermelden:

B.3. Beschrijving van de omstandigheden van het geschil, onder meer plaats en datum van de feiten en eventuele bewijzen (bv. getuigen):

C. Gegevens over de procedure

Gelieve kopieën van alle bewijsstukken bij te voegen.

C.1. Bent u eisende of verwerende partij?

Beschrijf de door u of tegen u ingestelde vordering:

Naam en contactgegevens van de tegenpartij:

C.2. Eventuele bijzondere redenen waarom een snelle behandeling van dit verzoek wordt gevraagd, bv. de naleving van termijnen voor het instellen van een procedure:

C.3. Verzoekt u om volledige of gedeeltelijke rechtsbijstand?

Indien u slechts om gedeeltelijke rechtsbijstand verzoekt, gelieve te vermelden waarop deze betrekking dient te hebben:

C.4. Gelieve aan te geven of rechtsbijstand nodig is voor

- advies in de precontentieuze fase
- bijstand (advies en/of vertegenwoordiging) in het kader van een buitengerechtelijke procedure
- bijstand (advies en/of vertegenwoordiging) in het kader van een beoogde gerechtelijke procedure
- bijstand (advies en/of vertegenwoordiging) in het kader van een lopende gerechtelijke procedure. Zo ja:

- Registratienummer:

- Zittingsdata:

- Naam van het gerecht:

- Adres van het gerecht:

- advies en/of vertegenwoordiging in het kader van een geding met betrekking tot een beslissing die reeds is geweest door een gerechtelijke autoriteit. Zo ja:

- Naam en adres van deze gerechtelijke autoriteit:

- Datum van de beslissing:

- Aard van het geding:

- Beroep tegen de beslissing
- Gedwongen tenuitvoerlegging van de beslissing

C.5. Gelieve te specificeren welke extra kosten u verwacht vanwege het grensoverschrijdende karakter van het geschil (bv. vertalingen, reiskosten):

C.6. Hebt u een verzekering of kan u aanspraak maken op andere rechten en faciliteiten die de gerechtskosten geheel of gedeeltelijk kunnen dekken? Zo ja, gelieve te specificeren:

D. Gezinssituatie

Hoeveel personen maken deel uit van uw gezin?

Gelieve hun relatie met u (de verzoeker) te vermelden:

Naam en voornaam	Relatie met de verzoeker	Geboortedatum(voor kinderen)	Is de betrokkene financieel afhankelijk van de verzoeker?	Is de verzoeker financieel afhankelijk van deze persoon?
			Ja/Nee	Ja/Nee
			Ja/Nee	Ja/Nee

			Ja/Nee	Ja/Nee
			Ja/Nee	Ja/Nee
			Ja/Nee	Ja/Nee
			Ja/Nee	Ja/Nee
			Ja/Nee	Ja/Nee

Zijn er personen die financieel van u afhankelijk zijn, maar geen deel uitmaken van uw gezin? Zo ja, gelieve te specificeren:

Naam en voornaam	Relatie met de verzoeker	Geboortedatum (voor kinderen)

Zijn er personen van wie u financieel afhankelijk bent, maar die geen deel uitmaken van uw gezin? Zo ja, gelieve te specificeren:

Naam en voornaam	Relatie met de verzoeker

E. Financiële gegevens

Gelieve alle gegevens mee te delen betreffende uzelf (I), uw echtgenoot of partner (II), alle personen die financieel van u afhankelijk zijn en bij u wonen (III) of alle personen van wie u financieel afhankelijk bent en bij wie u woont (IV).

Indien u andere financiële bijdragen dan alimentatie ontvangt van een persoon van wie u financieel afhankelijk bent en met wie u niet samenwoont, gelieve deze onder „overige inkomsten” in E.1. te specificeren.

Indien u andere financiële bijdragen dan alimentatie betaalt aan een persoon die financieel van u afhankelijk is en die niet met u samenwoont, gelieve dit te specificeren onder „overige uitgaven” in E.3.

Bewijsstukken, bijv. belastingaanslag, attesten inzake recht op overheidsuitkeringen, dienen te worden bijgevoegd.

Gelieve bij de hieronder in te vullen gegevens de munteenheid aan te geven waarin de bedragen luiden.

E.1. Gegevens betreffende gemiddeld maandelijks inkomen	I. Verzoeker	II. Echtgenoot of partner	III. Afhankelijke personen	IV. Personen van wie de verzoeker afhankelijk is
- arbeidsinkomsten:				

- winstinkomsten:				
- pensioenen:				
- alimentatie:				
- overheidsuitkeringen,:				
gelieve aan te geven:				
1. gezins- en huisvestingstoelagen:				
2. werkloosheids- en sociale uitkeringen:				
- inkomsten uit kapitaal (roerende waarden, onroerend goed):				
- overige inkomsten:				
TOTAAL:				

E.2. Waarde van de eigendom	I. Verzoeker	II. Echtgenoot of partner	III. Afhankelijke personen	IV. Personen van wie de verzoeker afhankelijk is
- onroerend goed dat als vaste woonplaats dient:				
- ander onroerend goed:				
- grondeigendom:				
- spaargeld:				
- aandelen:				
- motorvoertuigen:				
- overige activa:				
TOTAAL:				

E.3. Maandelijke uitgaven	I. Verzoeker	II. Echtgenoot of partner	III. Afhankelijke personen	IV. Personen van wie de verzoeker afhankelijk is
- inkomstenbelasting:				
- socialezekerheidsbijdragen:				
- lokale belastingen:				
- hypotheek:				
- huur:				
- schoolgeld:				
- kosten van kinderopvang:				

- afbetaling van schulden:				
- terugbetaling van leningen:				
- op grond van een wettelijke verplichting betaalde alimentatie:				
- overige uitgaven:				
TOTAAL:				

Ik verklaar dat de meegedeelde gegevens juist en volledig zijn en verbind mij ertoe wijzigingen in mijn financiële situatie onverwijld aan de met de behandeling van dit verzoek belaste autoriteit mee te delen.

Gedaan te:

Datum: _____ Handtekening: _____

.....

XIV. Uniform reglement verhoorbijstand Salduz in het kader van de permanentiedienst – Orde van Vlaamse Balies

B.S. 9 januari 2019

Artikel 1: Opleiding

- 1.1. De Orde van Vlaamse Balies voorziet in een bijzondere opleiding voor bijstand van verdachten tijdens het verhoor.
- 1.2. Onder opleiding wordt verstaan: bijzondere opleiding verhoorbijstand bij de Orde van Vlaamse Balies, een door de Orde van Vlaamse Balies erkende door de Ordes van Advocaten of externe instellingen georganiseerde bijzondere opleiding verhoorbijstand.
- 1.3. Deelname aan de permanentiedienst voor verhoorbijstand, georganiseerd door de Orde van Vlaamse Balies, is enkel toegelaten indien de betrokken advocaat de opleiding voornoemd heeft gevolgd, onverminderd de hierna bepaalde overgangsmaatregelen.
- 1.4. Huidige regeling vindt op geen enkele wijze toepassing voor de verhoorbijstand Salduz die de advocaat verleent buiten de permanentiedienst van de Orde van Vlaamse Balies.

Artikel 2: Voorwaarden om deel te nemen aan de permanentiedienst

- 2.1. Onder permanentiedienst in dit reglement wordt verstaan de door de Orde van Vlaamse Balies georganiseerde permanentiedienst voor verdachten die geen keuze van eigen advocaat hebben gemaakt of waarvan de door hen gekozen advocaat niet beschikbaar is.
- 2.2. Enkel advocaten, die de hiervoor bedoelde bijzondere opleiding verhoorbijstand bij de Orde van Vlaamse Balies of een door de Orde van Vlaamse Balies erkende door de Ordes van Advocaten of externe instellingen georganiseerde bijzondere opleiding verhoorbijstand hebben gevolgd, mogen zich inschrijven op de permanentiedienst voor meerderjarige verdachten die geen keuze van advocaat hebben gemaakt.
Bij voorrang mogen enkel de advocaten, houders van het certificaat bijzondere opleiding jeugdrecht en toegelaten tot de sectie jeugdrecht of een door de balie opgestelde lijst van jeugdadvocaten, die de hiervoor bijzondere opleiding verhoorbijstand bij de Orde van Vlaamse Balies of een door de Orde van Vlaamse Balies erkende door de Ordes van Advocaten of externe instellingen georganiseerde bijzondere opleiding verhoorbijstand hebben gevolgd, zich inschrijven op de permanentiedienst voor minderjarige verdachten. Subsidiair mogen ook advocaten inschrijven op de permanentiedienst voor minderjarige verdachten die de hiervoor bedoelde bijzondere opleiding verhoorbijstand bij de Orde van Vlaamse Balies of een door de Orde van Vlaamse Balies erkende door de Ordes van Advocaten of externe instellingen georganiseerde bijzondere opleiding verhoorbijstand hebben gevolgd.
De hierboven vermelde erkende advocaten, houders van het certificaat bijzondere opleiding jeugdrecht, zullen bij voorrang worden aangesteld inzake verhoorbijstand voor minderjarigen.
- 2.3. De advocaat die zich inschrijft voor de permanentiedienst blijft te allen tijde verantwoordelijk voor de toegewezen opdrachten. Hij voert de opdrachten in principe zelf uit, doch mag zich omwille van praktische noodwendigheden laten vervangen door een eveneens opgeleide advocaat. Het algemeen verbod van naamgeving (lastgevende advocaat die verborgen blijft) is ook hier van toepassing.

Artikel 3: Verplichtingen in het kader van de permanentiedienst

- 3.1. De advocaat die zich inschrijft op de permanentiedienst is van wacht en dient zelf beschikbaar te zijn binnen het opgegeven tijdsblok en binnen de opgegeven politiezone.
Indien hij of zijn vervanger niet binnen de 2 uur ter plaatse kan zijn, dient hij de opdracht te weigeren.

- 3.2. De advocaat kan zich enkel laten vervangen door een advocaat die beantwoordt aan de onder artikel 2 opgenomen voorwaarden.
- 3.3. Wie zich laat vervangen zal het Salduz-nummer zo spoedig mogelijk aan de vervanger meedelen.
- 3.4. De advocaat die de opdracht heeft aanvaard, mag nadien zijn bijstand bij het verhoor niet weigeren om de enkele reden dat de verdachte volgens zijn verklaring onvermogen lijkt te zijn of niet onmiddellijk kan betalen voor de door de advocaat te verlenen prestaties en te maken kosten. De advocaat mag enkel de bijstand weigeren indien de verdachte, die volgens zijn verklaringen vermogen blijkt te zijn, te kennen geeft voor de bijstand niet te willen betalen.
- 3.5. De advocaat die een oproep heeft aanvaard blijft verantwoordelijk voor de bijstand bij alle navolgende verhoren, voor zover hij in de permanentiewebapplicatie heeft aangegeven dat hij bijstand zal verlenen voor alle navolgende verhoren of hij de bijstand voor een navolgend verhoor heeft aanvaard, totdat het dossier in de webapplicatie is overgenomen door een opvolger, of zijn mandaat om een andere geldige reden wordt beëindigd. De advocaat die wordt opgevolgd, zal het Salduz-nummer en het dossier onverwijld aan de opvolgende advocaat meedelen.
- 3.6. De advocaat die een verdachte bijstaat die eerder een eigen advocaat had gekozen, zal de initiële keuze van raadsman respecteren en zal nadien enkel verder optreden, indien de verdachte dit uitdrukkelijk verkiest. Hij zal de voorkeuradvocaat zo spoedig mogelijk verwittigen van het feit dat hij de verdachte heeft bijgestaan.
- 3.7. De advocaat die reeds optreedt of heeft opgetreden voor een verdachte of die bijstand heeft verleend of zal verlenen voorafgaand aan of tijdens het verhoor van een verdachte in een strafrechtelijk onderzoek, zal bijzondere aandacht moeten geven aan het verbod op tegenstrijdige belangen, zoals voorzien onder Hoofdstuk I.2, afdeling I.2.3 van de Codex Deontologie voor Advocaten.
Hij mag in het kader van de permanentiedienst Salduz geen opdracht aanvaarden voor bijstand van een andere verdachte die betrokken is in hetzelfde strafrechtelijk onderzoek, en moet deze opdracht weigeren of zich terugtrekken zodra hij dit vaststelt. Deze bepaling is van toepassing op de advocaat, zijn medewerkers en zijn stagiairs. Als advocaten het beroep in associatie of groepering uitoefenen, is deze bepaling van toepassing zowel op de groep in zijn geheel als op haar individuele leden en op de stagiairs en medewerkers van de advocaten.

Artikel 4: Overgangsmaatregelen

- 4.1. Tot de hierna vermelde overgangsperiode van 2 jaar mogen de advocaten en advocaten-stagiairs die nog geen bijzondere opleiding verhoorbijstand, zoals voorzien onder artikel 1 van huidig reglement, hebben gevolgd de opname vragen op de permanentiedienst. Zij verbinden zich ertoe uiterlijk binnen de 2 jaar de bijzondere opleiding verhoorbijstand te volgen. Bij gebreke aan een tijdige bijzondere opleiding verhoorbijstand wordt de advocaat en advocaat-stagiair van rechtswege weggelaten van de permanentiedienst.
- 4.2. De advocaten en advocaten-stagiairs die voorafgaand aan huidig reglement reeds een bijzondere opleiding verhoorbijstand hebben gevolgd, hetzij door de Orde van Vlaamse Balies erkend, hetzij door de Orde van Advocaten erkend, zijn vrijgesteld van het volgen van een (nieuwe) bijzondere opleiding verhoorbijstand. De Ordes van advocaten zullen nagaan welke van hun leden reeds voldoende door hen georganiseerde opleiding(en) hebben gevolgd en om die reden zijn vrijgesteld.

Goedgekeurd door de algemene vergadering van de Orde van Vlaamse Balies van 19 december 2018.